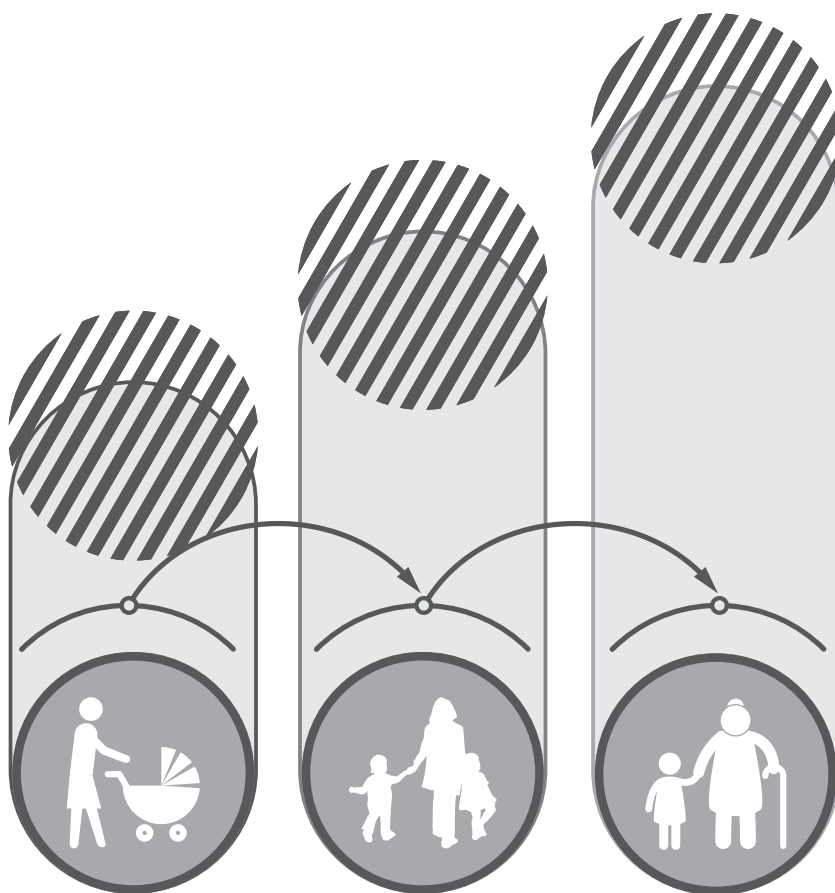

Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2019 r.

Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2019 r.

Demographic situation of Dolnośląskie Voivodship in 2019

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Wrocław – Dolnośląskie Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem
supervised by
Agnieszki Ilczuk

Autor

Author
Piotr Pawliczek

Zespół Redakcyjny Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Editorial Board of Statistical Office in Wrocław

Przewodniczący
President
Halina Woźniak

Redaktor Główny
Editor-in-Chief
Stanisław Kamiński

Tłumaczenie

Translation
Grzegorz Pawlaczek

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics
Dominik Koralewski

ISBN 978-83-89593-98-6

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website
wroclaw.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data — please indicate the source

Zakład Wydawnictw
Statystycznych

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208
Informacje w sprawach sprzedaży publikacji – tel.: (22) 608 32 10, 608 38

Przedmowa

Przekazuję Państwu kolejną edycję publikacji „Sytuacja demograficzna województwa dolnośląskiego w 2019 r.” w ramach serii wydawniczej „Analizy statystyczne”.

Opracowanie zawiera podstawowe dane o liczbie i strukturze ludności oraz ruchu naturalnym i wędrownym na terenie województwa dolnośląskiego.

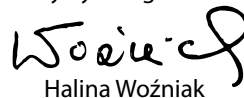
Zakres tematyczny oraz forma prezentacji danych pokazują zjawiska demograficzne zachodzące w województwie dolnośląskim na przestrzeni ostatnich lat. Zaprezentowane w opracowaniu procesy demograficzne zostały opatrzone komentarzem analitycznym i przedstawione na tle kraju i innych województw oraz w podziale na powiaty i gminy województwa dolnośląskiego.

Wybrane zjawiska zilustrowano na wykresach i mapach.

Szczegółowe informacje o stanie i strukturze ludności oraz o ruchu naturalnym i migracjach dostępne są na stronie internetowej GUS <http://stat.gov.pl> → Banki i bazy danych – między innymi w bazie Demografia, w Banku Danych Lokalnych oraz w ramach Platformy Analitycznej SWAiD – Dziedziczne Bazy Wiedzy – Demografia.

Mam nadzieję, że niniejsza publikacja będzie ciekawym źródłem informacji dla czytelników zainteresowanych prezentowaną tematyką.

p.o. Dyrektora
Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Halina Woźniak

Wrocław, lipiec 2020 r.

Preface

I am very pleased to present the next edition of the publication entitled „Demographic situation of Dolnośląskie voivodship in 2019” in the publishing series of “Statistical analyses”.

The study includes basic data on the number and structure of the population as well as vital statistics and migration in the area of Dolnośląskie voivodship.

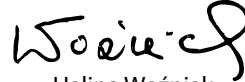
The thematic scope and form of data presentation show demographic phenomena occurring in the region in recent years. The demographic processes presented in the elaboration were provided with analytical commentary and presented on the background of Poland and other voivodships as well as in division by powiats and gminas of dolnośląskie voivodship.

Selected phenomena have been illustrated on charts and maps.

Detailed information on the state and structure of the population as well on vital statistics and migration is available on the website of Statistics Poland <http://stat.gov.pl> → Banks and databases – in Demography database etc., in Local Data Bank, and within Analytical Platform SWAiD – Knowledge Databases – Demography.

I hope that the publication will be a useful source of knowledge for the readers interested in the presented issue.

Acting Director
of the Statistical Office in Wrocław

Halina Woźniak

Wrocław, July 2020

Przedmowa	3
Preface	4
Spis tabel	7
List of tables	
Spis wykresów	8
List of charts	
Spis map	9
List of maps	
Objaśnienia znaków umownych	11
Symbols	
Ważniejsze skróty	11
Main abbreviations	
Synteza	12
Executive summary	14
Rozdział 1. Stan i rozmieszczenie ludności w układzie terytorialnym	16
Chapter 1. Size of population and its structure in territorial layout	
1.1. Stan ludności w województwie dolnośląskim	16
1.1. Size of population in dolnośląskie voivodship	
1.2. Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim	22
1.2. The urbanization rate in dolnośląskie voivodship	
1.3. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim	24
1.3. Population density in dolnośląskie voivodship	
1.4. Typologia demograficzna według Webba	27
1.4. Demographics typology according to Webb	
Rozdział 2. Struktura ludności województwa dolnośląskiego	34
Chapter 2. Structure of population in dolnośląskie voivodship	
2.1. Struktura według płci	34
2.1. Structure by sex	
2.2. Struktura według ekonomicznych grup wieku	38
2.2. Structure by economic age groups	
2.3. Starzenie się społeczeństwa	46
2.3. Population ageing	
2.4. Struktura według edukacyjnych grup wieku	50
2.4. Structure by educational age groups	
Rozdział 3. Ruch naturalny ludności	54
Chapter 3. Vital statistics of population	
3.1. Przyrost naturalny	54
3.1. Natural increase	
3.2. Urodzenia i dzietność kobiet	57
3.2. Births and total fertility	

	Str. Page
3.3. Umieralność	64
3.3. Mortality	
3.4. Trwanie życia	73
3.4. Life expectancy	
3.5. Małżeństwa	75
3.5. Marriages	
3.6. Rozwody i separacje.	79
3.6. Divorces and separations	
Rozdział 4. Migracje	83
Chapter 4. Migrations	
4.1. Migracje wewnętrzne na pobyt stały	83
4.1. Internal migration for permanent residence	
4.2. Migracje zagraniczne na pobyt stały	91
4.2. International migration for permanent residence	
4.3. Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców	98
4.3. Work permits for foreigners	
4.4. Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni w miejscu stałego zameldowania	101
4.4. Persons registered temporarily and residents temporarily absent from place of permanent residence	

Tabela 1.	Powiaty i miasta na prawach powiatu w województwie dolnośląskim w 2019 r.	18
Table 1.	Powiat and cities with powiat status in dolnośląskie voivodship in 2019	
Tabela 2.	Gminy w województwie dolnośląskim w 2019 r.	21
Table 2.	Gminas in dolnośląskie voivodship in 2019	
Tabela 3.	Województwo dolnośląskie na tle kraju – liczba ludności, przyrost (ubytek) ludności, przyrost naturalny, saldo migracji na pobyt stały.	28
Table 3.	Dolnośląskie voivodship on the background of the country - population, increase (decrease) of population, natural increase, total net migration for permanent residence	
Tabela 4.	Ludność według płci w województwie dolnośląskim	35
Table 4.	Population by sex in dolnośląskie voivodship	
Tabela 5.	Współczynnik feminizacji w województwie dolnośląskim w 2019 r.	36
Table 5.	Rate of feminization in dolnośląskie voivodship in 2019	
Tabela 6.	Mediana wieku ludności według płci i miejsca zamieszkania w województwie dolnośląskim	38
Table 6.	Median of age of population by sex and place of residence in dolnośląskie voivodship	
Tabela 7.	Ludność województwa dolnośląskiego według ekonomicznych grup wieku na tle kraju	40
Table 7.	Population of dolnośląskie voivodship by economic age groups on the background of the country	
Tabela 8.	Urodzenia żywe w województwie dolnośląskim w 2019 r.	58
Table 8.	Live births in dolnośląskie voivodship in 2019	
Tabela 9.	Przeciętne dalsze trwanie życia	74
Table 9.	The average life expectancy	
Tabela 10.	Mediana wieku nowożeńców zawierających związek małżeński po raz pierwszy według miejsca zamieszkania w 2019 r.	78
Table 10.	Median age of bridegrooms and brides getting married for the first time by place of residence in 2019	
Tabela 11.	Rozwody według liczby małoletnich dzieci oraz wykształcenia osoby wnoszącej powództwo	80
Table 11.	Divorces by number of underage children and education of the plaintiff	
Tabela 12.	Migracje wewnętrzne ludności w 2019 r.	87
Table 12.	Internal migration of population in 2019	
Tabela 13.	Migracje wewnętrzne ludności według płci i stanu cywilnego w 2019 r.	88
Table 13.	Internal migration of population by sex and marital status in 2019	
Tabela 14.	Migracje zagraniczne ludności w województwie dolnośląskim w 2019 r.	92
Table 14.	International migration of population in dolnośląskie voivodship in 2019	
Tabela 15.	Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców	98
Table 15.	Work permits for foreigners	
Tabela 16.	Zezwolenia na pracę według typu w województwie dolnośląskim	99
Table 16.	Work permits for foreigners by types in dolnośląskie voivodship	
Tabela 17.	Zezwolenia na pracę według wybranych sekcji PKD w województwie dolnośląskim	100
Table 17.	Work permits for foreigners by selected section of NACE in dolnośląskie voivodship	

Spis wykresów List of charts

Str.
Page

Wykres 1.	Przyrost rzeczywisty, przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały i czasowy według miejsca zamieszkania w województwie dolnośląskim w 2019 r.	29
Chart 1.	Real increase, natural increase, permanent and temporary net migration by place of residence in dolnośląskie voivodship in 2019	
Wykres 2.	Różnica między liczbą kobiet i mężczyzn według wieku w województwie dolnośląskim w 2019 r.	37
Chart 2.	Difference between number of females and number of males by age in dolnośląskie voivodship in 2019	
Wykres 3.	Mediana wieku ludności według powiatów	39
Chart 3.	Median of age of population by powiats	
Wykres 4.	Ludność według ekonomicznych grup wieku w województwie dolnośląskim	43
Chart 4.	Population by economic age groups in Dolnośląskie voivodship	
Wykres 5.	Dynamika ludności według edukacyjnych grup wieku	50
Chart 5.	Dynamics of population number by educational age group	
Wykres 6.	Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w 2019 r.	51
Chart 6.	Structure of population number by educational age group in 2019	
Wykres 7.	Dzieci w grupie wieku 0-2 lata.	51
Chart 7.	Children in the 0-2 age group	
Wykres 8.	Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w powiatach w 2019 r.	52
Chart 8.	Structure of population number by educational age group in powiats in 2019	
Wykres 9.	Ruch naturalny ludności w województwie dolnośląskim	54
Chart 9.	Vital statistics of population	
Wykres 10.	Współczynnik dynamiki demograficznej w województwie dolnośląskim	57
Chart 10.	Demographic dynamics ratio in dolnośląskie voivodship	
Wykres 11.	Współczynnik dzietności ogólnej.	62
Chart 11.	Total fertility rate	
Wykres 12.	Struktura zgonów według przyczyn w województwie dolnośląskim w 2018 r.	67
Chart 12.	Structure of deaths by causes in dolnośląskie Voivodship in 2018	
Wykres 13.	Zgony z powodu wybranych chorób układu krążenia w województwie dolnośląskim . . .	69
Chart 13.	Deaths caused by selected diseases of the circulatory system in dolnośląskie voivodship	
Wykres 14.	Zgony z powodu wybranych chorób nowotworowych w województwie dolnośląskim . .	71
Chart 14.	Deaths caused by selected diseases of neoplasms in dolnośląskie voivodship	
Wykres 15.	Małżeństwa i rozwody w województwie dolnośląskim	76
Chart 15.	Marriages and divorces in dolnośląskie voivodeship	
Wykres 16.	Nowożeńcy według płci i wieku w województwie dolnośląskim w 2019 r.	79
Chart 16.	Newlyweds by sex and age in dolnośląskie voivodeship in 2019	
Wykres 17.	Migracje wewnętrzne ludności w województwie dolnośląskim.	84
Chart 17.	Internal migration of the population in dolnośląskie voivodship	
Wykres 18.	Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów w województwie dolnośląskim w 2019 r.	89
Chart 18.	Internal migration for permanent residence by sex and age of migrants in dolnośląskie voivodship in 2019	
Wykres 19.	Migracje międzypowiatowe ludności na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności w województwie dolnośląskim w 2019 r.	90
Chart 19.	Intrapowiat migration for permanent residence per 1000 population in dolnośląskie voivodship in 2019	

Wykres 20. Migracje zagraniczne ludności w województwie dolnośląskim	92
Chart 20. International migration of the population in dolnośląskie voivodship	
Wykres 21. Migracje czasowe ludności w województwie dolnośląskim	101
Chart 21. Temporary migration of the population in dolnośląskie voivodship	
Wykres 22. Saldo migracji czasowej na 1000 ludności według województw w 2019 r.	102
Chart 22. Temporary net migration of the population per 1000 voivodships in 2019	

Spis map

List of maps

Mapa 1. Podział terytorialny województwa dolnośląskiego.	17
Map 1. Territorial division of dolnośląskie voivodship	
Mapa 2. Dynamika liczby ludności w powiatach województwa dolnośląskiego w 2019 r.	19
Map 2. Dynamics of the population in powiats of dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 3. Prognoza ludności w powiatach województwa dolnośląskiego do 2050 r..	20
Map 3. Population projection in powiats of dolnośląskie voivodship until 2050	
Mapa 4. Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim według powiatów w 2019 r.	23
Map 4. Urbanization rate in dolnośląskie voivodship by powiats in 2019	
Mapa 5. Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim według gmin w 2019 r.	24
Map 5. Urbanization rate in dolnośląskie voivodship by gminas in 2019	
Mapa 6. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim według powiatów w 2019 r.	25
Map 6. Population density in dolnośląskie voivodship by powiats in 2019	
Mapa 7. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim według gmin w 2019 r.	26
Map 7. Population density in dolnośląskie voivodship by gminas in 2019	
Mapa 8. Dynamika liczby ludności w gminach województwa dolnośląskiego w 2019 r.	27
Map 8. Dynamics of the population in gminas of dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 9. Typologia demograficzna województw według Webba w 2019 r.	31
Map 9. Demographics typology of voivodships according to Webb in 2019	
Mapa 10. Typologia demograficzna powiatów według Webba w 2019 r.	32
Map 10. Demographics typology of powiats according to Webb in 2019	
Mapa 11. Typologia demograficzna gmin według Webba w 2019 r.	33
Map 11. Demographics typology of gminas according to Webb in 2019	
Mapa 12. Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r..	44
Map 12. Demographic dependency ratio by powiats of Dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 13. Współczynnik obciążenia demograficznego według gmin w województwie dolnośląskim w 2019 r..	45
Map 13. Demographic dependency ratio by gminas of Dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 14. Indeks starości według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r..	47
Map 14. Ageing ratio by powiats of Dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 15. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.	48
Map 15. Intergenerational support ratio in powiats of Dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 16. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według gmin w województwie dolnośląskim w 2019 r..	49
Map 16. Intergenerational support ratio by gminas of Dolnośląskie voivodship in 2019	

Mapa 17.	Przyrost/ubytek naturalny w powiatach województwa dolnośląskiego w 2019 r.	55
Map 17.	Natural increase / decrease in powiats of dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 18.	Przyrost/ubytek naturalny w gminach województwa dolnośląskiego w 2019 r.	56
Map 18.	Natural increase / decrease in gminas of dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 19.	Urodzenia żywe na 1000 ludności według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.	59
Map 19.	Live births per 1000 population by powiats in dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 20.	Urodzenia żywe na 1000 ludności według gmin w województwie dolnośląskim w 2019 r.	60
Map 20.	Live births per 1000 population by gminas in dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 21.	Współczynnik dzietności ogólnej według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.	63
Map 21.	Total fertility rate by powiats in dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 22.	Zgony według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.	65
Map 22.	Deaths by powiats in dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 23.	Zgony według gmin w województwie dolnośląskim w 2019 r.	66
Map 23.	Deaths by gminas in dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 24.	Zgony z powodu chorób układu krążenia według powiatów w 2018 r.	70
Map 24.	Deaths of people due to cardiovascular disease population by powiats in 2018	
Mapa 25.	Zgony z powodu chorób nowotworowych według powiatów w 2018 r.	72
Map 25.	Deaths of people due to neoplasms disease by powiats in 2018	
Mapa 26.	Zawarte małżeństwa (cywilne i wyznaniowe) według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.	77
Map 26.	Marriages (civil and church or religious) contracted by powiats in dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 27.	Rozwody według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.	81
Map 27.	Divorces by powiats in dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 28.	Zameldowania ludności na pobyt stały z innych województw w 2019 r.	85
Map 28.	Registrations of population for permanent residence from other voivodships in 2019	
Mapa 29.	Wymeldowania ludności na pobyt stały do innych województw w 2019 r.	86
Map 29.	Deregistrations of population for permanent residence to other voivodships in 2019	
Mapa 30.	Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według kontynentów w 2019 r.	93
Map 30.	International migration of population for permanent residence by continents in 2019	
Mapa 31.	Emigracja ludności na pobyt stały według krajów europejskich w 2019 r.	94
Map 31.	Emigration of population for permanent residence by countries of Europe in 2019	
Mapa 32.	Imigracja ludności na pobyt stały według krajów europejskich w 2019 r.	95
Map 32.	Immigration of population for permanent residence by countries of Europe in 2019	
Mapa 33.	Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.	96
Map 33.	International migration of population for permanent residence by powiats in dolnośląskie voivodship in 2019	
Mapa 34.	Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według gmin w województwie dolnośląskim w 2019 r.	97
Map 34.	International migration of population for permanent residence by gminas in dolnośląskie voivodship in 2019	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Zero: (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5ad magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit
(0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji categories of applied classification are presented in abbreviated form
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given
Comma (,)	used in figures represents the decimal point

Ważniejsze skróty

Main abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Complete name
tys.	tysiąc thousand
mln	milion million
woj.	województwo voivodship
p. proc. pp	punkt procentowy percentage point

Synteza

W końcu 2019 r. ludność woj. dolnośląskiego liczyła **2900,2 tys. osób** (5. lokata w kraju). W skali roku odnotowano dalsze, bardzo niewielkie zmniejszenie liczby ludności, spowodowane głównie ubytkiem ludności z tytułu ruchu naturalnego. W porównaniu do stanu z końca 2018 r. zaludnienie województwa zmniejszyło się o 1,1 tys. osób, tj. o 0,04%, a w porównaniu do 2010 r. – zmniejszyło się o 17,1 tys. osób, tj. o 0,59%.

Rok 2019 był kolejnym rokiem, w którym niewielkiemu zwiększeniu uległa liczba mieszkańców wsi (o 0,5%) natomiast liczba mieszkańców miast spadła (o 0,3%).

Na 1 km² powierzchni województwa dolnośląskiego przypadało przeciętnie 145 osób (wobec 123 osób w Polsce), plasując województwo, niezmiennie od ponad 10 lat, na 4. miejscu w kraju.

Zgodnie z klasyfikacją J.W. Webba województwo dolnośląskie osiągnęło typ E i zaliczone zostało do nieaktywnych demograficznie, co oznaczało, że spadek liczby ludności był konsekwencją ujemnego przyrostu naturalnego przewyższającego dodatni przyrost migracyjny.

Województwo dolnośląskie wyróżnia się na tle pozostałych województw **wysokim poziomem urbanizacji**, wyrażonym udziałem ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności. Pod względem odsetka ludności miejskiej województwo dolnośląskie z wielkością 68,4% plasowało się na 2. miejscu w kraju (po śląskim).

Struktura ludności według płci od kilku lat nie ulega większym zmianom. W ogólnej liczbie ludności przeważały kobiety, których odsetek w końcu grudnia 2019 r. wyniósł 51,9%, podobnie jak w latach wcześniejszych.

Współczynnik feminizacji określający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn wyniósł 108, przy czym w miastach był wyższy (112) niż na wsi (101).

W skali roku wystąpił również dalszy niewielki wzrost wartości **mediany wieku** i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o postępującym starzeniu się ludności. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym była większa niż liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. zbiorowość osób w wieku poprodukcyjnym stanowiła 23,1% ogółu ludności w województwie (wobec 16,9% w 2010 r.), a w wieku przedprodukcyjnym – 17,1% (wobec 17,4% w 2010 r.).

W 2019 r. zarejestrowano 13,9 tys. nowych małżeństw, tj. o 1,9% mniej niż rok wcześniej.

W 2019 r. odnotowano 26,9 tys. urodzeń żywych, tj. o 0,9 tys. mniej niż przed rokiem. Współczynnik urodzeń żywych wyniósł 9,3‰ i był niższy w stosunku do notowanego rok wcześniej (9,6‰).

Płodność kobiet zmniejszyła się do poziomu 40 urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku rozrodczym (wobec 41 w 2018 r.).

Poziom dzietności kobiet nadal nie gwarantował prostej zastępowalności pokoleń – współczynnik dzietności teoretycznej wyniósł 1,357 (w 2018 r. – 1,367).

W 2019 r. zarejestrowano 32,7 tys. zgonów i było to o 0,3 tys. zgonów mniej w porównaniu do poziomu sprzed roku (o 0,8% mniej). Natężenie umieralności od wielu lat niezmiennie przyjmuje wartości powyżej średniej krajowej – 11,3‰ w 2019 r. (przy przeciętnej w kraju na poziomie 10,7‰).

W skali roku zwiększyła się liczba zgonów niemowląt (o 1,7%). Współczynnik umieralności niemowląt kształtował się na poziomie 4,45 zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych (przy przeciętnej w kraju wynoszącej 3,77).

Utrzymująca się od wielu lat w województwie dolnośląskim **nadwyżka zgonów nad urodzeniami** spowodowała, iż przyrost naturalny był nadal ujemny. W 2019 r. miał miejsce ubytek ludności z tytułu ruchu naturalnego o wielkości 5,8 tys. osób (w 2018 r. – 5,2 tys. osób, a w 2010 r. – 0,2 tys. osób ubytku naturalnego). W przeliczeniu na 1000 ludności przyrost naturalny w województwie wyniósł minus 2,00‰ (w 2018 r. – minus 1,79‰).

Systematycznie wzrasta wartość przeciętnego trwania życia. W 2019 r. przeciętne trwanie życia dla mężczyzn wynosiło ponad 73 lata, a dla kobiet – 81 lat (wobec odpowiednio 72 lat dla mężczyzn i 80 lat dla kobiet w 2010 r.).

Nadal utrzymało się **dodatnie saldo migracji wewnętrznych** ludności na pobyt stały. Nadwyżka zameldowań nad wymeldowaniami na pobyt stały wyniosła 4,2 tys. osób, a w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców przybyło o 15 osób więcej niż się wymeldowało.

Saldo migracji zagranicznych, podobnie jak w 2018 r., przyjęło wartość dodatnią (624 osoby). Nieznacznie zwiększyła się imigracja oraz zmniejszyła się emigracja.

Pomimo niekorzystnych prognoz demograficznych na następne lata, które przewidują ubytek ludności, województwo dolnośląskie pozostaje atrakcyjnym miejscem zamieszkania. Lokata województwa dolnośląskiego wśród województw według wybranych wskaźników w 2019 r.:

- współczynnik feminizacji – 3. lokata,
- gęstość zaludnienia – 4. lokata,
- wskaźnik starości – 3. lokata,
- zgony na 1000 ludności – 4. lokata,
- mediana wieku – 6. lokata,
- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 3. lokata,
- urodzenia żywe na 1000 ludności – 8. lokata,
- przyrost naturalny na 1000 ludności – 14. lokata,
- dzietność – 8. lokata.

Executive summary

At the end of 2019, the population of dolnośląskie voivodship had **2900.2 thousand** people (5th place in the country). On a year-to-day basis, a further very small reduction in the number of people was recorded, mainly due to a small loss of population due to natural increase. Compared to the end of 2018, the population of the voivodship decreased by 1.1 thousand persons, i.e. by 0.04%, and in comparison to 2010 - decreased by 17.1 thousand people, i.e. by 0.59%.

2019 was another year in which the number of rural population slightly increased (by 0.5%) and the number of urban population decreased slightly (by 0.3%).

On average, there were 145 people per 1 km² of dolnośląskie voivodship area (compared to 123 people in Poland), placing the voivodship, invariably for over 10 years, in the 4th place in the country.

According to Webb classification Dolnośląskie voivodship achieved the E-type and has been in a group of demographically passive voivodships which means that the decrease of the number of population was the consequence of a negative natural increase surpassing a positive net permanent migration.

Dolnośląskie voivodship stands out against the other voivodships with a **high level of urbanization**, expressed by the share of urban population in the total population. In terms of the percentage of urban population, Dolnośląskie voivodship with the size of 68.4% took second position in the country (after Śląskie voivodship).

The population structure by sex has not changed much for several years. In the total population the majority are women, whose percentage at the end of December 2019 amounted to 51.9%, similar to previous years.

The feminisation rate, which determines the number of women per 100 men, was 108, while in cities it was higher (112) than in rural areas (101).

Over the year, there was also a further **small increase in the value of age median** and an increase in the number of people in the post-working age, which indicates a progressive aging of the population. The number of people at post-working age has been greater than the number of people at pre-working age. As of 31st December 2019, the population at post-working age accounted for 23.1% of the total population in the voivodship (compared to 16.9% in 2010), and at the pre-working age - 17.1% (compared to 17.4% in the 2010).

In 2019 were registered 13.9 thousand new marriages, i.e. by 1.9% less than a year.

In 2019, 26.9 thousand live births were registered, i.e. by 0.9 thousand less than a year ago.

The rate of live births was 9.3‰ and was lower than in the previous year (9.6‰).

Female fertility rate decreased to 40 live births per 1,000 women of childbearing age (against 41 in 2018).

The **total female fertility** still does not guarantee a simple replacement of generations - the theoretical total fertility rate was 1.357 compared to 1.367 a year earlier.

In 2019 were registered **32.7 thousand deaths** and it was about 0.3 thousand deaths less compared to last year (0.8% less). The intensity of mortality for many years invariably has been taking values above the national average - 11.3‰ in 2019 (with the national average at 10.7‰).

The number of **infant deaths** increased by one year (by 0,2‰). The infant mortality rate was 4.45 infant deaths per 1000 live births (with the national average at 3.77).

The excess of deaths over births that has maintained for many years in dolnośląskie voivodship led to the fact that the **natural increase was still negative**. In 2019, there was a loss of population due to natural decrease of 5.8 thousand people (in 2018 - 5.2 thousand people, and in 2010 - 0.2 thousand people).

Calculated per 1000 population, the natural increase in the voivodship amounted to minus 2.00‰ (in 2018 - minus 1.79‰).

The systematic improvement of the mortality situation positively affects the extension of life expectancy. In 2019, the **life expectancy at the moment of birth** for men was 73 and a half years, and for women – 81 and almost a half years (compared to 72 years for men and 80 years for women in 2010).

The **total positive net migration for permanent internal migration** has continued. Surplus of registrations over the deregistrations from permanent residence amounted to 4.2 thousand persons, i.e. due to migration, on average per 10 thousand, 15 more people registered than deregistered.

Net international migration, as in 2018, but differently than in the last decade, has taken a positive value (624 people). Immigration increased slightly and emigration decreased slightly.

Dolnośląskie voivodship is an attractive place of residence, despite unfavourable demographical prognosis for further years, which predict a depopulation.

Position of dolnośląskie voivodship among voivodships by selected rates in 2019:

- rate of feminization – 3rd position,
- density of population – 4th position,
- old age index – 3rd position,
- deaths per 1000 population – 4th position,
- median age – 6th position,
- non-working age population per 100 persons of working age – 3rd position,
- live births per 1000 population – 8th position,
- natural increase per 1000 population – 14th position,
- fertility – 8th position.

Rozdział 1.

Chapter 1.

Stan i rozmieszczenie ludności w układzie terytorialnym

Size of population and its structure in territorial layout

Województwo dolnośląskie położone jest w południowo-zachodniej części Polski. Graniczy z Niemcami na zachodzie i z Czechami na południu, z województwem lubuskim i wielkopolskim na północy oraz z województwem opolskim na wschodzie. Województwo zajmuje 7. miejsce w Polsce pod względem powierzchni oraz 5. miejsce pod względem liczby mieszkańców. Stolicą województwa i największym miastem jest Wrocław (w 2019 roku 642,9 tys. mieszkańców).

Przygraniczne położenie regionu oraz poziom i dynamika rozwoju społeczno-gospodarczo-przestrzennego wpływają na potencjał demograficzny województwa. Widoczne są dysproporcje w stanie i strukturze ludności regionu, które warunkują dalsze zróżnicowane tempo zmian liczby ludności i występujące trendy płodności i umieralności.

1.1. Stan ludności w województwie dolnośląskim

1.1. Size of population in dolnośląskie voivodship

Zgodnie z zasadniczym trójstopniowym podziałem terytorialnym państwa, województwo dolnośląskie dzieli się na 169 gmin, z tego 35 miejskich, 56 miejsko-wiejskich oraz 78 wiejskich, 26 powiatów i 4 miasta na prawach powiatu. Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. województwo dolnośląskie obejmowało obszar 19,9 tys. km², czyli 6,4% terytorium kraju (7. miejsce wśród województw). Największym, pod względem powierzchni, województwem jest województwo mazowieckie (35,6 tys. km², tj. 1,8 razy więcej od dolnośląskiego), a najmniejszym – opolskie (9,4 tys. km², co stanowi blisko połowę powierzchni województwa dolnośląskiego).

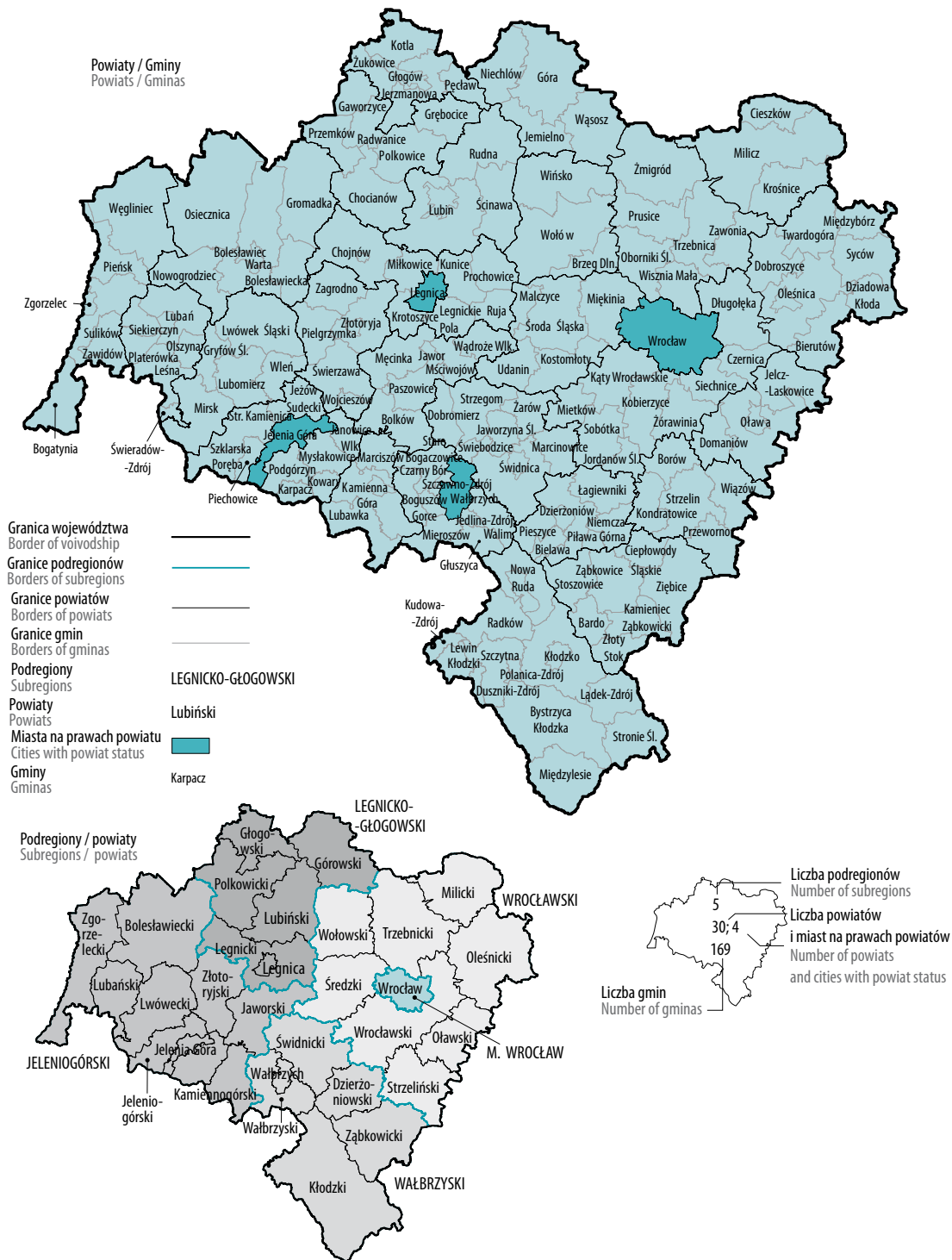
Podregiony są to jednostki wyodrębnione przez agregację powiatów; trzeci poziom Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych. W województwie dolnośląskim wyodrębniono następujące podregiony:

- **jeleniogórski** – obejmuje powiaty: bolesławiecki, jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, lubański, lwówecki, zgorzelecki, złotoryjski, miasto na prawach powiatu Jelenią Górę;
- **legnicko-głogowski** – obejmuje powiaty: głogowski, górowski, legnicki, lubiński, polkowicki, miasto na prawach powiatu Legnica;
- **wałbrzyski** – obejmuje powiaty: dzierzoniowski, kłodzki, świdnicki, wałbrzyski, ząbkowicki, miasto na prawach powiatu Wałbrzych;
- **wrocławski** – obejmuje powiaty: milicki, oleśnicki, oławski, strzeliński, średzki, trzebnicki, wołowski, wrocławski;
- **miasto na prawach powiatu Wrocław.**

Liczba i struktura ludności zamieszkującej dany obszar jest ważną determinantą rozwoju społeczno-ekonomicznego każdego regionu. W województwie dolnośląskim liczba ludności na koniec grudnia 2019 r. wynosiła 2900,2 tys. osób, co stanowiło 7,6% ogólnej liczby ludności kraju, po województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i małopolskim.

Mapa 1. Podział terytorialny województwa dolnośląskiego Stan w dniu 1 stycznia 2020 r.

Map 1. Territorial division of dolnośląskie voivodship As of 1st January 2020

W 2019 r., podobnie jak w latach wcześniejszych, zarejestrowano w skali roku dalszy ubytek ludności. W porównaniu do stanu z końca 2018 r. zaludnienie Polski zmniejszyło się o 28,6 tys. osób, tj. o 0,07%, a województwa dolnośląskiego o 1,1 tys. osób, tj. o 0,04%, a w porównaniu do 2010 r. odpowiednio dla Polski o 147,3 tys., tj. 0,38% oraz dla województwa o 17,1 tys. osób, tj. o 0,59%.

Obserwowany w latach 2013-2019 spadek liczby ludności widoczny był w większości województw, z wyjątkiem województw: mazowieckiego, pomorskiego, małopolskiego i wielkopolskiego.

Zgodnie z długookresową prognozą ludności w 2030 r. w porównaniu do 2019 r. najmniejszy spadek liczby ludności wystąpi w województwach: mazowieckim (o 0,1%), małopolskim (o 0,2%) oraz w pomorskim (o 0,4%). W 2050 r. wszystkie województwa odczują spadek liczby ludności w porównaniu do 2019 r. Najmniejszym ubytkiem ludności będą charakteryzowały się województwa: mazowieckie (o 1,9%), pomorskie (o 3,3%), małopolskie (o 3,9%) i wielkopolskie (o 6,0%). Spadek powyżej 20% prognozowany jest w województwach świętokrzyskim (o 26,3%) i opolskim (o 24,2%). W województwie dolnośląskim spadek ten wyniesie 14,0% (4,1% do 2030 r.).

Tabela 1. Powiaty i miasta na prawach powiatu w województwie dolnośląskim w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Table 1. Powiats and cities with powiat status in dolnośląskie voivodship in 2019 As of 31st December

Grupy powiatów i miast na prawach powiatu według liczby ludności Groups of powiats and cities with powiat status by number of population	Ogółem Total	O powierzchni ^a Area ^a					
		50,0 – 99,9 km ²	100,0 – 299,9	300,0 – 499,9	500,0 – 999,9	1000,0 – 1499,9	1500,0 – 1999,9
Ogółem Total	30	2	2	5	16	4	1
Poniżej 50000 Below	7	-	-	1	6	-	-
50000 – 74999	8	-	-	2	6	-	-
75000 – 99999	7	1	1	1	2	2	-
100000 – 149999	4	1	-	1	1	1	-
150000 - 199999	3	-	-	-	1	1	1
500000 i więcej and more	1	-	1	-	-	-	-

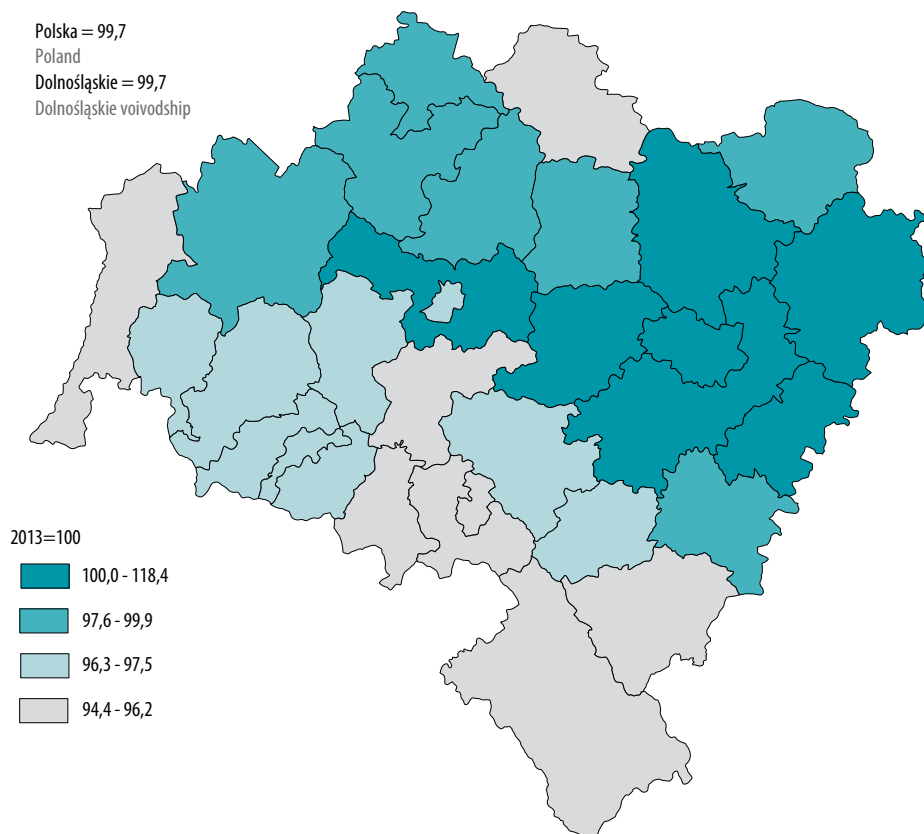
a Nie wystąpiły powiaty o powierzchni poniżej 50,0 km².

a Powiats with area below 50,0 km² did not appear.

Województwo dolnośląskie jest regionem zróżnicowanym pod względem demograficznym. W jego granicach znajdują się zarówno powiaty zaludniające się (skoncentrowane głównie wokół Wrocławia), jak i wyludniające się (położone peryferyjnie w południowej i zachodniej części województwa). Analizując zmiany zaludnienia dolnośląskich powiatów w 2019 r. w relacji do 2013 r. można zauważyć, podobnie jak w poprzednich latach, przyrost ludności we Wrocławiu (wzrost o 1,7%) oraz w powiatach skupionych wokół stolicy województwa, tj. w powiecie wrocławskim (o 18,4%), średzkim (o 5,0%), trzebnickim (o 2,7%), oławskim (o 1,3%), oleśnickim (o 1,1%), ale także w powiecie legnickim (o 0,5%). Największy spadek liczby ludności zanotowano w Wałbrzychu (o 5,6% w latach 2013-2019), powiecie ząbkowickim (o 4,5%) i zgorzeleckim (o 4,4%).

**Mapa 2. Dynamika liczby ludności w powiatach województwa dolnośląskiego w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

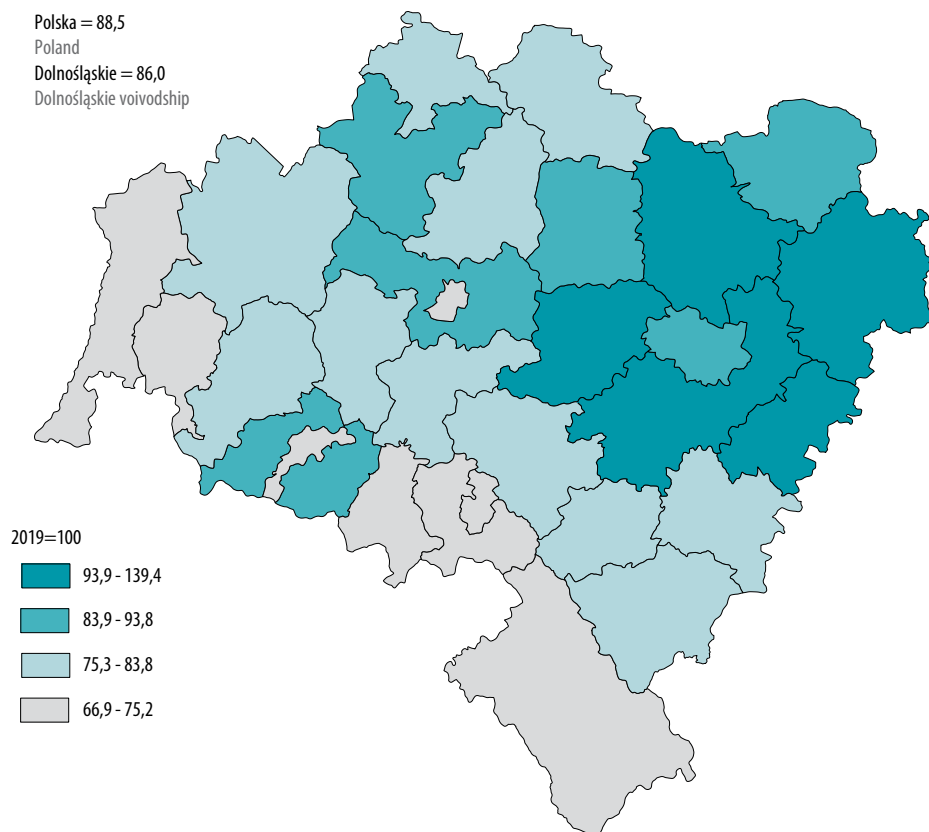
Map 2. Dynamics of the population in powiats of dolnośląskie voivodship in 2019
As of 31st December

Z prognozy demograficznej Głównego Urzędu Statystycznego według powiatów wynika, że obserwowane obecnie zmiany poziomu zaludnienia w województwie dolnośląskim będą się sukcesywnie pogłębiać. Przewiduje się, że w 2030 r. w powiecie wrocławskim liczba mieszkańców w relacji do 2019 r. zwiększy się o 12,5%, w 2040 r. o 26,1%, a w 2050 r. będzie tam zamieszkiwać aż o 39,4% więcej ludności niż obecnie. Prognozy pokazują, że dodatni przyrost ludności utrzyma się również w powiecie trzebnickim (wzrost o 4,3% w 2030 r., o 5,4% w 2040 r. i o 5,6% w 2050 r.) i w powiecie średzkim (wzrost o 1,2% w 2030 r., 2,1% w 2040 r. i utrzymanie się tej wartości w 2050 r.), a w powiecie oławskim wzrost o 1,4% w 2030 r., i o 0,4% w 2040 r., a w 2050 r. już spadek o 1,0%. W pozostałych powiatach liczba ludności zarówno w 2030 r., jak i w 2050 r. zmniejszy się w relacji do 2019 r., w tym szczególnie w Wałbrzychu i Jeleniej Górze (odpowiednio: o 10,9% i 11,6% w 2030 r. oraz o 33,1% i 32,4% w 2050 r.).

**Mapa 3. Prognoza ludności w powiatach województwa dolnośląskiego do 2050 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 3. Population projection in poviats of dolnośląskie voivodship until 2050
As of 31st December

Do największych, pod względem liczby mieszkańców, powiatów w województwie dolnośląskim należą: Wrocław (w końcu 2019 r. 642,9 tys. osób, stanowiących 22,2% ogółu ludności w województwie), kłodzki (158,0 tys. osób, tj. 5,4%), świdnicki (156,9 tys. osób, tj. 5,4%) i wrocławski (151,4 tys. osób, tj. 5,2%). W tych czterech powiatach mieszkało łącznie 38,2% mieszkańców województwa. Natomiast najmniejszą liczbą ludności wyróżniły się powiaty: górowski (34,9 tys. osób, tj. 1,2% ogółu ludności), milicki (37,0 tys. osób, tj. 1,3%), kamiennogórski (43,2 tys. osób, tj. 1,5%), złotoryjski (43,5 tys. osób, tj. 1,5%) i strzeliński (43,6 tys. osób, tj. 1,5%).

**Tabela 2. Gminy w województwie dolnośląskim w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 2. Gminas in dolnośląskie voivodship in 2019
As of 31st December

Gminy według liczby ludności Groups of gminas by number of population	Ogółem Total	O powierzchni ^a Area ^a							
		5,0 – 19,9 km ²	20,0 – 49,9	50,0 – 99,9	100,0 – 149,9	150,0 – 199,9	200,0 – 249,9	250,0 – 299,9	300,0 km ² i więcej and more
Ogółem Total	169	10	23	50	44	18	12	7	5
Poniżej 2500 Below	3	-	1	2	-	-	-	-	-
2500 - 4999	32	2	5	17	7	1	-	-	-
5000 - 7499	44	2	3	18	17	2	-	1	1
7500 - 9999	25	-	1	5	9	6	3	-	1
10000 - 14999	16	1	1	3	5	2	2	2	-
15000 - 19999	17	2	1	2	1	2	5	3	1
20000 - 39999	25	3	8	1	4	5	2	-	2
40000 - 99999	5	-	3	1	1	-	-	-	-
100000 - 199999	1	-	-	1	-	-	-	-	-
200000 i więcej and more	1	-	-	-	-	-	-	1	-

a Nie wystąpiły gminy o powierzchni poniżej 5,0 km².
a Gminas with area below 5,0 km² did not appear.

Do największych, pod względem liczby mieszkańców, gmin w województwie dolnośląskim należą: m.in. ww. Wrocław, Wałbrzych (w końcu 2019 r. 111,4 tys. osób, stanowiących 3,8% ogółu ludności w województwie), Legnica (99,4 tys., 3,4%), Jelenia Góra (79,1 tys. 2,7%). Są one miastami na prawach powiatu skupiającymi 32,2% mieszkańców województwa. Następne w kolejności są gminy: Lubin (72,3 tys., 2,5%), Głogów (67,0 tys., 2,3%), Świdnica (56,8 tys. 2,0%), a najmniejsze poniżej 2 tys. mieszkańców to Platerówka (1,6 tys., 0,1%) i Lewin Kłodzki (1,9 tys., 0,1%).

W latach 2010-2019 najwięcej ludności przybyło w województwie dolnośląskim w zasięgu oddziaływania Wrocławia, tj. w Czernicy (wzrost o 42,1%, 4,9 tys. osób), Długołęce (wzrost o 41,1%, 9,9 tys.), Siechnicach (wzrost o 41,0%, 6,7 tys.) i Kobierzycach (wzrost o 29,6%, 5,0 tys.). Ludności ubyło najbardziej w południowej części województwa dolnośląskiego, tj. w: Dusznikach-Zdroju (spadek o 9,8%, 0,5 tys.), Karpaczu (spadek o 9,4%, 0,5 tys.), Kamiennej Górze (spadek o 9,3%, 1,9 tys.), oraz Świeradowie-Zdroju (spadek o 9,3%, 0,4 tys.). Z miast na prawach powiatu, najwięcej ludności ubyło w Jeleniej Górze – 5,0 tys. osób (5,9%).

1.2. Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim

1.2. The urbanization rate in dolnośląskie voivodship

Jedną z przyczyn nierównomiernego rozmieszczenia ludności jest występowanie procesów społeczno-ekonomicznej integracji ludności w miastach i rozprzestrzeniania się miejskiego stylu życia. Zjawisko to określa się mianem urbanizacji i zgodnie z prognozami demograficznymi do 2050 r. będzie ustępować na rzecz suburbanizacji.

W końcu 2019 r. w miastach województwa dolnośląskiego mieszkało 1984,0 tys. osób, a na wsi 916,1 tys. osób. Kolejny rok z rządu zauważalna była tendencja spadkowa liczby mieszkańców miast, która ma ogólnopolski charakter i jest wynikiem zjawiska suburbanizacji i rozlewania się miast, czyli poszerzania miejskich terytoriów na obszary o mniej intensywnej urbanizacji. Proces ten widoczny jest co najmniej od 2013 r.

W porównaniu z 2018 r. miał miejsce spadek liczby mieszkańców miast o 6,5 tys. osób i 0,3% oraz wzrost liczby mieszkańców wsi o 5,4 tys. osób i 0,5% (w kraju – w miastach spadek o 34,2 tys. osób i o 0,1%, na wsi wzrost o 5,6 tys. i o 0,04%).

Współczynnik urbanizacji wyrażony jest poprzez udział ludności zamieszkałej w miastach w ogólnej liczbie ludności, natomiast **współczynnik ruralizacji** to udział ludności zamieszkałej na wsi w ogólnej liczbie ludności.

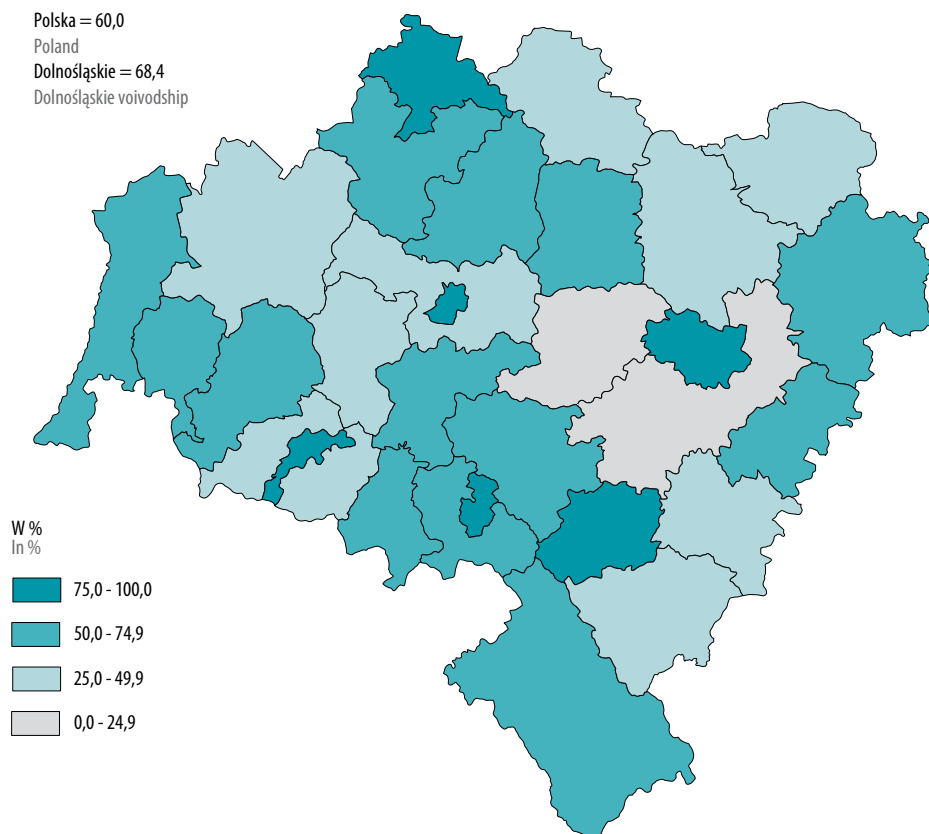
Ludność miejska to liczba osób (ogółem lub według określonych cech) zamieszkująca w miejscowościach posiadających urzędowe prawa miejskie (status miasta).

Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim był o 0,2 p.proc. niższy niż rok wcześniej i wynosił 68,4% (kraj – 60,0%). Wyższe lub równe średniej wojewódzkiej, współczynniki urbanizacji odnotowano w powiatach: dzierzoniowskim (78,8%), głogowskim (75,2%), lubińskim (73,6%) oraz świdnickim (68,4%). W dwóch powiatach mieszkańcy miast stanowili mniej niż 20% ogólnej liczby ludności. Były to powiaty wrocławski (14,7%) oraz średzki (17,3%).

Ludność wiejska stanowiła 31,6% ogólnej liczby ludności województwa dolnośląskiego (w kraju – 40,0%). Współczynnik ruralizacji równy lub poniżej średniej wojewódzkiej osiągnęły 4 powiaty: świdnicki (31,6%), lubiński (26,4%), głogowski (24,8%) i dzierzoniowski (21,2%). Ponadto, wysoki udział ludności wiejskiej w ogólnej zbiorowości, powyżej 80%, obserwowano w powiatach wrocławskim (85,3%) i średzkim (82,7%).

**Mapa 4. Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim według powiatów w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 4. Urbanization rate in dolnośląskie voivodship by powiats in 2019
As of 31st December

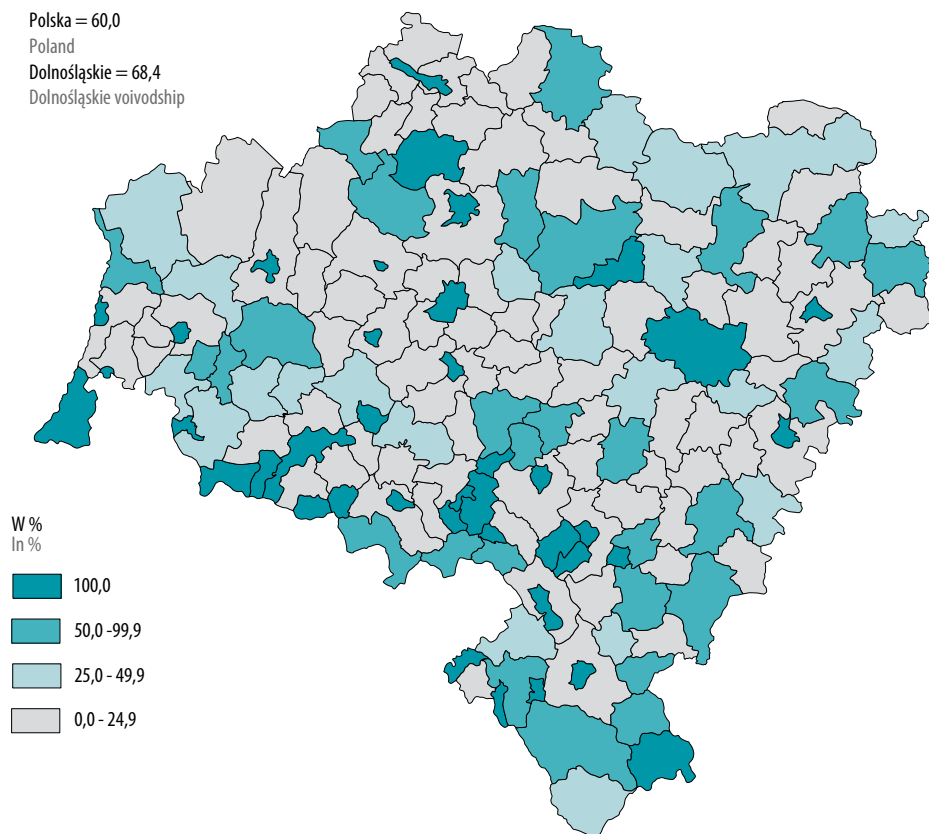

Wśród gmin miejsko-wiejskich najwyższe współczynniki urbanizacji odnotowano w następujących gminach: Polkowice (81,4%), Brzeg Dolny (77,5%), Stronie Śląskie (75,8%), Bogatynia (75,5%) i Pieszyce (75,4%), a najniższe poniżej 30% w gminach: Kąty Wrocławskie (27,7%), Nowogrodziec (27,7%), Radków (26,7%) i Prusice (23,9%).

**Mapa 5. Współczynnik urbanizacji w województwie dolnośląskim według gmin w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

Map 5. Urbanization rate in dolnośląskie voivodship by gminas in 2019
As of 31st December

1.3. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim

1.3. Population density in dolnośląskie voivodship

Rozmieszczenie ludności (skupienie lub rozproszenie) zależy od czynników przyrodniczych, gospodarczych, demograficznych i społecznych. Współcześnie największą rolę odgrywają czynniki ekonomiczne, wpływające na nierównomierne zagęszczenie ludności.

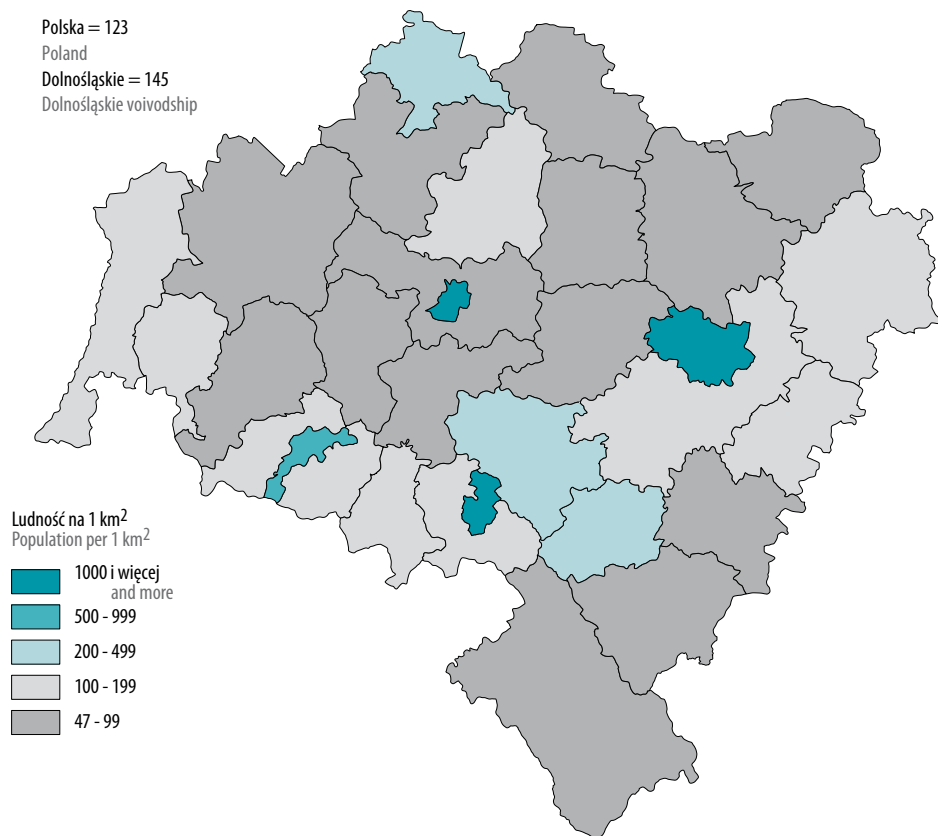
Gęstość zaludnienia to miara zagęszczenia ludności na określonym terytorium – wyrażana najczęściej w osobach na 1 km² (również w osobach na 1 ha – przy bardzo dużym zaludnieniu, np. w aglomeracjach).

Jedną z najczęściej stosowanych w badaniach demograficznych charakterystyk rozmieszczenia ludności jest gęstość zaludnienia.

Województwo dolnośląskie zajmowało 4. miejsce w kraju pod względem gęstości zaludnienia. W 2019 r. wynosiła 145 osób na 1 km², (Polska – 123 osoby/km²). Najwyższa gęstość zaludnienia występowała w województwach: śląskim (366 osób/km²), małopolskim (225 osób/km²) i mazowieckim (153 osoby/km²), a najniższa w województwach podlaskim (58 osób/km²) i warmińsko-mazurskim (59 osób/km²).

**Mapa 6. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim według powiatów w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

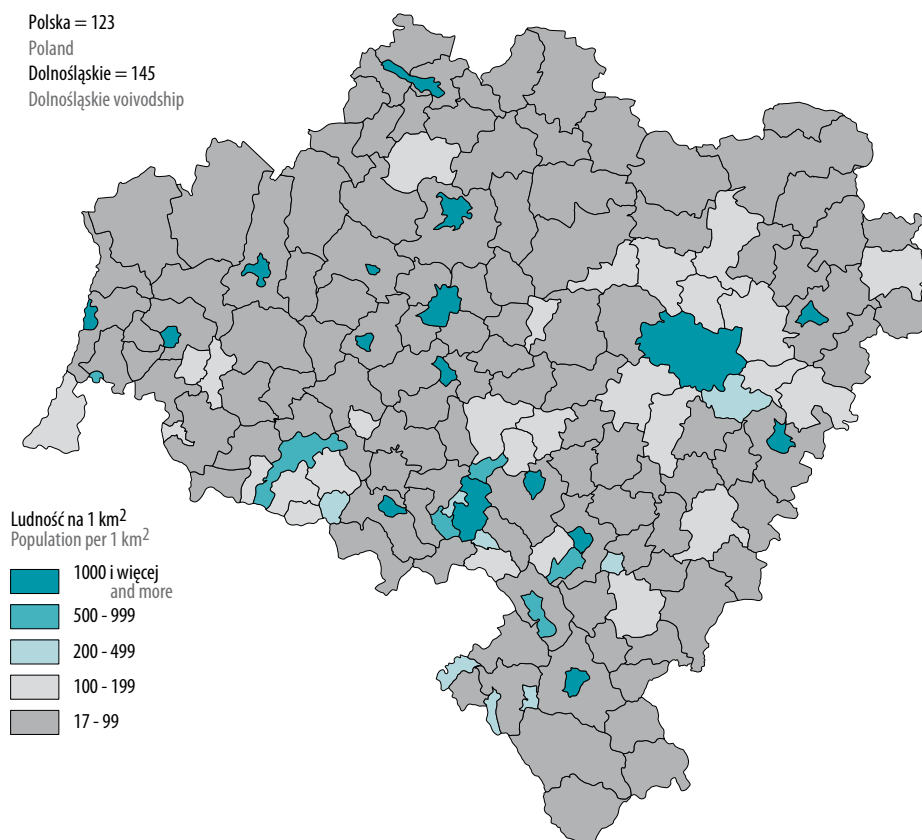
Map 6. Population density in dolnośląskie voivodship by powiats in 2019
As of 31st December

Znaczne zróżnicowanie omawianego wskaźnika gęstości zaludnienia odnotowano także wśród powiatów i gmin. Wśród miast na prawach powiatu, gęstość wyniosła od 2194 osób/km² we Wrocławiu do 725 osób/km² w Jeleniej Górze. W powiatach ziemskich gęstość wyniosła od 212 osób/km² w powiecie świdnickim do 47 osób/km² w powiecie górowskim. Najwyższą gęstość zaludnienia w gminach odnotowano w Chojnowie (2653 osoby/km²) i Świdnicy (2582 osoby/km²), a najniższą poniżej 25 osób na km² w Osiecznicy (17 osób/km²), Gromadce (20 osób/km²) i Jemielnie (24 osoby/km²).

**Mapa 7. Gęstość zaludnienia w województwie dolnośląskim według gmin w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

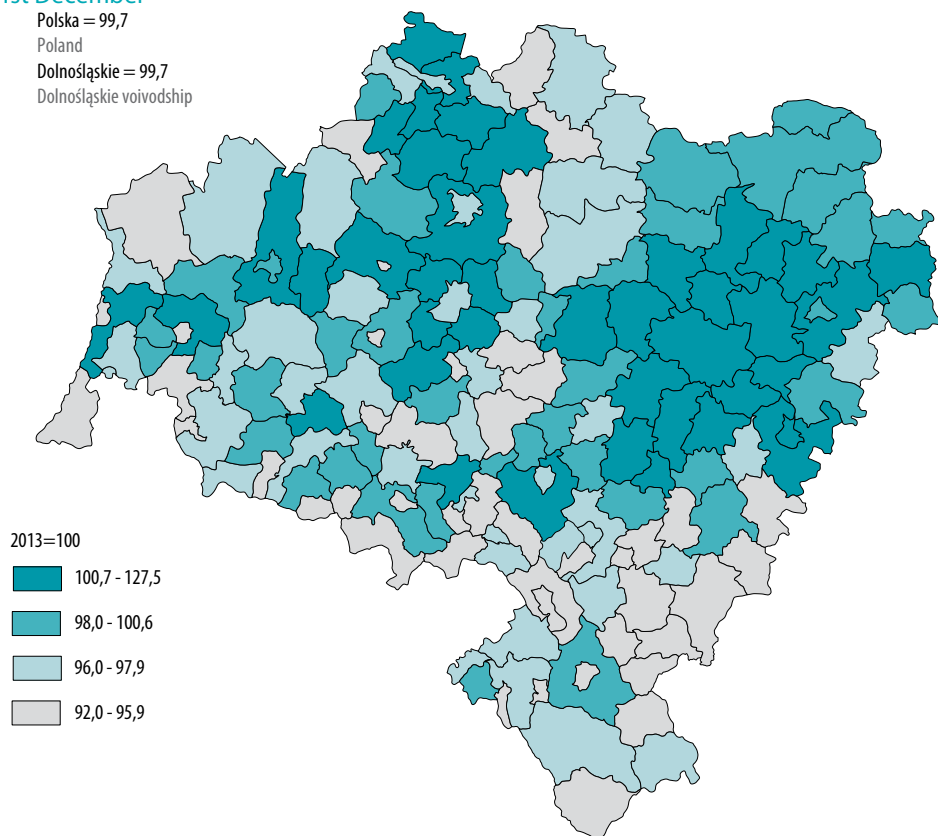
Map 7. Population density in dolnośląskie voivodship by gminas in 2019
As of 31st December

Przyrost liczby ludności zarejestrowano na tych obszarach, gdzie łatwiej o pracę na miejscu lub w najbliższym dużym lub relatywnie dużym mieście. Największy przyrost ludności wystąpił w gminach wiejskich lub miejsko-wiejskich skoncentrowanych wokół Wrocławia, Głogowa, Legnicy, Lubina i Polkowic, tj. w gminach: Czernica (o 27,5%), Długołęka (o 27,5%), Siechnice (o 25,8%), Miękinia (o 19,9%), Kobierzyce (o 19,4%), Żórawina (o 14,0%), Kąty Wrocławskie (o 13,3%), Jerzmanowa (o 12,2%), Lubin (o 12,1%), Kunice (o 12,0%). Na 169 gmin województwa przyrost liczby ludności wystąpił w 46 gminach, w tym tylko w 2 gminach o charakterze miejskim, tj. we Wrocławiu (o 1,7%) i w Oławie (o 1,0%).

Mapa 8. Dynamika liczby ludności w gminach województwa dolnośląskiego w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Map 8. Dynamics of the population in gminas of dolnośląskie voivodship in 2019 As of 31st December

Z kolei największy ubytek miał miejsce w gminach położonych w południowej części województwa, szczególnie tych sąsiadujących z Czechami, tj.: Karpaczu (spadek o 8,0%), Dusznikach-Zdroju (o 7,2%), Kowarach (o 6,3%), w Bogatyni (o 6,0%) oraz w Kamiennej Górze (o 5,9%).

1.4. Typologia demograficzna według Webba

1.4. Demographics typology according to Webb

Zróżnicowanie uwarunkowań społeczno-ekonomicznych jest głównym czynnikiem przemian demograficznych, zwłaszcza w zakresie dynamiki zaludnienia krajów i regionów. W województwie dolnośląskim widoczna jest zmienność tej dynamiki. W celu uchwycenia podobieństw i różnic w strukturze przestrzennej zarówno pod względem statycznym, jak i dynamicznym w ruchu ludności posłużono się typologią Webba. Typologia ta określa związek pomiędzy ruchem naturalnym i migracyjnym. Jest jedną z najbardziej znanych metod pomiaru zależności między przyrostem (ubytkiem) naturalnym oraz dodatnim (ujemnym) saldem migracji, które z kolei warunkują określony typ przyrostu rzeczywistego ludności.

Przyrost naturalny ludności jest to różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie.

Saldo migracji na pobyt stały jest to różnica między liczbą osób, które przybyły na stałe do danej jednostki administracyjnej/kraju w danym okresie a liczbą osób, które wyjechały na stałe z danej jednostki administracyjnej/kraju w danym okresie.

Przyrost rzeczywisty ludności jest to suma przyrostu naturalnego ludności oraz salda migracji wewnętrznych i zagranicznych (stałych i czasowych). W przypadku ludności wg krajowej definicji zamieszkania uwzględniane są wyłącznie czasowe migracje wewnętrzne, w przypadku rezydentów – także zagraniczne migracje czasowe. W przypadku gmin uwzględnia się także saldo przesunięć ludności w wyniku zmian administracyjnych, oznacza to przyrost roczny, czyli wyrażoną w liczbach absolutnych różnicę między dwoma stanami ludności w danej gminie, tj. na początku i końcu badanego okresu.

W przekroju województw wzrost liczby ludności na przestrzeni roku miał miejsce w 4 województwach, mianowicie w: pomorskim i mazowieckim (po 0,4%), małopolskim (o 0,3%) i wielkopolskim (o 0,1%), a w pozostałych 12 województwach (w tym w dolnośląskim) odnotowano ubytek ludności, największy w województwie świętokrzyskim (o 0,6%). Zmiana liczby ludności warunkowana była różnicą między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów (przyrost naturalny) a także migracją ludności na pobyt stały i czasowy.

Tabela 3. Województwo dolnośląskie na tle kraju – liczba ludności, przyrost (ubytek) ludności, przyrost naturalny, saldo migracji na pobyt stały

Table 3. Dolnośląskie voivodship on the background of the country – population, increase (decrease) of population, natural increase, total net migration for permanent residence

Lata Years	Przyrost (ubytek) ludności Increase (decrease) of population		Przyrost naturalny Natural increase		Saldo migracji wewnętrznych Total net migration internal		Saldo migracji zagranicznych Total net migration international	
	Polska Poland	Dolno- śląskie	Polska Poland	Dolno- śląskie	Polska Poland	Dolno- śląskie	Polska Poland	Dolno- śląskie
2005	-16780	-4823	-3902	-2884	x	-930	-12878	-919
2006	-31576	-5915	4558	-2530	x	404	-36134	-4030
2007	-9838	-3907	10647	-2224	x	347	-20485	-1917
2008	20235	-1351	35100	-618	x	526	-14865	-1686
2009	31453	-432	32649	-1046	x	1131	-1196	-224
2010	32708	1213	34822	-172	x	1579	-2114	-194
2011	8581	-665	12915	-1736	x	1559	-4334	-488
2012	-5148	-2215	1469	-3207	x	1735	-6617	-795
2013	-37640	-4365	-17736	-4693	x	2391	-19904	-2364
2014	-17057	-1540	-1307	-2736	x	2426	-15750	-1870
2015	-41363	-4250	-25613	-5282	x	2652	.	.
2016	-4247	-497	-5752	-3114	x	2659	1505	150
2017	566	-1163	-870	-3637	x	2595	1436	188
2018	-22410	-1322	-26022	-5201	x	3200	3612	512
2019	-28572	-1062	-33517	-5721	x	4215	6183	624

Dodatni przyrost naturalny ludności wystąpił w województwach: małopolskim (4060), pomorskim (3701), wielkopolskim (3334), mazowieckim (2104) i podkarpackim (649). W pozostałych województwach odnotowano ujemny przyrost naturalny. Największy ubytek wystąpił w województwach: śląskim (minus 11120), łódzkim (8897), dolnośląskim (5721). Największy przyrost naturalny na 1000 ludności wystąpił

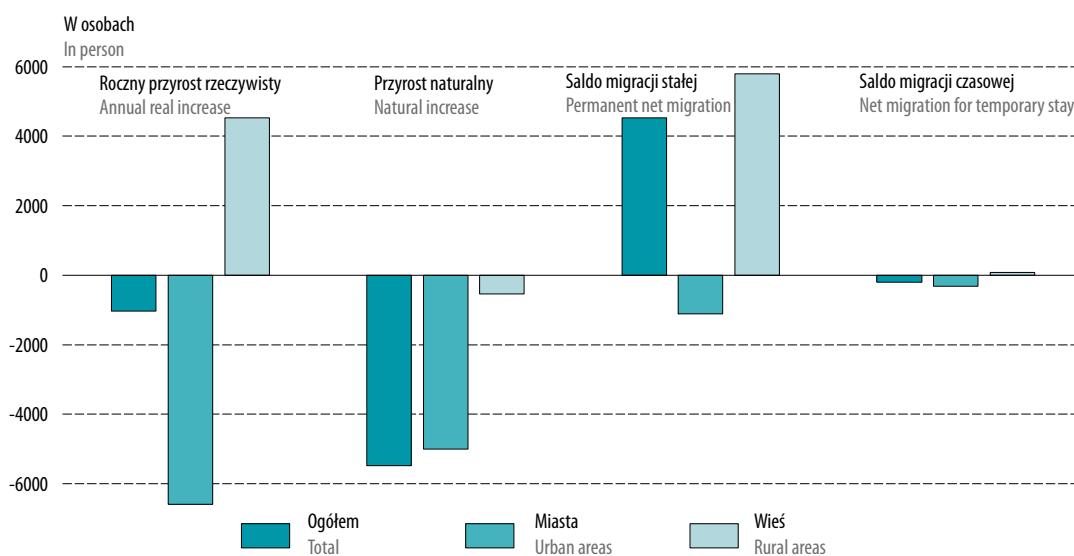
w województwie pomorskim (1,6), małopolskim (1,2), wielkopolskim (1,0), mazowieckim (0,4) oraz podkarpackim (0,3). W pozostałych województwach wystąpił ubytek naturalny na 1000 ludności, w tym największy w województwach: łódzkim (3,6), świętokrzyskim (3,4) i śląskim (2,5).

W województwie dolnośląskim roczny przyrost rzeczywisty, na który złożyły się ujemne wartości przyrostu naturalnego i dodatnie saldo migracji stałej oraz dodatnie saldo migracji czasowych, wyniósł in minus 1,1 tys. osób (kraj in minus 28,6 tys. osób). Biorąc pod uwagę miejsce zamieszkania, na wsi w województwie dolnośląskim odnotowano dodatni przyrost rzeczywisty, wynoszący in plus 5,4 tys. osób (w kraju in plus 5,6 tys.), a w miastach ujemny – 6,5 tys. osób (w kraju in minus 34,2 tys. osób).

Najwyższy dodatni współczynnik przyrostu rzeczywistego wystąpił w województwach: pomorskim (plus 4,44‰), mazowieckim (plus 3,64‰), małopolskim (plus 3,03‰) i wielkopolskim (plus 1,36‰). W pozostałych województwach miano do czynienia z ujemnym współczynnikiem przyrostu rzeczywistego. Województwo dolnośląskie uplasowało się na 5. miejscu w Polsce (minus 0,37‰, przy średniej dla Polski wynoszącej minus 0,74‰). Najniższą wartość współczynnika odnotowano w województwach: świętokrzyskim (minus 6,15‰), łódzkim (minus 4,70‰) i lubelskim (minus 4,43‰).

Wykres 1. Przyrost rzeczywisty, przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały i czasowy według miejsca zamieszkania w województwie dolnośląskim w 2019 r.

Chart 1. Real increase, natural increase, permanent and temporary net migration by place of residence in dolnośląskie voivodship in 2019

Wzorując się na typologii J.W. Webba jednostki przestrzenne można pogrupować pod względem ruchu rzeczywistego ludności. W ten sposób wyróżnia się następujące typy demograficzne:

1) jednostki rozwojowe (aktywne) – przyrost rzeczywisty dodatni (wzrost liczby ludności)¹:

- typ A – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji,
- typ B – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji,
- typ C – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji,
- typ D – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny,

2) jednostki regresyjne (nieaktywne) – przyrost rzeczywisty ujemny (spadek liczby ludności):

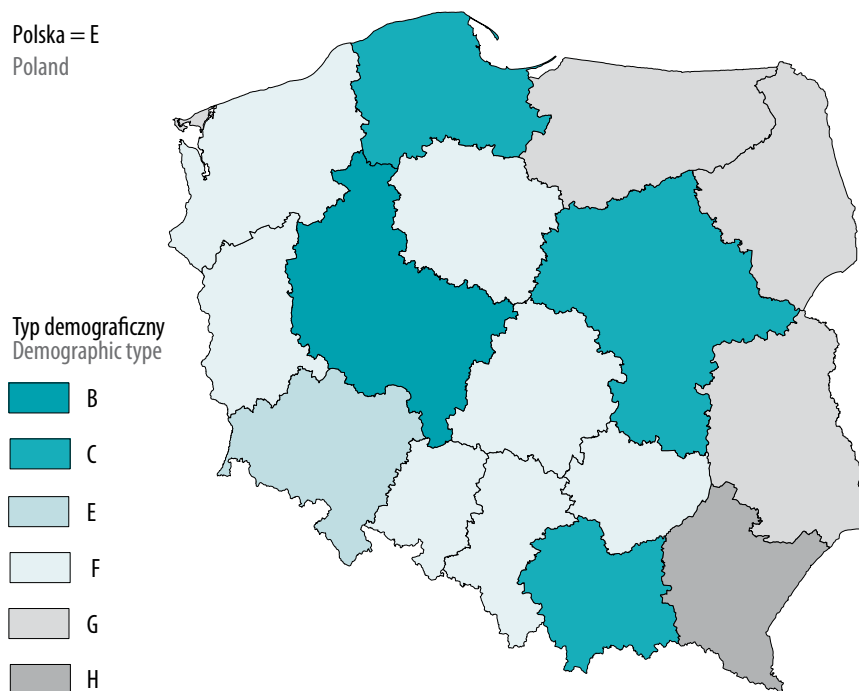
- typ E – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji,
- typ F – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie mniejszym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji, co oznacza, że ubytek liczby ludności spowodowany był w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji,
- typ G – ujemny przyrost naturalny z ujemnym, ale nie większym (w wartości bezwzględnej) saldem migracji, co oznacza, że ubytek liczby ludności spowodowany był w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym,
- typ H – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny.

W niniejszym opracowaniu podstawę typologii demograficznej jednostek przestrzennych stanowiła obserwacja zależności między przyrostem naturalnym i saldem migracji, która pozwoliła na ocenę występowania w danym województwie, powiecie i gminie określonego typu przyrostu lub ubytku rzeczywistego ludności.

Podobnie jak w 2017 i 2018 r., zgodnie z klasyfikacją Webba, w 2019 r. województwo dolnośląskie, jako jedyne spośród województw, znalazło się w grupie województw nieaktywnych demograficznie – regresyjny typ E. Zarejestrowany ujemny przyrost naturalny nie był zrekompensowany przez dodatnie saldo migracji. Polska, podobnie jak w 2016 i 2018 r., zakwalifikowana została jako nieaktywna demograficznie – typ E (w 2017 r. aktywna demograficznie typ D).

¹ Por. Webb J. W., 1964. Ruch naturalny i migracyjny jako składnik przemian ludnościowych, PZLG, 1, s.134-138, a także Kosiński L., Geografia ludności, PWN, Warszawa, 1967 oraz Runge J., Metody badań w geografii społeczno-ekonomicznej – elementy metodologii, wybrane narzędzia badawcze, Uniwersytet Śląski, Katowice, 2006.

Mapa 9. Typologia demograficzna województw według Webba w 2019 r.
 Map 9. Demographics typology of voivodships according to Webb in 2019

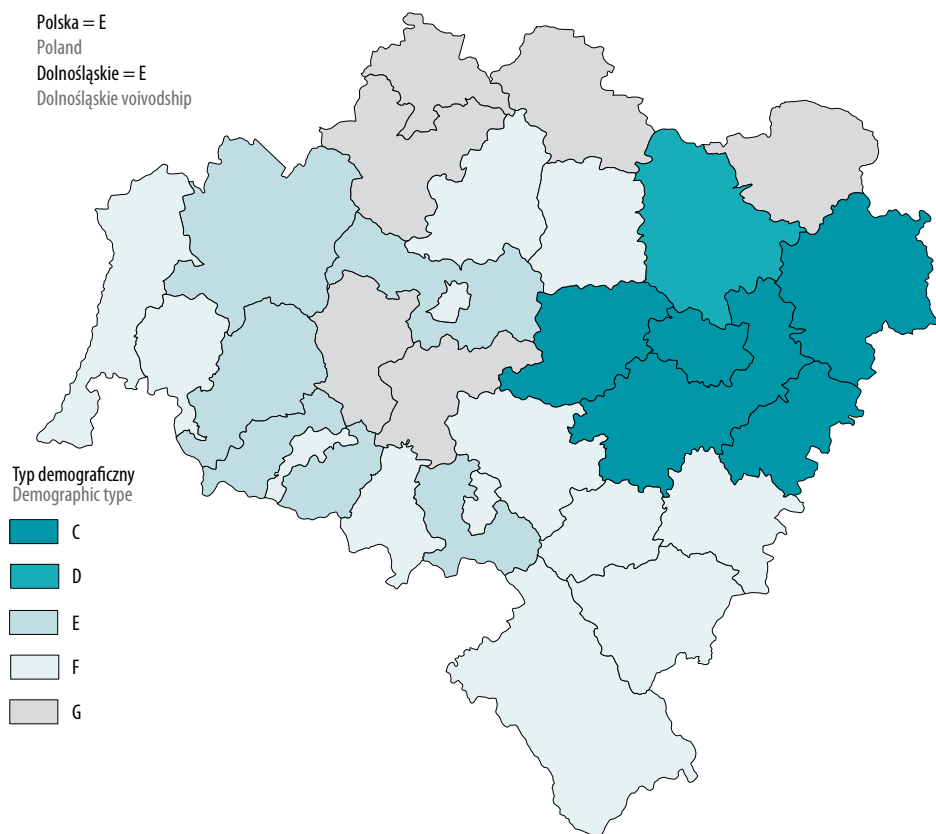

W 2019 r., spośród 30 powiatów województwa dolnośląskiego 6 zakwalifikowano do aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się (typ C – 5 powiatów: wrocławski, Wrocław, średzki, oleśnicki, oławski, typ D – powiat trzebnicki). W 19 powiatach (tyle samo ile rok wcześniej) zaobserwowano zarówno ujemny przyrost naturalny, jak i ujemne saldo migracji, przy czym najliczniejszą grupą powiatów były jednostki zakwalifikowane do grupy F, czyli takie, w których ubytek liczby ludności spowodowany był w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji – 13 jednostek (7 jednostek w 2018 r.). Natomiast ubytek liczby ludności spowodowany w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym typ G zaobserwowano w 6 powiatach (12 jednostek w 2018 r.).

W porównaniu z 2018 r. zmiany typu demograficznego wystąpiły w 23 powiatach. W tym powiaty legnicki i bolesławiecki po zmianie typu demograficznego stały się powiatami nieaktywnymi demograficznie (zmiana z typu D na E). W powiecie średzkim, aktywnym demograficznie, nastąpiła zmiana z typu D na C. Żaden z powiatów nie zmienił statusu z nieaktywnego demograficznie na aktywny w 2019 r.

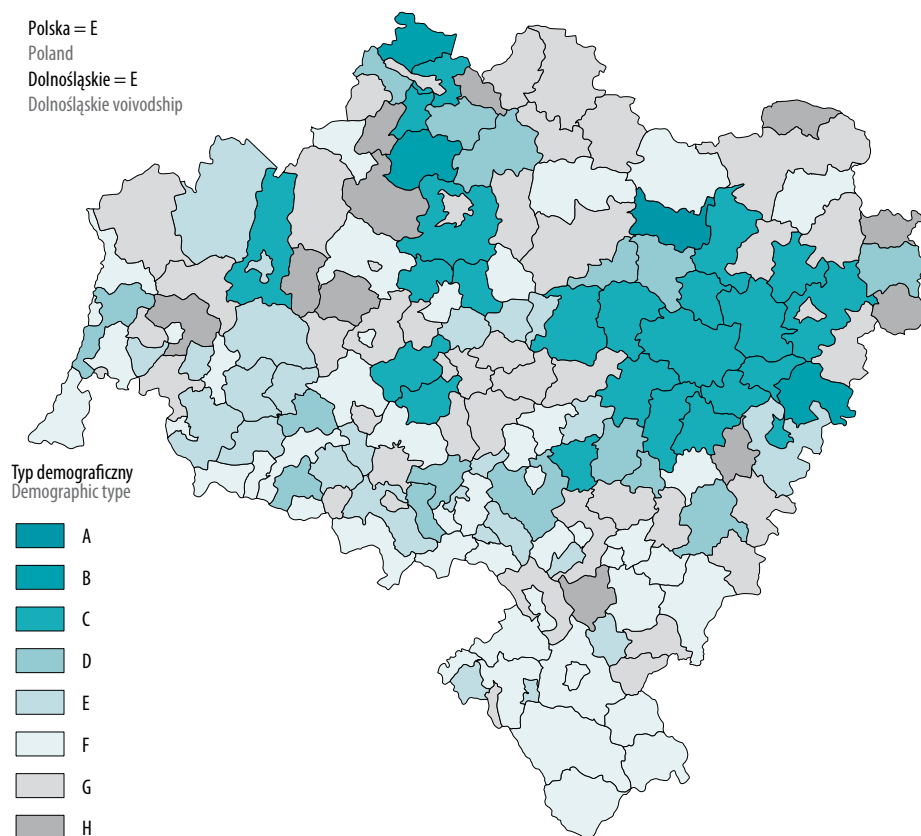

Mapa 10. Typologia demograficzna powiatów według Webba w 2019 r.
 Map 10. Demographics typology of powiats according to Webb in 2019

W 2019 r. spośród 169 gmin (łącznie z miastami na prawach powiatu) województwa dolnośląskiego do aktywnych demograficznie, czyli zaludniających się zakwalifikowano 42 gminy (o 2 mniej niż w 2018 r.). Dodatni przyrost naturalny, który przewyższał ujemne saldo migracji (typ A) odnotowano w gminie Prusice. Równoczesny dodatni przyrost naturalny i dodatnie saldo migracji (typ B i C) odnotowano w 26 gminach położonych w okolicach Wrocławia i Lubina. Dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensujące ujemny przyrost naturalny (typ D) wystąpiło łącznie w 15 gminach. Należały do nich 5 gmin miejsko-wiejskich oraz 10 gmin wiejskich.

Mapa 11. Typologia demograficzna gmin według Webba w 2019 r.
 Map 11. Demographics typology of gminas according to Webb in 2019

W badanym roku do nieaktywnych demograficznie zaliczono 127 gmin (rok wcześniej 125). Ujemny przyrost naturalny, który nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji (typ E) odnotowano w 25 gminach. Natomiast ubytek liczby ludności, który spowodowały był w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji (typ F) stwierdzono w 47 gminach, a spowodowany w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym (typ G) w 44 gminach. Ujemne saldo migracji nie rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny (typ H) można było zaobserwować w 11 gminach.

Jak wspomniano wcześniej, do typologii wzięto pod uwagę dwa czynniki – przyrost naturalny i saldo migracji stałej. W gminie Jedlina-Zdrój, gdzie wystąpiła równowaga liczby zameldowań i wymeldowań, wzięto pod uwagę wyłącznie ujemny przyrost naturalny – gmina zakwalifikowana została do nieaktywnych demograficznie (typ E). W przypadku gminy Olszyna przyrost naturalny został zrównoważony przez migracje – gminę zakwalifikowano do nieaktywnych (typ E). W gminie Chojnów odnotowano takie samo ujemne saldo przyrostu naturalnego i migracji stałej – gminę zakwalifikowano do nieaktywnych demograficznie (typ F).

Rozdział 2.

Chapter 2.

Struktura ludności województwa dolnośląskiego

Structure of population in dolnośląskie voivodship

Zjawiska ludnościowe w ujęciu demograficznym cechuje swoisty biologiczno-społeczny charakter i uwarunkowania. Podstawowe z punktu widzenia reprodukcji ludności zdarzenia, takie jak urodzenia i zgony, należą do zdarzeń biologicznych. Z kolei mechanizm biologiczny jest istotą dwóch zasadniczych cech strukturalnych populacji, do których zalicza się płeć i wiek. Te dwie charakterystyki demograficzne populacji, wywierają istotny wpływ na przebieg prawie wszystkich zjawisk ludnościowych. Jednakże ostatecznie zjawiska ludnościowe wynikają z zachowań ludzi nazywanych zachowaniami demograficznymi, takimi jak rozwody, planowanie rodziny, prokreacja, zachowania związane ze zdrowotnością, migracje itp.

Zachowania demograficzne podlegają uwarunkowaniom społecznym, czego bezpośrednim przejawem jest wyraźne zróżnicowanie zjawisk ludnościowych ze względu na cechy społeczne populacji, np.: stan cywilny, charakter miejsca zamieszkania (np. miasto albo wieś), poziom wykształcenia, wyznanie, aktywność zawodowa i zawód, zamożność.

2.1. Struktura według płci

2.1. Structure by sex

W 2019 r. województwo dolnośląskie plasowało się na 3. miejscu pod względem wskaźnika feminizacji (108 kobiet na 100 mężczyzn, Polska – 107 kobiet) po województwach łódzkim (110 kobiet na 100 mężczyzn) i mazowieckim (109 kobiet na 100 mężczyzn). Najniższy wskaźnik feminizacji wystąpił w województwach podkarpackim i warmińsko-mazurskim (104), a następnie w: świętokrzyskim, pomorskim, podlaskim i lubuskim (105).

**Tabela 4. Ludność według płci w województwie dolnośląskim
Stan w dniu 31 grudnia**

Table 4. Population by sex in dolnośląskie voivodship
As of 31st December

Lata Years	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Females	Miasta ^a Urban areas ^a			Wieś ^a Rural areas ^a		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem grand total	męż- czyźni males	kobiety females
w liczbach bezwzględnych (w tysiącach) in absolute numbers (in thousands)									
2010	2917,2	1403,3	1513,9	2040,4	967,0	1073,4	876,8	436,4	440,5
2011	2916,6	1403,0	1513,6	2034,7	963,9	1070,8	881,9	439,1	442,8
2012	2914,4	1401,8	1512,6	2028,3	960,5	1067,8	886,1	441,3	444,9
2013	2910,0	1399,5	1510,5	2020,0	956,1	1063,9	890,0	443,4	446,6
2014	2908,5	1398,6	1509,9	2014,8	953,4	1061,5	893,6	445,2	448,4
2015	2904,2	1396,3	1507,9	2009,0	950,3	1058,7	895,3	446,0	449,2
2016	2903,7	1396,0	1507,8	2002,1	946,7	1055,4	901,6	449,3	452,3
2017	2902,5	1395,4	1507,1	1996,4	943,8	1052,5	906,2	451,6	454,6
2018	2901,2	1395,0	1506,2	1990,5	940,9	1049,6	910,7	454,1	456,6
2019	2900,2	1394,6	1505,5	1984,0	937,8	1046,2	916,1	456,8	459,3
w odsetkach in percent									
2010	100,0	48,1	51,9	69,9	47,4	52,6	30,1	49,8	50,2
2011	100,0	48,1	51,9	69,8	47,4	52,6	30,2	49,8	50,2
2012	100,0	48,1	51,9	69,6	47,4	52,6	30,4	49,8	50,2
2013	100,0	48,1	51,9	69,4	47,3	52,7	30,6	49,8	50,2
2014	100,0	48,1	51,9	69,3	47,3	52,7	30,7	49,8	50,2
2015	100,0	48,1	51,9	69,2	47,3	52,7	30,8	49,8	50,2
2016	100,0	48,1	51,9	69,0	47,3	52,7	31,0	49,8	50,2
2017	100,0	48,1	51,9	68,8	47,3	52,7	31,2	49,8	50,2
2018	100,0	48,1	51,9	68,6	47,3	52,7	31,4	49,9	50,1
2019	100,0	48,1	51,9	68,4	47,3	52,7	31,6	49,9	50,1

a W przypadku miast i wsi udziały procentowe kobiet i mężczyzn liczone są w ogóle ludności odpowiednio miast i wsi.

a In the case of urban and rural areas, the percentages of women and men are calculated in the total population of urban areas and rural areas, respectively.

W 2019 r., podobnie jak w latach poprzednich, ponad połowę ludności województwa dolnośląskiego, tj. 51,9%, stanowiły kobiety, które miały większy udział w strukturze mieszkańców miast (52,7%) niż wsi (50,1%).

Współczynnik feminizacji jest to relacja liczby kobiet do liczby mężczyzn na danym obszarze, pomnożona przez 100. Wskazuje ile kobiet przypada na 100 mężczyzn.

Przewaga liczebna kobiet była większa w miastach niż na wsi. W miastach województwa dolnośląskiego przypadało 112 kobiet na 100 mężczyzn, a na wsi 101 kobiet na 100 mężczyzn (w Polsce w miastach – 111 kobiet na 100 mężczyzn, na wsi – 101 kobiet).

W 2019 r. we wszystkich powiatach wystąpiła przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn. Najwyższą dysproporcję między liczebnością kobiet i mężczyzn, przewyższającą średnią w województwie,

zaobserwowano w miastach na prawach powiatu: Jeleniej Górze, gdzie współczynnik feminizacji wynosił – 115, Wrocławiu – 114, Wałbrzychu – 112, Legnicy – 111 oraz w powiecie dzierzoniowskim – 110. Najniższy współczynnik feminizacji odnotowano w powiatach górskim, milickim, polkowickim, strzelińskim i średzkim – 102.

W przekroju gminnym (z wyłączeniem miast na prawach powiatu), największą przewagę kobiet nad mężczyznami zaobserwowano – podobnie jak rok wcześniej – w gminach miejskich: Polanica-Zdrój – 118, Szklarska Poręba – 115, Bielawa, Duszniki-Zdrój, Dzierżonów i Karpacz – 114. Z kolei w 38 gminach województwa dolnośląskiego (32 wiejskich i 6 miejsko-wiejskich) odnotowano przewagę liczby mężczyzn nad liczbą kobiet. W gminie Platerówka wskaźnik maskulinizacji wynosił 107. Kolejne gminy, w których przeważali mężczyźni to: Ciepłowody – 106 oraz Paszowice, Pielgrzymka, Żukowice i Oleśnica (gmina wiejska) – 104.

Tabela 5. Współczynnik feminizacji w województwie dolnośląskim w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

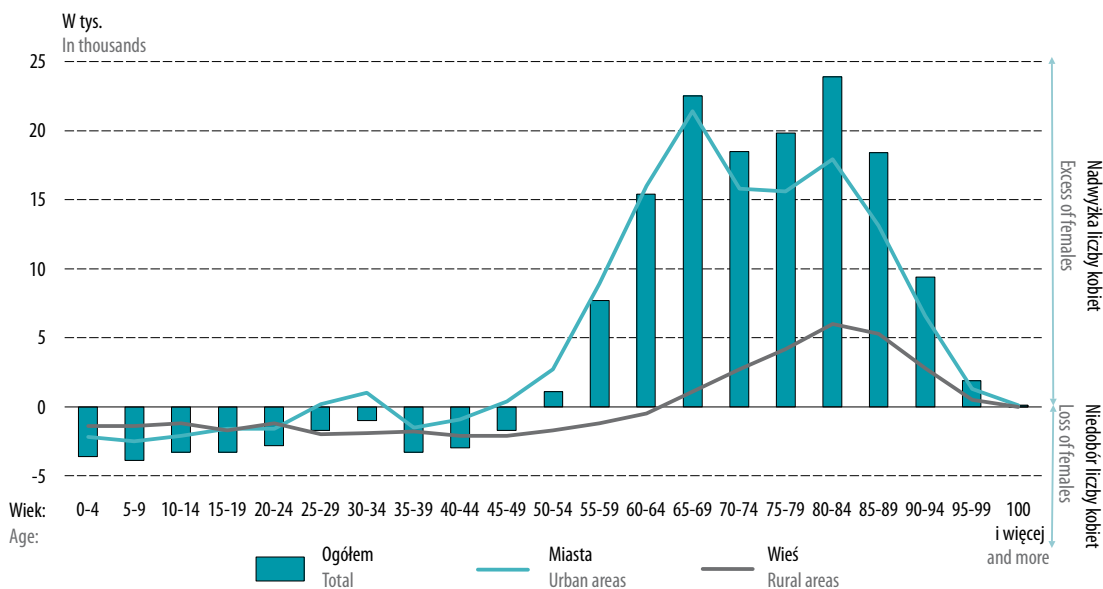
Table 5. Rate of feminization in dolnośląskie voivodship in 2019 As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
Ogółem Total	108	112	101
0 – 4 lata years	94	95	93
5 – 9	94	95	94
10 – 14	96	96	96
15 – 19	95	96	94
20 – 24	96	97	94
25 – 29	98	100	95
30 – 34	99	102	95
35 – 39	98	99	96
40 – 44	97	99	95
45 – 49	98	100	93
50 – 54	101	105	94
55 – 59	108	114	97
60 – 64	114	121	99
65 – 69	125	133	105
70 – 74	135	141	117
75 – 79	165	168	157
80 – 84	211	208	221
85 lat i więcej and more	282	267	336

Wartości współczynnika feminizacji zmieniały się w zależności od wieku. Największa nadwyżka liczebna mężczyzn w stosunku do kobiet występowała w najmłodszych grupach wiekowych. Wpływ na to miała niezmienna wśród noworodków nadwyżka chłopców na dziewczynkami. W pięcioletnich przedziałach wieku - 0-4 lata i 5-9 lat na 100 chłopców przypadało po 94 dziewcząt.

Wykres 2. Różnica między liczbą kobiet i mężczyzn według wieku w województwie dolnośląskim w 2019 r. Stan w dniu 31 grudnia

Chart 2. Difference between number of females and number of males by age in dolnośląskie voivodship in 2019 As of 31st December

Liczba kobiet zaczynała przeważać nad liczbą mężczyzn od 50 roku życia. Sytuacja kształtowała się podobnie w skali całego kraju. Konsekwencją zjawiska nadumieralności mężczyzn w starszych grupach wiekowych i krótszego przeciętnego dalszego trwania życia u mężczyzn niż u kobiet, są coraz to wyższe współczynniki feminizacji. Im starsza grupa wiekowa, tym większa przewaga kobiet. Szczególnie znacząca przewaga kobiet wystąpiła w populacji osób w wieku powyżej 60 lat – na 100 mężczyzn przypadało 141 kobiet, powyżej 70 lat – 174, a powyżej 80 lat 243 kobiety na 100 mężczyzn. W województwie dolnośląskim struktura ludności według płci w poszczególnych grupach wiekowych kształtowała się odmiennie w miastach i na wsi.

W województwie dolnośląskim liczba mężczyzn przeważała nad liczbą kobiet do grupy wiekowej 45-49, w miastach do grupy 40-44 (z wyjątkiem grup 25-29 i 30-34), a na wsi do grupy 60-64 lata.

2.2. Struktura według ekonomicznych grup wieku

2.2. Structure by economic age groups

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku jest podstawą do podejmowania niektórych społecznych i ekonomicznych decyzji oraz działań służących wzmocnieniu potencjału demograficznego i jakości kapitału społecznego. Informacje te są wykorzystywane między innymi do prognozowania liczby miejsc pracy, miejsc w szkołach, w przedszkolach, jak również do określenia potrzeb mieszkaniowych dla przyszłych małżeństw.

Mediana wieku (wiek środkowy) ludności wskazuje przeciętny wiek osób w danej zbiorowości (np.: zamieszkującej określone terytorium). Wartość mediany wyznacza granicę wieku, którą połowa osób w danej zbiorowości już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

W strukturach ludności według ekonomicznych grup wieku widoczny jest postępujący z roku na rok powolny proces starzenia się populacji województwa dolnośląskiego. Na koniec 2019 r. mediana wieku w województwie dolnośląskim wynosiła 42,0 lata, w tym dla mężczyzn 40,4, dla kobiet 43,7 (w kraju – 41,3 lat, mężczyźni 39,7, kobiety 43,0). Wyższa mediana wieku była w województwach: opolskim (43,1), łódzkim (43,0), śląskim i świętokrzyskim (42,7), oraz zachodniopomorskim (42,1) a najniższa w Polsce, w województwach: pomorskim i małopolskim (40,0), wielkopolskim (40,1) oraz podkarpackim (40,3).

Tabela 6. Mediana wieku ludności według płci i miejsca zamieszkania w województwie dolnośląskim Stan w dniu 31 grudnia

Table 6. Median of age of population by sex and place of residence in dolnośląskie voivodship As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem Total	39,9	40,2	40,6	40,9	41,3	41,6	42,0
mężczyźni males	38,1	38,5	38,9	39,3	39,7	40,0	40,4
kobiety females	41,9	42,1	42,4	42,8	43,0	43,4	43,7
Miasta Urban areas	40,9	41,2	41,5	41,9	42,2	42,5	42,9
mężczyźni males	38,7	39,1	39,4	39,8	40,2	40,6	40,9
kobiety females	43,5	43,7	43,9	44,2	44,4	44,7	45,0
Wieś Rural areas	37,8	38,2	38,6	39,0	39,4	39,7	40,1
mężczyźni males	36,8	37,3	37,7	38,1	38,5	38,8	39,2
kobiety females	38,6	39,2	39,6	39,9	40,3	40,7	41,0

Przeciętnie ludność w miastach województwa była starsza o 2,8 roku od ludności mieszkającej na wsi. Średni wiek mieszkańca miast wynosił 42,9 lata (kraj – 42,5 lata). W województwie, statystyczny mężczyzna był młodszy od kobiety o 3,3 roku, w miastach o 4,1, a na wsi o 1,8 (w kraju odpowiednio o 3,3, 4,0 i 2,1 roku).

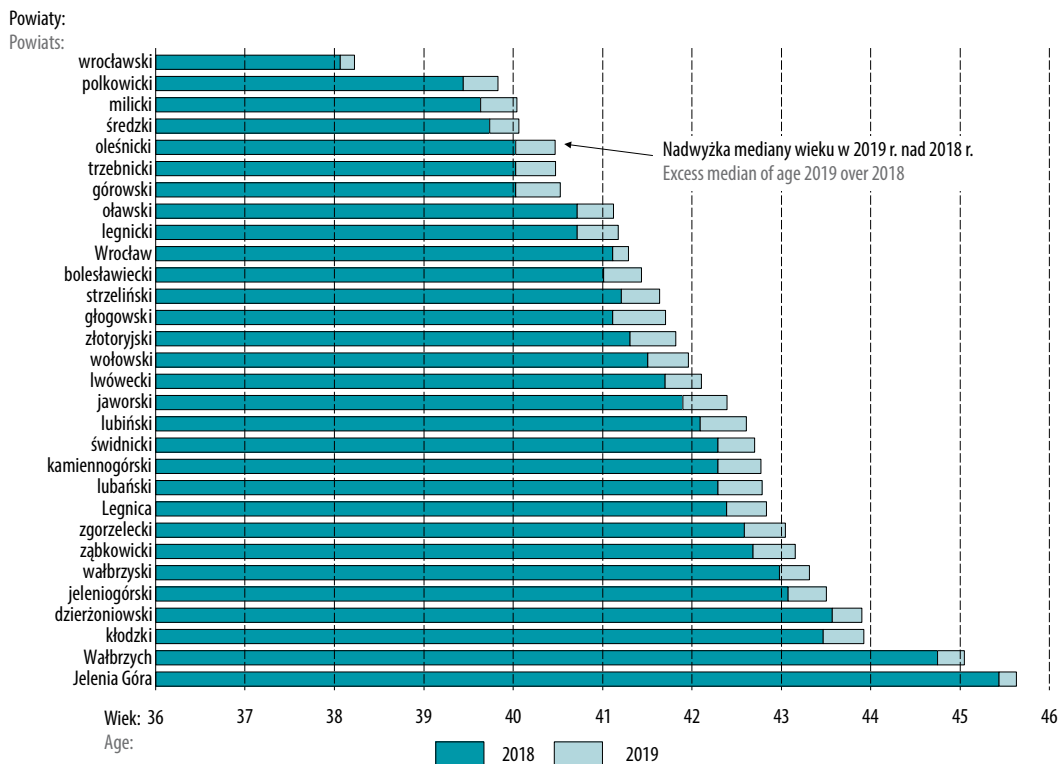
Statystycznie najmłodsi mieszkańcy województwa dolnośląskiego byli zameldowani w powiecie wrocławskim (38,3 lat), a najstarsi w Jeleniej Górze (45,8 lat) i Wałbrzychu (45,2 lata). Zaobserwowane dysproporcje w poziomie mediany zależą od urodzeń, zgonów i ruchów migracyjnych występujących w poszczególnych jednostkach.

Wykres 3. Mediana wieku ludności według powiatów

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 3. Median of age of population by powiats

As of 31st December

a Powiaty uporządkowano od najniższej wartości mediany w 2019 r. do najwyższej. Wykres został sporządzony z wykorzystaniem dokładniejszych danych – bez zaokrągleń.

a Powiats have been ordered from the lowest value of median in 2019 to the highest. The chart has been made using more accurate data, i.e. without rounding.

W niniejszym opracowaniu wyróżniono trzy podstawowe, ekonomiczne grupy wiekowe:

- 0-17 lat – wiek przedprodukcyjny,
- wiek zdolności do pracy, tj. 18-64 lat – wiek produkcyjny mężczyzn, 18-59 lat – wiek produkcyjny kobiet,
- wiek, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową, tj. 65 lat i więcej – wiek poprodukcyjny mężczyzn, 60 i więcej – wiek poprodukcyjny kobiet.

Tabela 7. Ludność województwa dolnośląskiego według ekonomicznych grup wieku na tle kraju Stan w dniu 31 grudnia

Table 7. Population of dolnośląskie voivodship by economic age groups on the background of the country As of 31st December

Lata Years	Polska Poland			Dolnośląskie		
	wiek przed- produkcyjny pre-working age	wiek produk- cyjny working age	wiek popro- dukcyjny post-working age	wiek przed- produkcyjny pre-working age	wiek produk- cyjny working age	wiek popro- dukcyjny post-working age
w liczbach bezwzględnych (w tysiącach) in absolute numbers (in thousands)						
2013	6995,4	24422,1	7078,2	490,6	1867,3	552,2
2014	6943,0	24230,2	7305,4	488,4	1846,8	573,3
2015	6901,8	24002,2	7533,3	486,5	1823,5	594,2
2016	6895,9	23767,6	7769,5	487,6	1800,3	615,8
2017	6920,7	23517,6	7995,3	490,6	1776,1	635,9
2018	6935,5	23269,7	8205,9	493,6	1753,2	654,4
2019	6948,7	23025,9	8407,9	496,1	1733,2	670,9
w % ogółu ludności in % of total population						
2013	18,2	63,4	18,4	16,9	64,2	19,0
2014	18,0	63,0	19,0	16,8	63,5	19,7
2015	18,0	62,4	19,6	16,8	62,8	20,5
2016	17,9	61,8	20,2	16,8	62,0	21,2
2017	18,0	61,2	20,8	16,9	61,2	21,9
2018	18,1	60,6	21,4	17,0	60,4	22,6
2019	18,1	60,0	21,9	17,1	59,8	23,1
2013=100						
2013	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2014	99,3	99,2	103,2	99,6	98,9	103,8
2015	98,7	98,3	106,4	99,2	97,7	107,6
2016	98,6	97,3	109,8	99,4	96,4	111,5
2017	98,9	96,3	113,0	100,0	95,1	115,2
2018	99,1	95,3	115,9	100,6	93,9	118,5
2019	99,3	94,3	118,8	101,1	92,8	121,5

Zbiorowość osób **w wieku przedprodukcyjnym**, czyli tzw. potencjalne zasoby pracy w przyszłości, liczyła w województwie dolnośląskim w 2019 r. 496,1 tys. osób i stanowiła 17,1% ogółu ludności regionu i w porównaniu z ubiegłym rokiem wzrosła o 0,1%. Jest to jeden z najniższych udziałów notowanych wśród województw w Polsce (12. miejsce w Polsce – ex aequo z województwem śląskim, a przed województwami: opolskim – 16,0%, świętokrzyskim – 16,5%, łódzkim – 17,0%). W kraju udział ten wynosił 18,1%. Najwyższy odsetek odnotowano w województwach: pomorskim – 19,7%, wielkopolskim – 19,4% i mazowieckim – 19,2%.

W 2019 r. w miastach województwa dolnośląskiego odsetek dzieci i młodzieży w wieku 0-17 lat w ogólnej liczbie mieszkańców nadal przyjmował niższe wartości niż na wsi i wyniósł 16,2% (w 2018 r. – 16,1%, w 2013 r. – 15,7%), podczas gdy na wsi – 19,0% (w 2018 r. – 18,9%, w 2013 r. – 19,4%).

Biorąc pod uwagę płeć, udział mężczyzn w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mężczyzn był większy od udziału kobiet w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie kobiet o 2,3 p.proc. i wyniósł 18,3%.

Wśród powiatów o najwyższym udziale osób w wieku 17 lat i mniej w ogólnej liczbie ludności można wymienić powiaty: wrocławski (22,4%), milicki (19,6%), polkowicki (19,2%), średzki (19,1%) i trzebnicki (18,9%), które w większości są zlokalizowane w zasięgu oddziaływania Wrocławia. Natomiast najniższy poziom tego wskaźnika widoczny był w: Jeleniej Górze (14,5%), Wałbrzychu (14,6%) i powiecie kłodzkim (15,2%).

Województwo dolnośląskie jest, wraz z województwami podlaskim i zachodniopomorskim, trzecią regionalną jednostką samorządu terytorialnego pod względem najmniejszej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym (28,6 osób), zaraz po województwach opolskim (26,0 osób), świętokrzyskim (27,5 osób). Najwięcej osób w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym zamieszkuje województwa: pomorskie (33,0 osoby), mazowieckie (32,6 osób) i wielkopolskie (32,3 osoby).

W strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku szczególne znaczenie dla rynku pracy ma grupa ludności **w wieku produkcyjnym**, ponieważ tworzy tzw. potencjalne zasoby ludności zdolnej do pracy oraz grupa ludności w wieku przedprodukcyjnym, charakteryzująca przyszłościowy potencjał demograficzny – źródło potencjalnych, przyszłych zasobów pracy.

W województwie dolnośląskim w końcu 2019 r. zbiorowość osób w wieku produkcyjnym liczyła 1733,2 tys. osób, stanowiąc w województwie 59,8% ogółu ludności, spadek o 0,6 p.proc. w porównaniu do 2018 r. i o 4,4 p.proc. w porównaniu do 2013 r. (w Polsce odpowiednio 60,0% w 2019 r., 60,6% w 2018 r. i 63,4% w 2013 r.).

W miastach potencjalne zasoby ludności zdolnej do pracy obejmowały 1162,8 tys. osób, stanowiąc 58,6% ogółu ludności mieszkającej w miastach, co oznaczało spadek o 0,7 p.proc. w porównaniu do 2018 r. i o 5,0 p.proc. w porównaniu do 2013 r., a na wsi – 570,4 tys. osób, tj. 62,3% ludności wiejskiej (odpowiednio wzrost o 0,1 p.proc. i spadek o 2,3 p.proc.).

Wiek mobilny to grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku 18-44 lata.

Wiek niemobilny to grupa wieku produkcyjnego obejmująca ludność w wieku: mężczyźni - 45-64 lata, kobiety - 45-59 lat.

Ważnym wskaźnikiem używanym w analizach opisujących podażową stronę rynku pracy jest odsetek osób **w wieku mobilnym** w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym. Zbiorowość osób w wieku mobilnym, niezależnie od płci, obejmuje osoby, co do których przyjmuje się, że są w największym stopniu zdolne przystosować się do zmiennych warunków zapotrzebowania na siłę roboczą, są gotowe do zmiany stanowiska, miejsca pracy, miejsca zamieszkania, ewentualnego przekwalifikowania się.

Na koniec grudnia 2019 r. na obszarze województwa dolnośląskiego mieszkało 1094,0 tys. osób w wieku mobilnym. W ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym osoby w wieku mobilnym stanowiły 63,1%, przy przeciętnej w kraju wynoszącej 62,8% (w 2013 r. – 62,0%, a w skali całego kraju 62,8%). Na 100 osób w wieku mobilnym przypadało 58 osób w wieku niemobilnym (przeciętnie w kraju 59 osób), podczas gdy w 2013 r. – 61 osób w wieku niemobilnym (przeciętnie w kraju 59).

W województwie dolnośląskim, podobnie jak w skali całego kraju, konsekwencją przemian demograficznych mających miejsce w ostatnich dziesięcioleciach, są również stopniowe przesunięcia w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku. Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. zbiorowość osób w wieku poprodukcyjnym liczyła w województwie dolnośląskim 670,9 tys. osób. Utrzymuje się m.in. stopniowy wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, w porównaniu do stanu na koniec 2018 r. ta grupa ludności uległa zwiększeniu o 16,5 tys. osób, tj. o 2,5% (w kraju również wzrost o 2,5%), a w porównaniu do 2013 r. – o 118,7 tys., tj. o 21,5% (w kraju wzrost o 18,8%).

Począwszy od 2011 r. w ogólnej liczbie ludności utrzymuje się nadwyżka liczebna osób w wieku poprodukcyjnym nad liczbą osób **w wieku przedprodukcyjnym**. O nasilającym się procesie starzenia się ludności świadczy stopniowe zwiększanie się udziału osób w wieku poprodukcyjnym oraz stagnacja udziału roczników w wieku przedprodukcyjnym. Jest to sytuacja szczególnie niekorzystna dla stanu i struktury zasobów ludnościowych.

Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wynosił 22,6% w województwie (wobec 23,1% w 2018 r. i 19,0% w 2013 r.), plasując dolnośląskie na 4. miejscu w kraju. Najniższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, wystąpił w województwach: wielopolskim, małopolskim i podkarpackim (po 20,4%) oraz w pomorskim i warmińsko-mazurskim (po 20,5%), a najwyższy w województwach łódzkim – 24,3% i świętokrzyskim 23,7% (w kraju na poziomie 21,9%).

Podobnie jak w kraju i zdecydowanej większości województw, również w województwie dolnośląskim, odsetek osób w miastach w wieku poprodukcyjnym był w końcu 2019 r. wyższy niż na wsi i wyniósł 25,1% (wobec 24,0% w kraju), a na wsi 18,8% (wobec 18,7% w kraju).

W porównaniu do sytuacji sprzed roku w miastach województwa dolnośląskiego przybyło 10,7 tys. osób w wieku poprodukcyjnym, tj. wzrost o 2,2% (przy spadku ogólnej liczby ludności miejskiej w województwie o 0,3%), a w porównaniu do 2013 r. przybyło 82,4 tys. osób, tj. wzrost o 19,8% (przy spadku ogólnej liczby ludności miejskiej w tym okresie o 1,8%).

W skali roku na wsi liczba osób w wieku poprodukcyjnym uległa zwiększeniu o 65,9 tys., tj. o 3,5% (wobec znacznie mniejszego tempa wzrostu ogólnej liczby ludności wiejskiej – o 0,6%), a w porównaniu do 2013 r. – przybyło 36,4 tys. osób, tj. wzrost o 26,8% (wobec znacznie mniejszego zwiększenia ogólnej liczby ludności wiejskiej w tym okresie, tj. o 2,9%).

Porównując środowiska miejskie i wiejskie odnotowano, iż na wsi, odmiennie niż w miastach, nadal więcej było dzieci i młodzieży do 18 lat niż osób w wieku poprodukcyjnym. Różnica ta jednak maleje w ostatnich latach – na koniec 2019 r. na wsi było tylko o 1,8 tys. (o 1,1%) więcej ludności w wieku przedprodukcyjnym, niż poprodukcyjnym (rok wcześniej więcej o 6,3 tys., tj. o 3,8%).

Biorąc pod uwagę płeć, udział mężczyzn w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mężczyzn był mniejszy od udziału kobiet w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie kobiet o 14,5 p.proc. i wynosił 15,6%.

Wśród powiatów najwyższy udział osób starszych w ogólnej liczbie ludności odnotowano w Jeleniej Górze (28,7%), Wałbrzychu (27,2%) oraz powiatach kłodzkim i dzierżoniowskim (25,3%) natomiast najniższy w powiatach: wrocławskim (16,1%), średzkim (18,6%) i polkowickim (18,8%).

Następstwem postępującego procesu starzenia się społeczeństwa było stopniowe zmniejszanie się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. W 2019 r. na 100 mieszkańców województwa dolnośląskiego przypadają 23 osoby w wieku poprodukcyjnym i 17 – w wieku przedprodukcyjnym (w 2013 r. odpowiednio 19 i 17 osób), podczas gdy w mieście – 25 osób w wieku poprodukcyjnym i 16 w wieku przedprodukcyjnym (w 2013 r. odpowiednio 21 i 16 osób), a na wsi – po 19 osób w wieku poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym (w 2013 r. odpowiednio 15 i 19 osób).

Województwo dolnośląskie było ex aequo z województwem śląskim 3. regionalną jednostką samorządu terytorialnego pod względem najwyższej liczby osób w wieku poprodukcyjnym przypadającej na 100 osób w wieku produkcyjnym (39 osób), zaraz po województwach łódzkim (41) i świętokrzyskim (40).

Na poziomie gminnym powyżej 50 osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

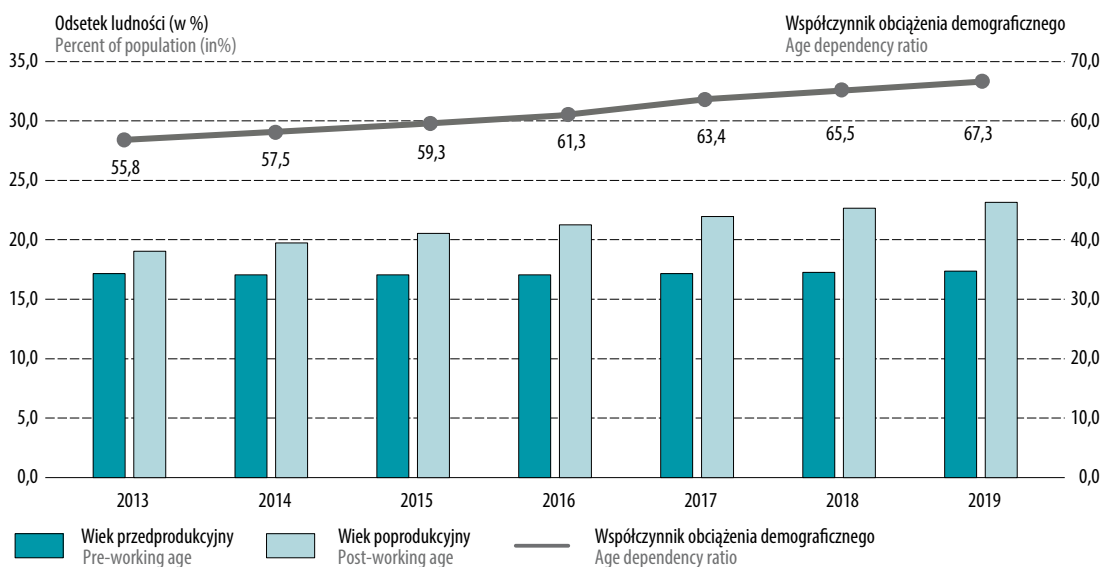
przypadało w Polanicy-Zdroju (55 osób), Dusznikach-Zdroju (53 osoby) i Jeleniej Górze (51 osób), a najmniej – poniżej 25 osób – w Jerzmanowej i Kobierzycach (22 osoby) oraz Miękinii i Długołęce (24 osoby).

Wykres 4. Ludność według ekonomicznych grup wieku w województwie dolnośląskim

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 4. Population by economic age groups in Dolnośląskie voivodship

As of 31st December

Współczynnik obciążenia demograficznego w końcu 2019 r. osiągnął wartość 67,3 (w 2018 r. – 65,5, a w 2013 r. – 55,8). Województwo dolnośląskie wyróżniało się na tle pozostałych województw jedną z wyższych wartości tego wskaźnika. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało ponad 67 osób w wieku nieprodukcyjnym – 3. lokata w kraju ex aequo z województwem pomorskim, przy największej wielkości – 70 osób – odnotowanej w województwach łódzkim i mazowieckim, a najmniejszej – 63 osoby – w opolskim, podkarpackim i warmińsko-mazurskim.

Współczynnik obciążenia (demograficznego) w odniesieniu do ekonomicznych grup wieku to liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia zmieniła się relacja między miastem a wsią w poziomie obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku nieprodukcyjnym.

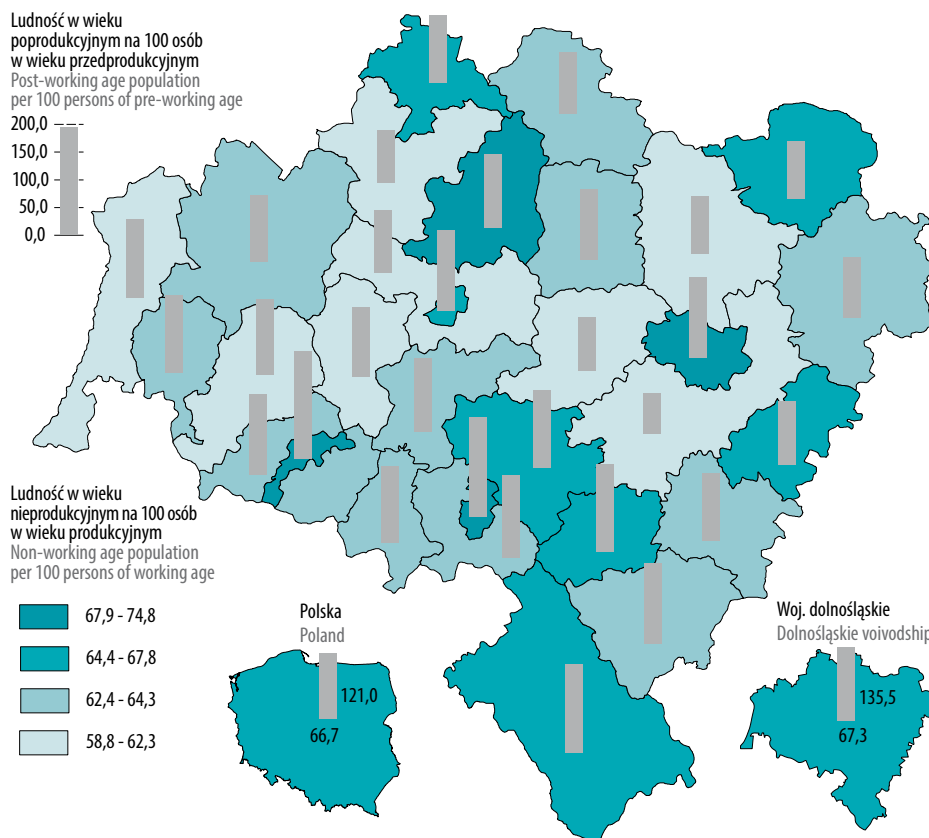
W województwie dolnośląskim współczynnik obciążenia demograficznego od 2011 r. był nieznacznie wyższy w miastach niż na wsi. W końcu 2019 r. wynosił odpowiednio 70,6 w miastach i 60,6 na wsi (w 2018 r. odpowiednio 68,5 i 59,1, a w 2013 r. 57,1 i 53,0).

Na przestrzeni lat 2013-2019 szczególnie znaczące zmiany można było zaobserwować analizując współczynniki cząstkowe, tj. relację liczby osób w wieku przedprodukcyjnym do wieku produkcyjnego oraz odrębnie – grupę wieku poprodukcyjnego w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym.

W okresie tym współczynnik dotyczący grupy wieku przedprodukcyjnego do produkcyjnego wzrósł z 27,6 do 28,6 na 100 osób (w mieście z 26,6 do 27,7, a na wsi z 29,8 do 30,5). Natomiast współczynnik dla wieku poprodukcyjnego wzrósł z 35,8 do 38,7 (w miastach z 39,6 do 42,9, a na wsi z 27,8 do 30,1). W konsekwencji obciążenie demograficzne ludnością w wieku przedprodukcyjnym (28,6) było niższe niż ludnością w wieku poprodukcyjnym (38,7), przy czym w miastach negatywne zmiany demograficzne były znacznie większe niż na wsi.

Mapa 12. Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.

Map 12. Demographic dependency ratio by powiats of Dolnośląskie voivodship in 2019

W przekroju powiatowym, najwyższy poziom współczynnika obciążenia demograficznego wystąpił przeważnie w miastach na prawach powiatu, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało odpowiednio: w Jeleniej Górze – 76 osób, w Wałbrzychu – 72 osoby, w powiecie lubińskim oraz we Wrocławiu 71 osób, a w Legnicy – 70 osób. W tych jednostkach administracyjnych zdecydowanie wyższe było obciążenie ludności w wieku produkcyjnym osobami w wieku poprodukcyjnym niż osobami w wieku przedprodukcyjnym.

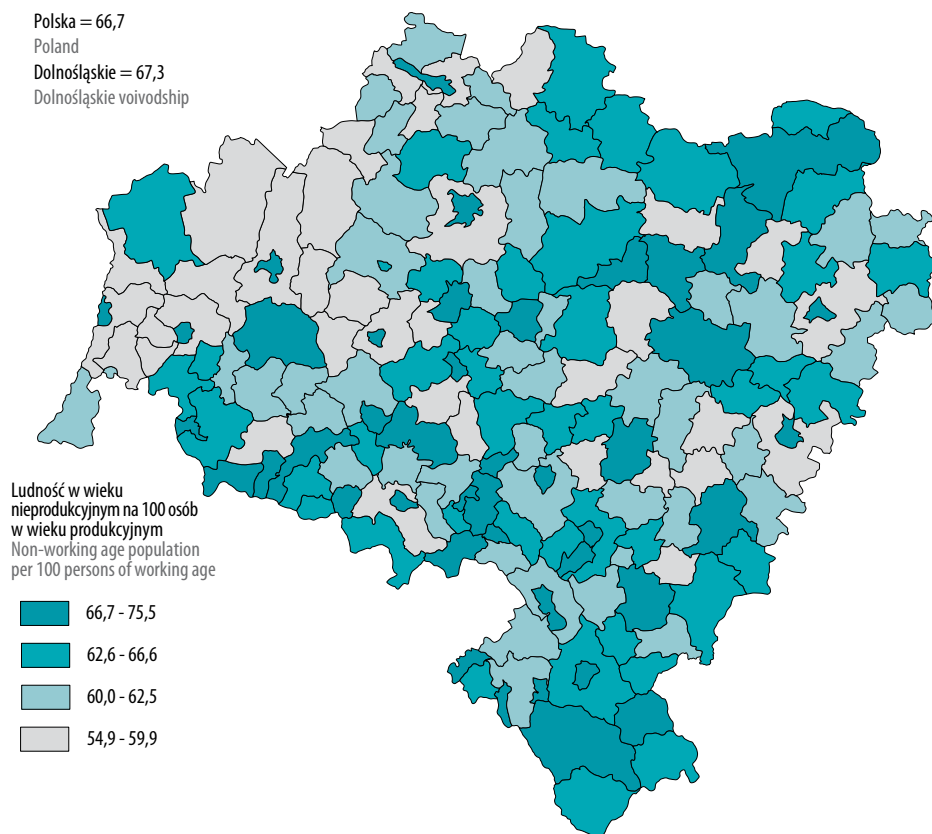
W Jeleniej Górze na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 51 osób w wieku poprodukcyjnym oraz 26 – w wieku przedprodukcyjnym, w Wałbrzychu odpowiednio 47 i 25, we Wrocławiu – 42 i 29, a Legnicy 42 i 28. Z powiatów ziemskich najwyższy współczynnik obciążenia demograficznego (poza ww. powiatem lubińskim) występował w powiatach: głogowskim – 70 osób i milickim oraz dzierzoniowskim – 69 osób.

Łącznie w 27 powiatach wyższe było obciążenie ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku poprodukcyjnym niż ludnością w wieku przedprodukcyjnym, w pozostałych 3 powiatach (wrocławskim, średzkim i polkowickim) – odwrotnie obciążenie ludności w wieku produkcyjnym ludnością w wieku przedprodukcyjnym było wyższe niż ludnością w wieku poprodukcyjnym.

Najniższą wartość współczynnika obciążenia demograficznego odnotowano w powiecie średzkim (60,6), przy czym w powiecie tym na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 30 osób w wieku poprodukcyjnym (o 21 osób mniej niż w Jeleniej Górze) oraz 31 – w wieku przedprodukcyjnym (o 5 osób więcej niż w Jeleniej Górze).

Mapa 13. Współczynnik obciążenia demograficznego według gmin w województwie dolnośląskim w 2019 r.

Map 13. Demographic dependency ratio by gminas of Dolnośląskie voivodship in 2019

W przekroju gmin, najwyższy poziom współczynnika obciążenia demograficznego wystąpił w miastach uzdrowiskowych – Dusznikach-Zdroju i Polanicy-Zdroju oraz w Lubinie, w których na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 77 osób w wieku nieprodukcyjnym, a następnie w Jeleniej Górze – 76 osób.

Wyższe obciążenie demograficzne niż średnio w województwie dolnośląskim wystąpiło w 36 jednostkach podziału terytorialnego.

Najniższe obciążenie demograficzne osób w wieku produkcyjnym osobami w wieku nieprodukcyjnym występowało w gminach wiejskich: Ciepłowody i Oleśnica (55 osób) oraz Bolesławiec, Jerzmanowa i Siekierzyn (po 56 osób).

2.3. Starzenie się społeczeństwa

2.3. Population ageing

W badaniach demograficznych wyróżnia się trzy biologiczne grupy wiekowe: 0-14 lat – dzieci (wnukowie), 15-64 lat – dorośli bez osób starszych (rodzice) oraz 65 lat i więcej (dziadkowie).

Do oceny zjawiska starzenia się społeczeństwa, stosuje się m.in. współczynnik starości demograficznej, określający odsetek ludności w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności.

Wskaźnik starości (inaczej indeks starości) to relacja pokoleniowa, tj. liczba osób w wieku 65 i więcej lat przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat. Do końca 2017 r. obowiązywała definicja zgodnie z którą wskaźnik był relacją liczby ludności w wieku 60 lub 65 lat i więcej do liczby dzieci i młodzieży do lat 19.

Postępujący z roku na rok powolny proces starzenia się populacji województwa dolnośląskiego potwierdzały negatywne zmiany współczynnika starości demograficznej mieszkańców oraz wskaźników starości i wsparcia międzypokoleniowego.

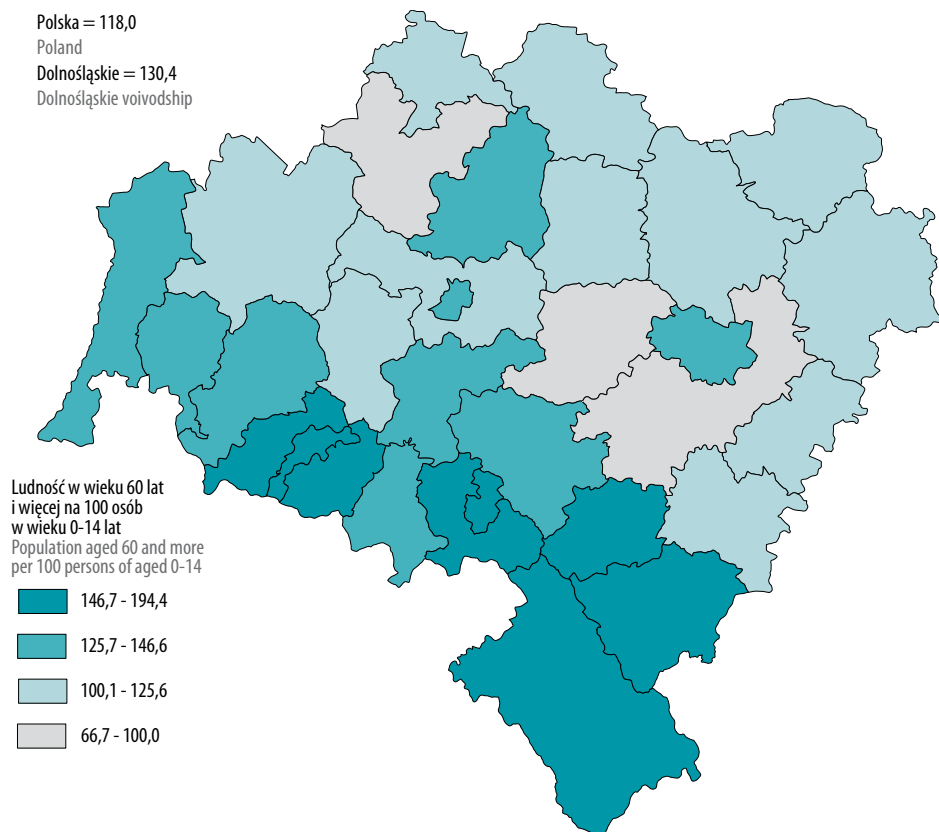
W 2019 r. w Polsce osoby w wieku starszym (tj. 65 lat i więcej) stanowiły 18,1% w ogólnej liczbie ludności, tj. o 0,6 p.proc. więcej niż w 2018 r. (o 5,7 p.proc. więcej niż 2010 r.), a w województwie dolnośląskim 19,0%, tj. o 0,6 p.proc. więcej niż w 2018 r. (o 5,6 p.proc. więcej niż w 2010 r.).

Poziom współczynnika starości demograficznej w województwie dolnośląskim był o 0,9 p.proc. wyższy od krajowego (różnica bez zmiany w stosunku do roku poprzedniego).

Wśród najczęściej stosowanych miar, bazujących na ilościowych relacjach pomiędzy grupami wieku, można wymienić indeks starości. Im wyższa jest jego wartość, tym społeczeństwo jest starsze, gdyż więcej ludności starszej przypada na określoną populację ludzi młodych.

Indeks starości w Polsce wyniósł 118,0, a w województwie dolnośląskim 130,4. Oznacza to, że na 100 dzieci i młodzieży do 14 lat przypadało w Polsce 118, a na Dolnym Śląsku 130 osób w wieku 65 lat i więcej, tj. zarówno w Polsce, jak i w badanym województwie o 3 osoby więcej w porównaniu z 2018 r.

Mapa 14. Indeks starości według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.
 Map 14. Ageing ratio by poviats of Dolnośląskie voivodship in 2019

Wśród powiatów, najniższy wskaźnik starości, poniżej 100, zaobserwowano w powiatach: wrocławskim (66,7), średzkim (92,2) i polkowickim (94,6). Natomiast najwyższy (powyżej 150) w miastach na prawach powiatu Jeleniej Górze (194,4) i Wałbrzychu (181,2) oraz powiatach ziemskich kłodzkim (161,6) i dzierżoniowskim (159,5).

Z kolei współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi, będący relacją pomiędzy liczebnością subpopulacji osób starszych i liczebnością subpopulacji pozostałych osób dorosłych żyjących w badanej populacji (w wieku 15-64 lata), w Polsce wyniósł 27,2, podczas gdy w województwie dolnośląskim 28,7.

Na Dolnym Śląsku w poszczególnych powiatach można było zaobserwować bardzo duże zróżnicowanie obciążenia demograficznego osobami starszymi. Najniższy poziom współczynnika wystąpił w powiecie wrocławskim (19,3), następnie w powiatach średzkim (22,1) i polkowickim (22,5), natomiast najwyższy w Jeleniej Górze (37,3), Wałbrzychu (33,6) i Wrocławiu (32,1).

Na poziomie gminnym najwyższy poziom obciążenia demograficznego osobami starszymi występował w miastach uzdrowiskowych: Polanicy-Zdroju (41,5), Dusznikach-Zdroju (37,9) oraz w Jeleniej Górze (37,3), a najniższy w gminach miejsko-wiejskich, tj.: Jerzmanowej (15,7), Kobierzycach (16,2), Miękinii (17,2).

Wskaźnikiem, który pozwala na określenie potrzeb związanych między innymi z opieką społeczną i ochroną zdrowia jest wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, zwany wskaźnikiem wsparcia najstarszych.

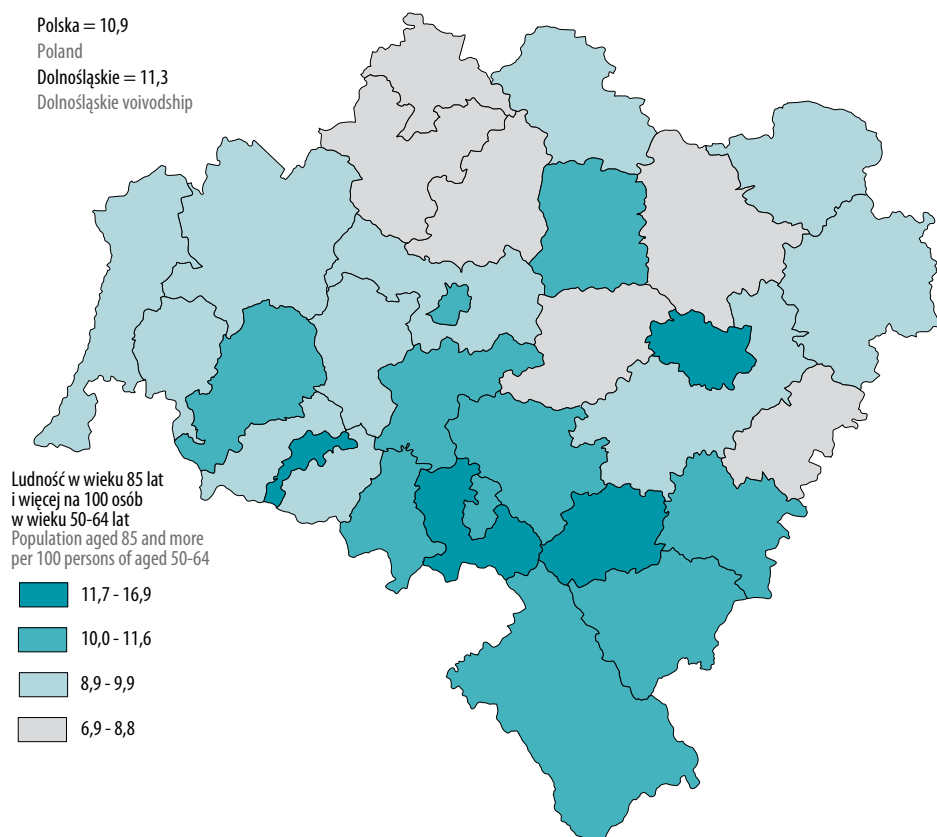

Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego, zwany również wskaźnikiem wsparcia osób najstarszych, to liczba osób w wieku 85 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 50–64 lata.

W 2019 r. wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego w województwie dolnośląskim wynosił 11,3 (wzrost o 0,6 r/r), w kraju 10,9 (wzrost o 0,5 r/r). Oznaczało to, że 11,3 osób w wieku 85 lat i więcej przypadało na 100 osób w wieku 50–64 lata. Prognozowany jest jego dalszy wzrost do poziomu 20,7 w 2040 r., co oznacza, że na każde 100 osób w wieku 50-64 lata będzie przypadało o 11 osób więcej w wieku powyżej 84 lat. Wymuszać to będzie konieczne zmiany w systemie ubezpieczeń społecznych, zdrowotnych, systemie wsparcia społecznego osób starszych w środowisku zamieszkania.

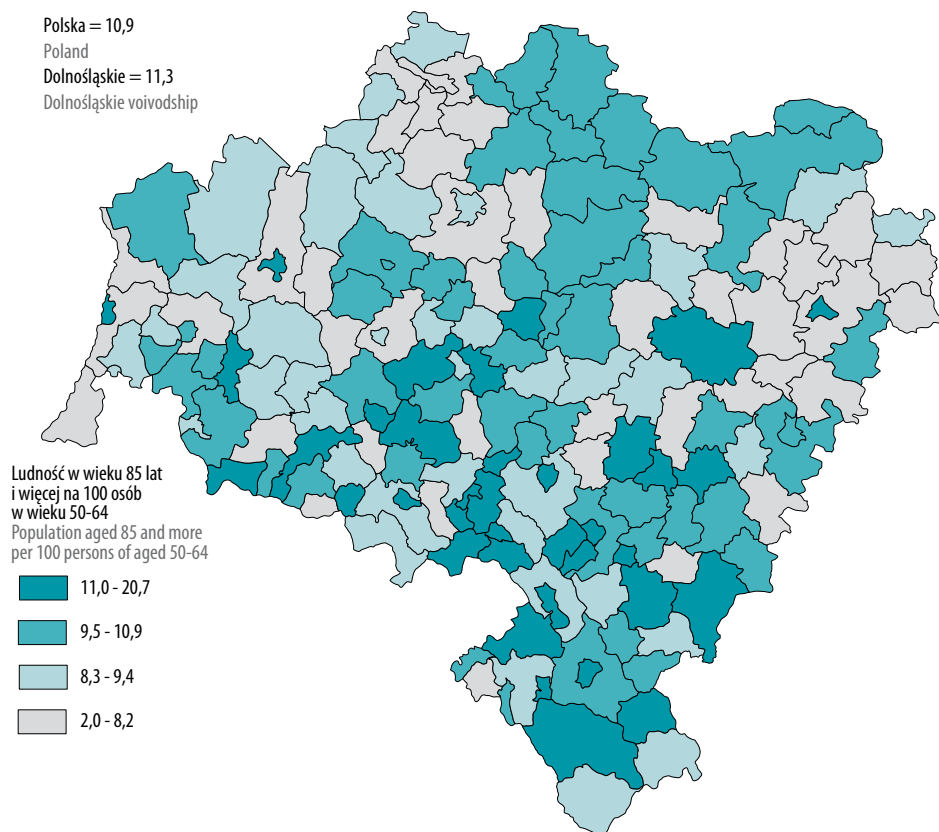
Mapa 15. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.

Map 15. Intergenerational support ratio in powiats of Dolnośląskie voivodship in 2019

W 2019 r. obserwowano duże zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika. Najwięcej osób w wieku 85 lat i więcej na 100 osób w wieku 50-64 lat przypadało we Wrocławiu, gdzie wskaźnik wynosił 16,9 osoby, Jeleniej Górze – 13,7 i w powiecie dzierzoniowskim – 12,7, natomiast najmniej w powiatach: głogowskim – 6,9 osoby, polkowickim – 7,0 i lubińskim – 8,2.

Mapa 16. Wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego według gmin w województwie dolnośląskim w 2019 r.
 Map 16. Intergenerational support ratio by gminas of Dolnośląskie voivodship in 2019

Wyższy niż średni dla gmin w województwie wskaźnik wsparcia międzypokoleniowego wystąpił w 31 najmniejszych jednostkach podziału terytorialnego. Powyżej 15 osób w wieku 85 lat i więcej na 100 osób w wieku 50-64 lat występowało w gminach: Ruja (20,7 osoby), Szczawno-Zdrój (18,1 osoby), Wrocław (16,9 osoby) i Jedlina-Zdrój (15,6 osoby). Najkorzystniejszą sytuacją demograficzną pod tym względem kształtowała się w gminach: Ciepłowody (2,0 osoby), Karpacz (4,5 osoby), Polkowice (5,3 osoby).

2.4. Struktura według edukacyjnych grup wieku

2.4. Structure by educational age groups

Zmiany w strukturze ludności według wieku można rozpatrywać nie tylko pod względem ekonomicznym, ale także ze względu na potrzeby oświatowo-wychowawcze. W tym celu przedstawiono struktury edukacyjnych grup wieku, które obejmują dzieci i młodzież w wieku przedszkolnym i szkolnym, a także potencjalnych studentów szkół wyższych.

W 2019 r. populacja ta liczyła 606,2 tys. osób i w porównaniu z 2018 r. zmniejszyła się o 4,8 tys. osób, tj. 0,8% (w kraju – spadek o 75,8 tys., tj. 0,9%).

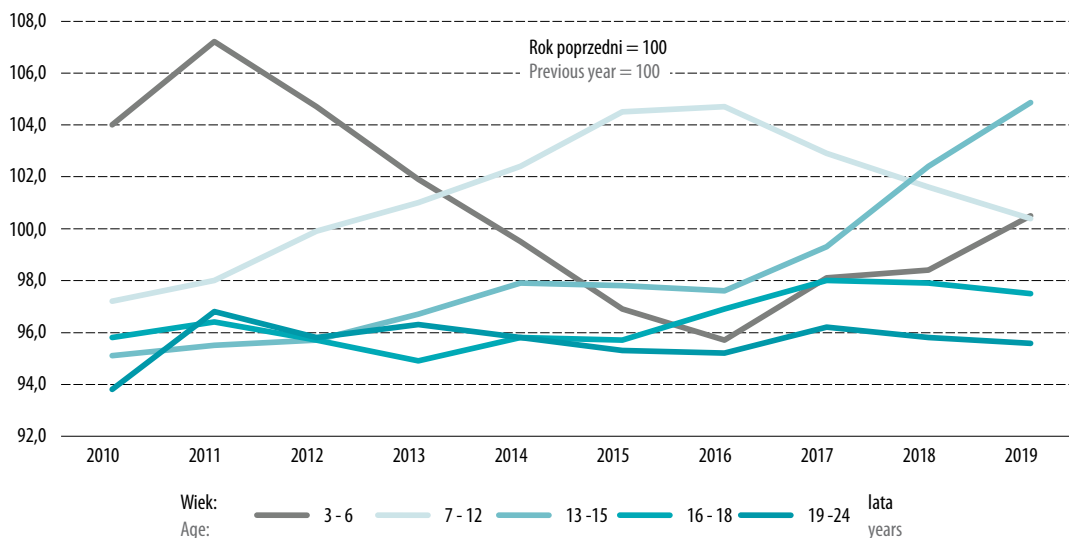
W 2019 r. liczba dzieci w wieku przedszkolnym w województwie dolnośląskim, tj. 3–6 lat, wynosiła 108,8 tys. osób. W relacji do 2018 r. nastąpił wzrost o 0,5%. Dzieci w tym wieku stanowiły 17,9% ogólnej liczby ludności zaliczanej do edukacyjnych grup wieku (kraj – 17,6%).

Kolejna grupa to dzieci w wieku szkolnym, tj. 7–12 lat, w 2018 r. liczyła 178,2 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim nastąpił wzrost liczby dzieci o 0,4%. W zbiorowości grup edukacyjnych, populacja ta stanowiła 29,4% (kraj – 28,9%).

W 2019 r. w porównaniu z 2018 r. obserwowano wzrost o 4,9% w grupie dzieci w wieku 13–15 lat. Grupa ta liczyła 78,2 tys. dzieci i stanowiła 12,9% ogólnej liczby badanej zbiorowości (w Polsce taki sam udział).

Wykres 5. Dynamika ludności według edukacyjnych grup wieku Stan w dniu 31 grudnia

Chart 5. Dynamics of population number by educational age group
As of 31st December

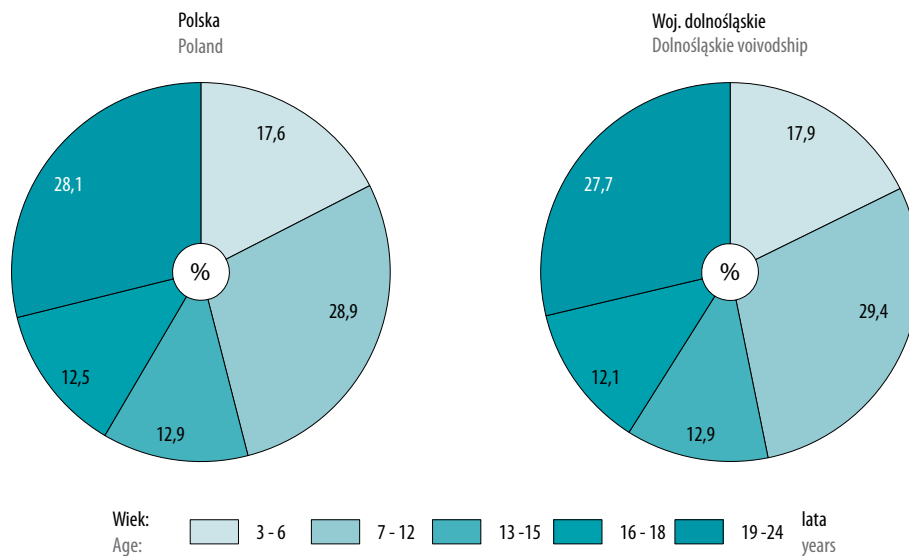

W starszej grupie, tj. 16–18 lat, liczba młodzieży wynosiła 73,3 tys. osób. W porównaniu z poprzednim rokiem liczebność tej grupy zmniejszyła się o 2,5%, stanowiąc 12,1% ogólnej liczby badanej zbiorowości (kraj – 12,5%).

Najliczniejsza grupa edukacyjna (19–24 lata) w województwie dolnośląskim, wyniosła w analizowanym roku 167,7 tys. osób. Byli to potencjalni studenci szkół wyższych. Stanowili oni 27,7% ogólnej liczby badanej zbiorowości (kraj – 28,1%), a w 2019 r. w porównaniu z poprzednim rokiem odnotowano jej spadek o 4,4%.

**Wykres 6. Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

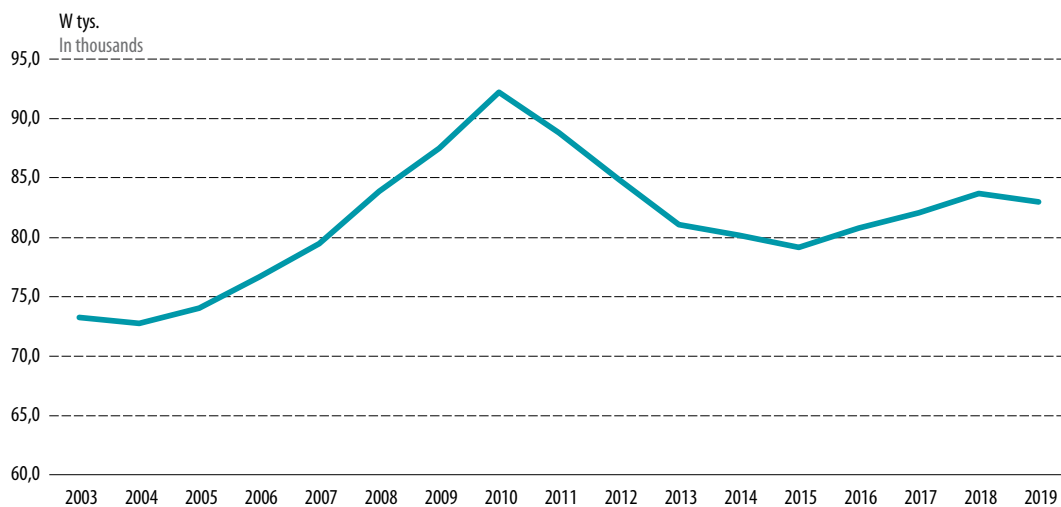
Chart 6. Structure of population number by educational age group in 2019
As of 31st December

Najmłodszej grupy dzieci, będących w wieku 0–2 lat, nie zalicza się do grupy edukacyjnej, ale ich liczebność wpływa na kształtujące się potrzeby i wynikające z nich zadania w zakresie edukacji i ochrony zdrowia. Od 2010 r. do 2015 r. włącznie obserwowano spadek liczby dzieci w tej grupie wiekowej. Lata 2016–2018 przyniosły wzrost liczebności. W 2019 r. w porównaniu z 2018 r. odnotowano spadek o 0,8% (w kraju identyczny spadek). Grupa ta liczyła 82,9 tys. dzieci, wobec 83,6 tys. w 2018 r.

**Wykres 7. Dzieci w grupie wieku 0-2 lata
Stan w dniu 31 grudnia**

Chart 7. Children in the 0-2 age group
As of 31st December

Zróżnicowanie w strukturze liczebności edukacyjnych grup wieku obserwowano również na poziomie powiatowym. W grupie dzieci 3–6 lat, wyższe udziały od średniej wojewódzkiej (wynoszącej 17,9%) odnotowano w 4 powiatach: we Wrocławiu (22,2%), w powiecie wrocławskim (20,3%), w Legnicy i w powiecie oleśnickim (po 18,0%).

W drugiej grupie wiekowej (7–12 lat) wartości wyższe od przeciętnego udziału w województwie (29,4%) wystąpiły w 7 powiatach – najwyższe w powiatach: wrocławskim (32,9%), Wrocławiu (30,6%) oraz powiatach oławskim i średzkim (po 30,4%).

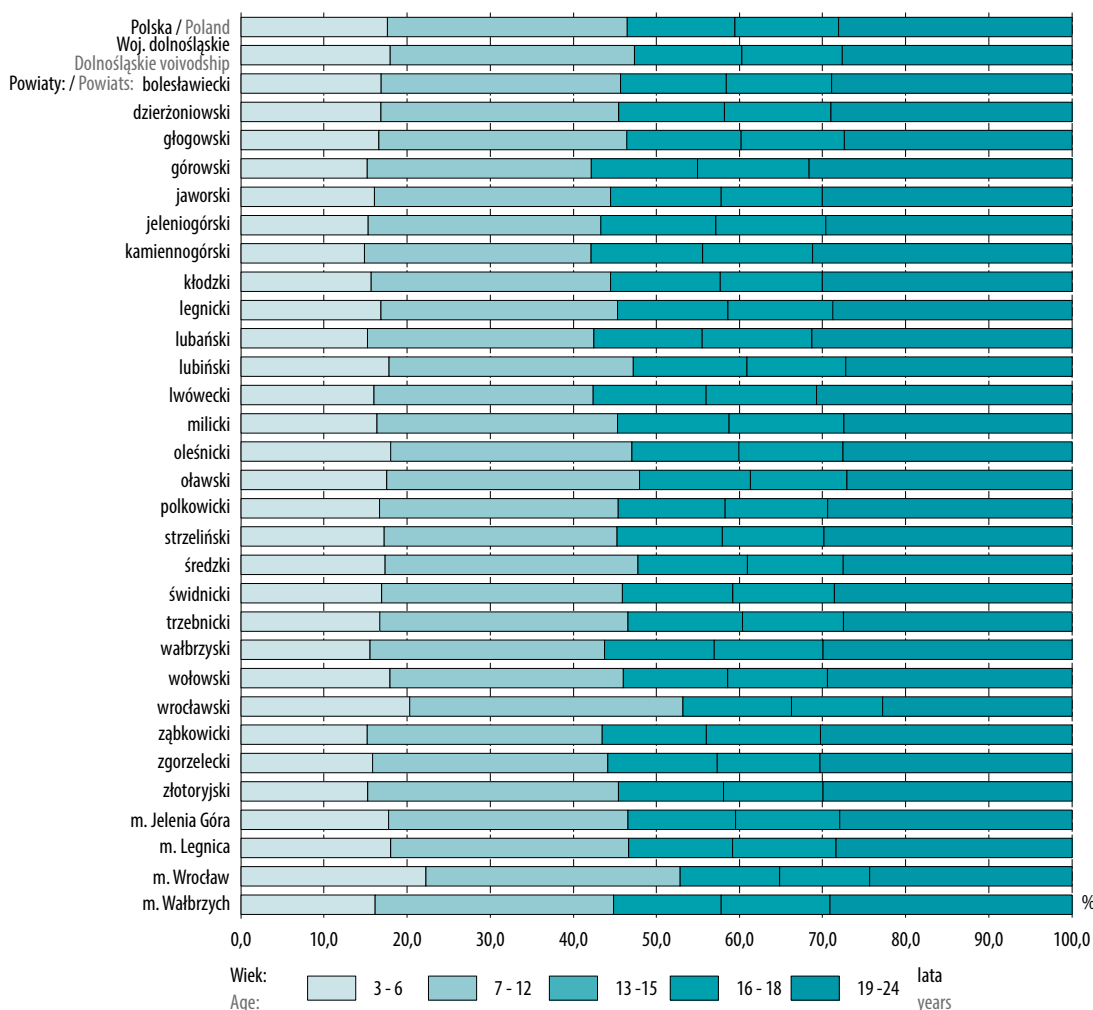
W grupie wiekowej 13–15 lat, w 19 powiatach udział ten przekraczał poziom wojewódzki (12,9%) – najwyższą wartość osiągnął w powiatach: głogowskim, jeleniogórskim i trzebnickim – po 13,8%.

Wykres 8. Struktura ludności według edukacyjnych grup wieku w powiatach w 2019 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 8. Structure of population number by educational age group in powiats in 2019

As of 31st December

Kolejną grupę stanowiły osoby w wieku 16–18 lat. Udział tej grupy wiekowej w ogólnej zbiorowości przekraczał poziom wojewódzki (12,1%) w 22 powiatach, a najwyższy był w powiecie milickim (13,8%).

Wyższy od udziału wojewódzkiego (27,7%) udział grupy tzw. potencjalnych studentów (19–24 lat) w ogólnej zbiorowości stwierdzono w 21 powiatach, w tym najwyższy udział odnotowano w powiatach: górowskim (31,7%), lubańskim (31,3%) i kamiennogórskim (31,2%).

Rozdział 3.

Chapter 3.

Ruch naturalny ludności

Vital statistics of population

Rezultatem relacji między urodzeniami a zgonami jest przyrost naturalny, istotny czynnik kształtujący przyrost lub ubytek rzeczywisty ludności. W województwie dolnośląskim utrzymująca się w każdym roku analizowanego okresu nadwyżka zgonów nad urodzeniami spowodowała, iż przyrost naturalny był nadal ujemny.

3.1. Przyrost naturalny

3.1. Natural increase

W 2019 r. w województwie dolnośląskim miał miejsce ubytek ludności z tytułu ruchu naturalnego o wielkości 5,8 tys. osób i był wyższy o 0,6 tys. osób niż w 2018 r. i wyższy o 5,6 tys. osób niż w 2010 r. Najmniejszy ubytek naturalny wystąpił w 2010 r. (172 osoby).

Przyrost naturalny ludności określany jest jako różnica między liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie.

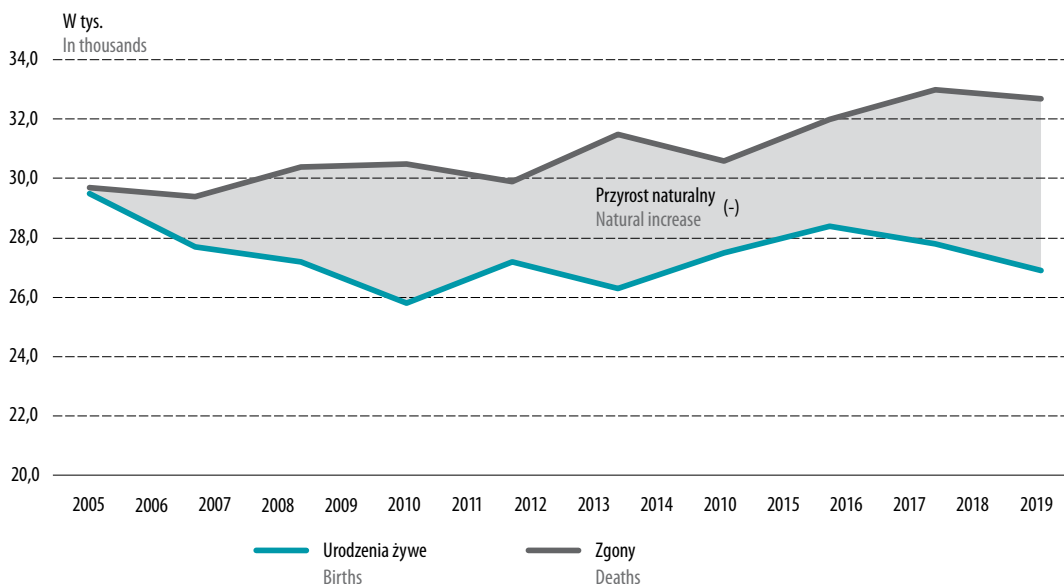
Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności był ujemny i wynosił minus 2,00‰ wobec minus 1,79‰ w 2018 r. (kraj – minus 0,68‰ w 2018 r. i minus 0,91‰ w 2019 r.). Był on wyższy od najniższego w 2010 r. o 1,94 p. proc.

Wykres 9. Ruch naturalny ludności w województwie dolnośląskim

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 9. Vital statistics of population

As of 31st December

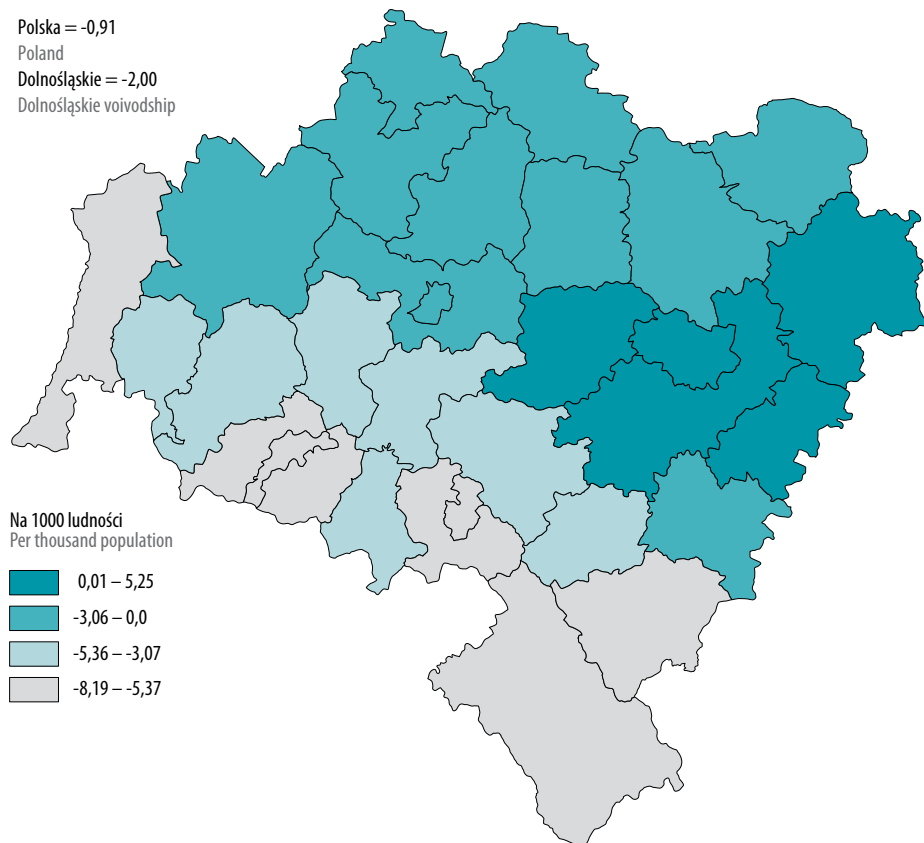
W poziomie tego wskaźnika wystąpiło zróżnicowanie między miastem i wsią, wskaźniki natężenia wynosiły odpowiednio minus 2,65‰ i minus 0,59‰ (kraj – miasta minus 1,43‰; wieś minus 0,12 ‰).

W przeliczeniu na 1000 ludności przyrost naturalny w województwie wyniósł minus 2,00‰ (w 2018 r. – minus 1,79‰, a w 2010 r. – minus 0,06‰). Przeciętnie w Polsce przyrost naturalny wynosił minus 0,91‰ (w 2018 r. – minus 0,68‰, w 2010 r. – plus 0,90‰). Zatem średnio na 10 tys. mieszkańców województwa dolnośląskiego wystąpiło 20 zgonów więcej niż urodzeń, w tym 27 w mieście, 6 na wsi.

Województwo cechowało się jednym z niższych przyrostów naturalnych w Polsce (10. miejsce w kraju, przed łódzkim (najniższa wartość wskaźnika w kraju - minus 3,45‰), świętokrzyskim, śląskim, zachodniopomorskim, opolskim i lubuskim).

Dodatni przyrost naturalny występował w 2019 r. w województwach: pomorskim (najwyższa wartość wskaźnika w kraju – 1,54‰), małopolskim, wielkopolskim, mazowieckim i podkarpackim.

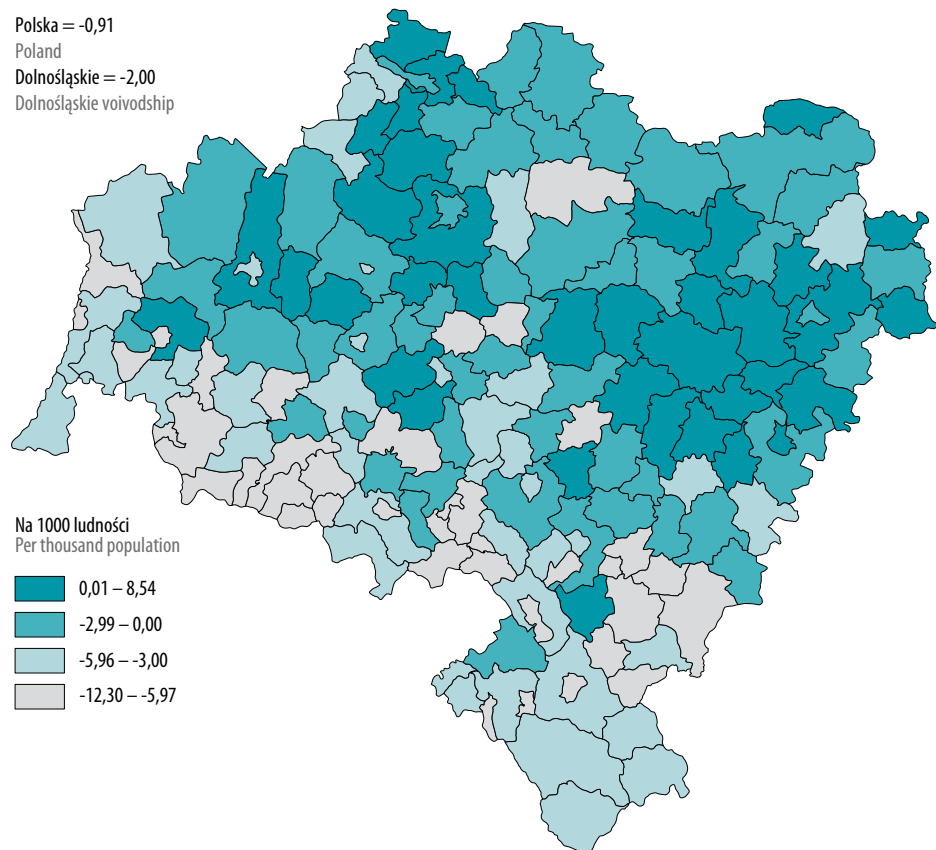
Mapa 17. Przyrost/ubytek naturalny w powiatach województwa dolnośląskiego w 2019 r.
Map 17. Natural increase / decrease in powiats of dolnośląskie voivodship in 2019

Wśród 30 powiatów województwa dolnośląskiego w 5 wystąpił dodatni przyrost naturalny na 1000 ludności; najwyższy poziom obserwowano w powiecie wrocławskim (5,25‰), a znacznie niższy we Wrocławiu (0,87‰), powiecie oławskim (0,81‰), średzkim (0,75‰) i oleśnickim (0,35‰). Najwyższy ubytek ludności odnotowano w Wałbrzychu (minus 8,19‰), powiecie wałbrzyskim (minus 6,81‰) i ząbkowickim (minus 6,14‰).

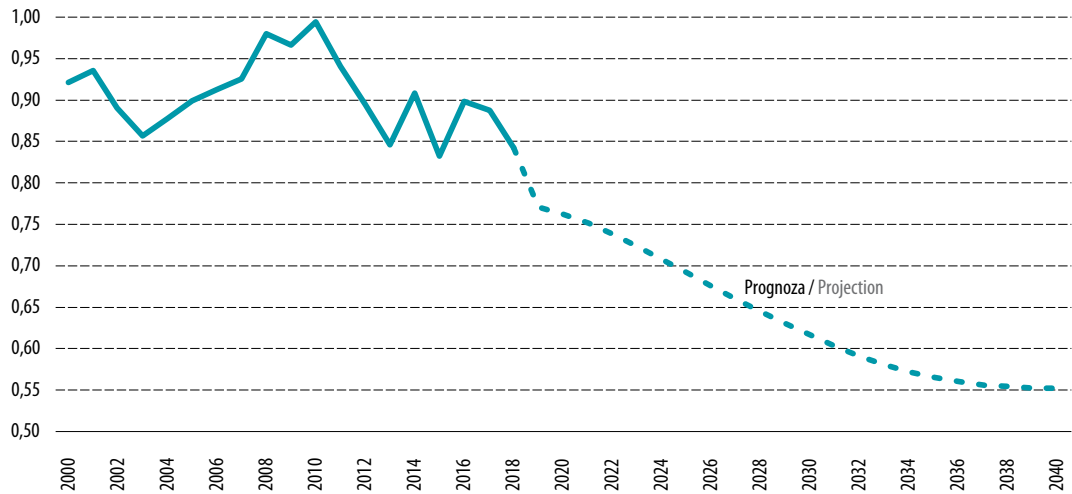

Mapa 18. Przyrost/ubyttek naturalny w gminach województwa dolnośląskiego w 2019 r.
 Map 18. Natural increase/decrease in gminas of dolnośląskie voivodship in 2019

Wśród 169 gmin województwa dolnośląskiego dodatni przyrost naturalny na 1000 ludności wystąpił w 38 jednostkach podziału terytorialnego. Najwyższy przyrost naturalny na 1000 ludności wystąpił w gminach: Długołęka (8,54‰), Siechnice (8,17‰), Czernica (7,03‰), Kobierzyce (5,67‰) i Dziadowa Kłoda (5,44‰). Natomiast najwyższy ubytek naturalny na 1000 ludności wystąpił w gminach: Szczawno-Zdrój (minus 12,30‰), Ruja (minus 11,37‰), Karpacz (minus 9,58‰), Nowa Ruda (minus 9,52‰), Polanica-Zdrój (minus 9,17‰).

Wykres 10. Współczynnik dynamiki demograficznej w województwie dolnośląskim
 Chart 10. Demographic dynamics ratio in dolnośląskie voivodship

Zgodnie z założeniami prognozy ruchu naturalnego przewiduje się, że w województwie dolnośląskim liczba zgonów z roku na rok coraz bardziej będzie przewyższać liczbę urodzeń żywych, co ilustruje stale spadający współczynnik dynamiki demograficznej. Prognozuje się, że w 2050 r. osiągnie wartość minus 14,8 tys. osób.

3.2. Urodzenia i dzietność kobiet

3.2. Births and total fertility

W 2019 r. województwo dolnośląskie było 5. województwem w kraju pod względem liczby urodzeń żywych zaraz po województwach: mazowieckim (59,6 tys., spadek o 1,5% w porównaniu do 2018 r. i o 1,9% do 2010 r.), śląskim (40,5 tys., spadek o 4,9% w porównaniu z 2018 r. i 15,3% z 2010 r.), wielkopolskim (37,5 tys., spadek o 3,4% w porównaniu z 2018 r. i 8,4% z 2010 r.) i małopolskim (36,9 tys., spadek o 2,4% w porównaniu z 2018 r. i o 0,3% z 2010 r.). Najwyższy spadek liczby urodzeń żywych wystąpił w województwie łódzkim – o 6,0% w porównaniu z 2018 r.

W województwie dolnośląskim zarejestrowano 27,0 tys. urodzeń, w tym 26,9 tys. urodzeń żywych i 76 martwych. Urodzeń żywych było o 3,1% mniej niż w 2018 r. i o 8,9% mniej niż w 2010 r. (kraj – spadek o 3,4% w porównaniu do 2018 r. i o 9,3% mniej niż w 2010 r.). W miastach urodziło się 18,2 tys. dzieci (tj. 67,5% ogółu urodzeń żywych w województwie), a na wsi – 8,8 tys. (32,5%).

Współczynnik urodzeń żywych, określający liczbę urodzeń żywych na 1000 mieszkańców w danym roku, wyniósł 9,3‰, w miastach – 9,1‰, na wsi – 9,6‰ (kraj ogółem – 9,8‰, miasta – 9,6‰, wieś – 10,1‰).

**Tabela 8. Urodzenia żywe w województwie dolnośląskim w 2019 r.
Stan w dniu 31 grudnia**

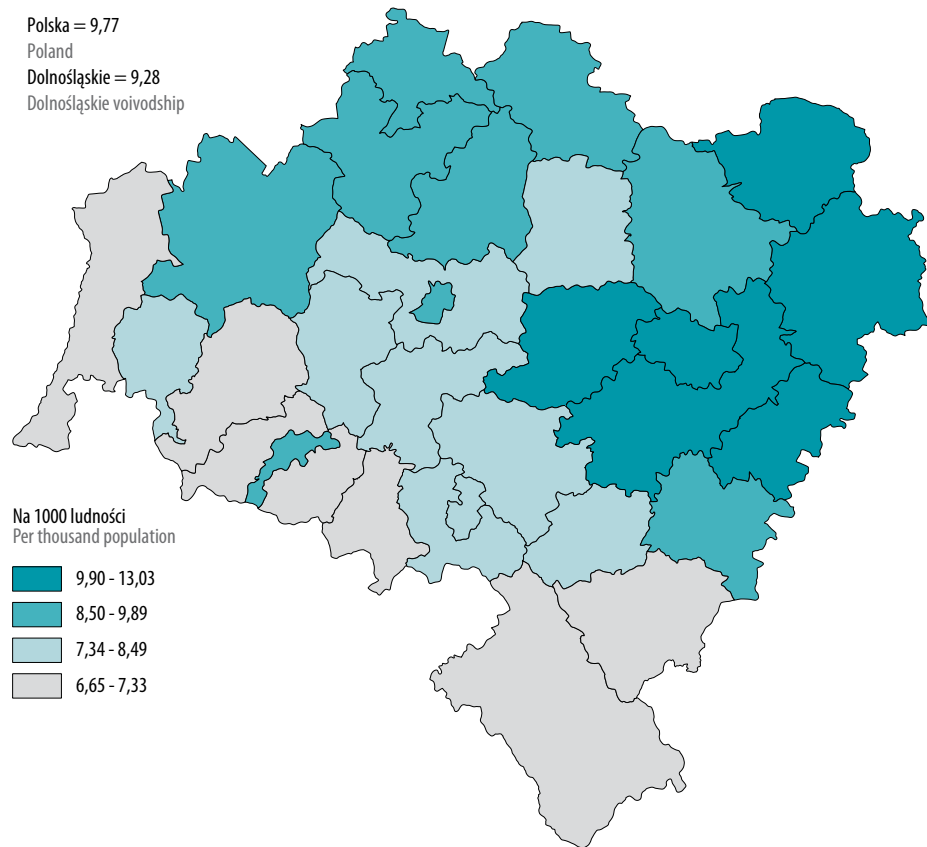
Table 8. Live births in dolnośląskie voivodship in 2019
As of 31st December

Wyszczególnienie Specification	Urodzenia Births		
	ogółem total	małżeńskie marital	pozamałżeńskie extramarital
Polska	374954	279791	95163
Dolnośląskie	26922	17992	8930
Kujawsko-pomorskie	19342	13191	6151
Lubelskie	19286	15593	3693
Lubuskie	9036	5385	3651
Łódzkie	21644	15554	6090
Małopolskie	36946	31718	5228
Mazowieckie	59577	46143	13434
Opolskie	8493	6295	2198
Podkarpackie	20613	17793	2820
Podlaskie	11342	9362	1980
Pomorskie	26041	18318	7723
Śląskie	40508	30536	9972
Świętokrzyskie	10220	8209	2011
Warmińsko-mazurskie	12911	8369	4542
Wielkopolskie	37459	26845	10614
Zachodniopomorskie	14614	8488	6126

W 2019 r., inaczej niż w latach ubiegłych, spadł udział urodzeń pozamałżeńskich w województwie dolnośląskim. Poza małżeństwami urodziło się 8,9 tys. dzieci, tj. 33,2% ogółu w województwie. Od 2010 r. udział ten zwiększył się z 29,5%. Odsetek dzieci urodzonych ze związków pozamałżeńskich był wyższy w miastach i wynosił 34,0%, podczas gdy na wsi – 31,4%. Najwyższy udział urodzeń pozamałżeńskich notowany był w województwach zachodniej Polski (przy udziale dla kraju – 25,4%), a przede wszystkim w województwach zachodniopomorskim (41,9%) i lubuskim (40,4%), a najniższy w Polsce południowej – w podkarpackim (13,7%) i małopolskim (14,2%).

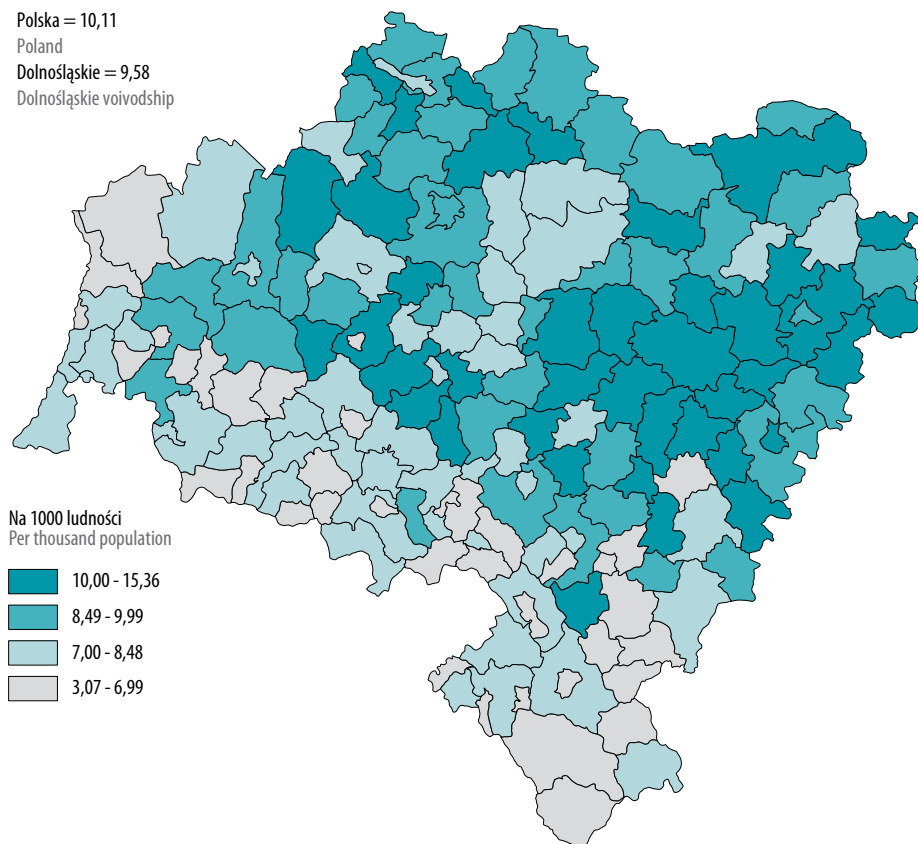
W powiatach województwa dolnośląskiego obserwowano znaczne zróżnicowanie liczby urodzeń. Najwięcej dzieci urodziło się we Wrocławiu (7,5 tys.), a najmniej w powiatach: kamiennogórskim, górowskim i złotoryjskim (po 0,3 tys.). Do grupy powiatów, w których liczba urodzeń przekroczyła 1 tys. zaliczono: wrocławski (1,9 tys.), świdnicki (1,3 tys.), kłodzki (1,1 tys.) i oleśnicki (1,1 tys.).

Mapa 19. Urodzenia żywe na 1000 ludności według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.
 Map 19. Live births per 1000 population by powiat in dolnośląskie voivodship in 2019

Najwyższe wartości współczynnika urodzeń żywych na 1000 ludności obserwowano w powiecie wrocławskim (13,04‰), we Wrocławiu (11,70‰), powiecie średzkim (10,67‰), oleśnickim (10,19‰) i oławskim (10,11‰), a najniższe w powiecie: jeleniogórskim (6,65‰), Wałbrzychu (6,89‰), w powiecie kłodzkim (6,94‰) i kamiennogórskim (6,98‰).

Mapa 20. Urodzenia żywe na 1000 ludności według gmin w województwie dolnośląskim w 2019 r.
 Map 20. Live births per 1000 population by gminas in dolnośląskie voivodship in 2019

W przekroju gminnym w 2019 r. najwięcej urodzeń żywych na 1000 ludności zarejestrowano w gminie wiejskiej Siechnice (15,36‰) oraz miejsko-wiejskich: Dziadowa Kłoda (15,23‰), Długołęka (15,02‰) i Czernica (13,81‰), zlokalizowanych w obrębie obszaru metropolitalnego Wrocławia. Natomiast najniższe natężenie urodzeń żywych na 1000 ludności wystąpiło w południowej części województwa, często w rejonach uzdrowiskowych, tj. w gminach: Platerówka (3,07‰), Szklarska-Poręba (4,73‰), Polanica Zdrój (5,22‰), Bardo (5,64‰) i Wleń (5,68‰).

W województwie dolnośląskim zbiorowość kobiet w wieku rozrodczym (15-49 lat), czyli potencjalnych matek, liczyła w końcu 2019 r. 672,6 tys. kobiet, o 3,2 tys. kobiet mniej niż w 2018 r. (tj. o 0,5% mniej) oraz o 32,2 tys. mniej niż w 2010 r. (tj. o 5,6% mniej). Oprócz odnotowanego zmniejszenia stanu liczbowego kobiet w wieku 15-49 lat, nastąpiły zmiany w strukturze tej zbiorowości. Na 100 kobiet w wieku rozrodczym przypadały 52 kobiety w wieku do 25 lat, podczas gdy w 2010 r. – 54 kobiety.

W 2019 r. mieszkanki województwa dolnośląskiego najczęściej zostawały matkami w wieku 30-34 lata – 9,3 tys. kobiet, czyli 34,4% ogółu matek oraz w wieku 25-29 lat – 8,2 tys. kobiet, czyli 30,3% (wobec odpowiednio 33,0% i 32,5% przeciętnie w kraju).

Matki ze starszych grup wiekowych (35 lat i więcej) urodziły 5,4 tys. noworodków żywych (20,2% ogółu urodzeń żywych), a w wieku poniżej 25 lat – 4,1 tys. (15,1%). Podobnie w skali kraju, wzrósł odsetek urodzeń żywych, których matki miały powyżej 34 lat (do 19,5% z 12,0% w 2010 r.), a zmniejszył się udział matek poniżej 25 lat (do 15,0% z 23,3% w 2010 r.).

Ważnym czynnikiem wpływającym na liczbę ludności jest płodność, tj. natężenie urodzeń w badanej populacji kobiet będących w wieku rozrodczym. Podstawowym miernikiem płodności kobiet jest współczynnik płodności kobiet w wieku 15-49 lat.

Współczynnik płodności to stosunek liczby urodzeń żywych w danym okresie do liczby kobiet będących w wieku rozrodczym (15-49 lat).

W 2019 r. współczynnik płodności wynosił 39,9, sytuując województwo dolnośląskie na 7. miejscu w kraju. Najwyższy poziom współczynnika wystąpił w województwach pomorskim (46,9) i mazowieckim (46,5, w tym warszawski stołeczny – 48,0, mazowiecki regionalny – 44,4), a najniższy w: świętokrzyskim (36,5) i zachodniopomorskim (37,3), w kraju – 41,8.

Podobnie jak w kraju, w województwie dolnośląskim w latach 2000-2010 płodność kobiet uległa zwiększeniu, w 2000 r. średnio wśród 1000 kobiet w wieku 15-49 lat 32 kobiety zostały matkami, a w 2010 r. – 42. W latach 2010-2015 odnotowano już spadek płodności kobiet – w 2015 r. średnio na 1000 kobiet będących w wieku rozrodczym przypadało 38 urodzeń żywych (tj. o 4 mniej niż w 2010 r.). W 2016 r. widoczny był niewielki wzrost płodności kobiet – do poziomu 40 urodzeń żywych, a w 2018 r. – dalszy niewielki wzrost – do poziomu 41 urodzeń żywych (pomimo zmniejszenia liczebności kobiet w wieku rozrodczym). W 2019 r. zanotowano spadek do poziomu 40 urodzeń żywych.

Natężenie urodzeń w populacji kobiet w wieku rozrodczym kształtowało się odmiennie w poszczególnych przedziałach wieku. Podobnie jak w latach poprzednich, wiek najwyższej płodności kobiet pozostał bez zmian – w grupie 25-29 lat, w której w 2019 r. kształtował się na poziomie 90 urodzeń żywych na 1000 kobiet w tym wieku (w 2010 r. – 85 urodzeń). Następnie, im starsza grupa wieku, tym płodność kobiet zmniejszała się, przy czym nadal zdecydowanie wyższą płodność odnotowano w grupie wiekowej 30-34 lata (81 urodzeń) niż w grupie 20-24 lata (48 urodzeń, czyli o 33 urodzeń mniej).

Najwyższa płodność kobiet w grupie wieku 25-29 lat odnotowana została we wszystkich województwach. W 2019 r. wśród województw najwyższą płodnością kobiet w tej grupie wiekowej wyróżniały się województwa: wielkopolskie i pomorskie (109 urodzeń żywych, tj. o 19 więcej niż województwie dolnośląskim), mazowieckie i małopolskie (105, o 15 więcej).

Podstawowymi syntetycznymi miarami analizy procesu zastępowalności pokoleń są współczynniki budowane na podstawie cząstkowych współczynników płodności i tablic wymieralności, tj. współczynnik dzietności, współczynnik reprodukcji brutto i współczynnik reprodukcji netto.

Od ponad 20 lat liczba urodzeń jest na tyle niska, że nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń i wartość współczynnika dzietności kształtuje się poniżej 2.

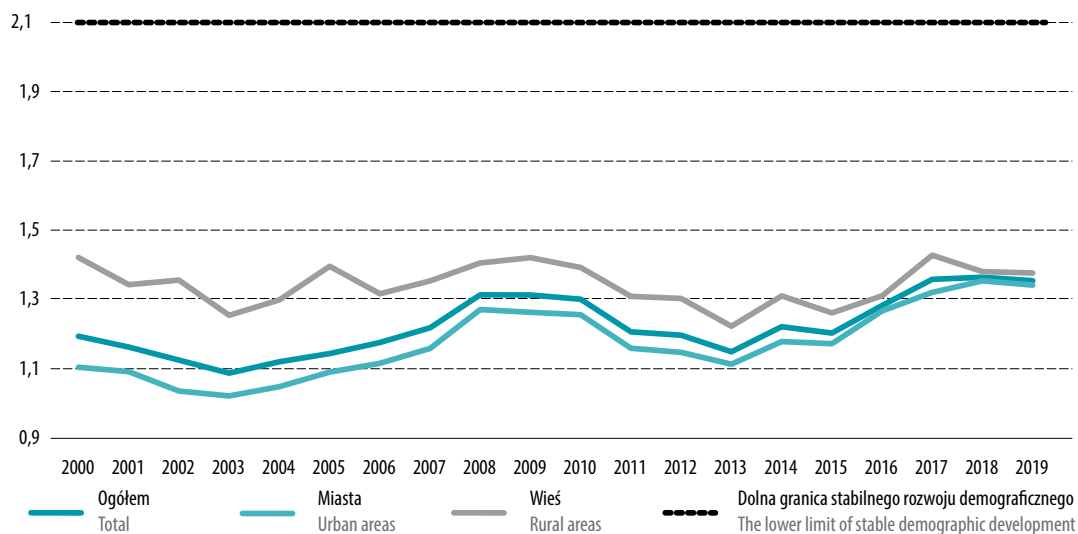
Współczynnik dzietności to suma cząstkowych współczynników płodności. Oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

Współczynnik dzietności ogólnej powinien kształtować się na poziomie od 2,10 do 2,15, co oznacza, że na statystyczną kobietę w wieku 15–49 lat przypada średnio dwoje dzieci w ciągu całego okresu rozrodczego. Wówczas wielkość ta staje się korzystna dla stabilnego rozwoju demograficznego.

W 2019 r. w województwie dolnośląskim współczynnik dzietności osiągnął poziom 1,357 i był nieznacznie niższy niż w roku poprzednim (w 2018 r. – 1,367, a w 2010 r. – 1,288). Zatem, przy założeniu, że w poszczególnych fazach okresu rozrodczego (15–49 lat) kobiety rodziłyby z intensywnością obserwowaną wśród kobiet w badanym roku, to 1000 kobiet urodziłyby przeciętnie 1357 dzieci, tj. o 10 dzieci mniej niż w 2018 r. i o 69 więcej niż w 2010 r.

Pod względem wartości tego wskaźnika województwo dolnośląskie zajmowało 8. miejsce wśród pozostałych województw (wobec 10. miejsca rok wcześniej i 14. miejsca w 2017 r.). Wartość współczynnika w przekroju województw wskazywała, iż na 1000 kobiet przypadało od 1235 urodzeń żywych w województwie świętokrzyskim do 1598 w województwie pomorskim (wobec przeciętnej w kraju na poziomie 1419 urodzeń żywych).

Wykres 11. Współczynnik dzietności ogólnej
Chart 11. Total fertility rate

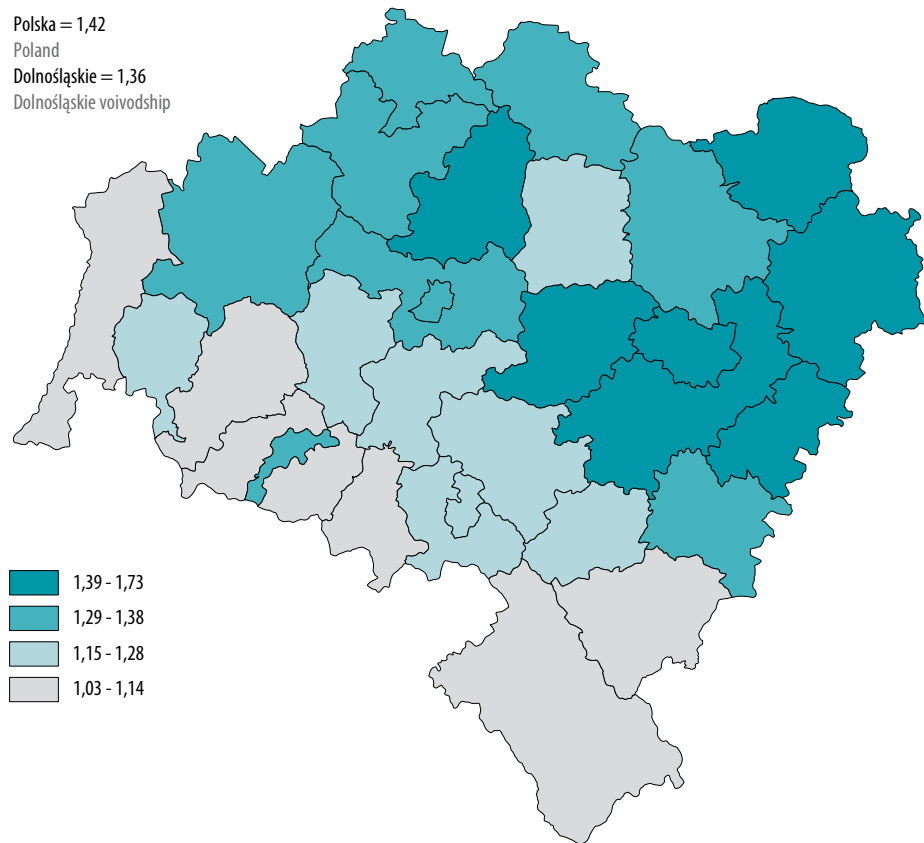

Największa dzietność kobiet wystąpiła w powiatach: wrocławskim (1,729), średzkim (1,521), oławskim (1,506) i we Wrocławiu (1,499).

Jednakże w żadnym z tych powiatów nie odnotowano odpowiedniego poziomu urodzeń, który gwarantowałby prostą zastępowalność pokoleń.

Najniższa dzietność występowała w powiatach: jeleniogórskim (1,032), lwóweckim (1,061), kamiennogórskim (1,073) i zgorzeleckim (1,090).

Mapa 21. Współczynnik dzietności ogólnej według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.
 Map 21. Total fertility rate by powiats in dolnośląskie voivodship in 2019

Modyfikacją współczynnika dzietności, przy wyodrębnieniu z ogólnej liczby urodzeń żywych urodzeń dzieci płci żeńskiej, jest współczynnik reprodukcji brutto, który informuje, w jakim stopniu generacja matek zostanie zastąpiona przez populację córek przy niezmiennych warunkach płodności i braku umieralności. W 2018 r. w województwie dolnośląskim współczynnik reprodukcji brutto wyniósł 0,652 (w 2018 r. – 0,662, a w 2010 r. – 0,620), przy przeciętnej w kraju 0,690 (0,696 w 2018 r. i 0,662 w 2010 r.) i była to jedna z niższych wartości wśród pozostałych województw (10. lokata).

Przy założeniu stałego wzorca płodności z danego roku, średnio na każde 1000 kobiet w wieku rozrodczym przypadały w województwie dolnośląskim 652 żywo urodzone córki (tj. o 10 córek mniej niż w 2018 r., ale o 32 córki więcej niż w 2010 r.). Przy niezmiennych warunkach płodności i braku umieralności generacja matek zostałaby zastąpiona przez znacznie mniej liczną populację córek – mniejszą o 34,8% (w 2018 r. mniejszą o 33,8%, a w 2010 r. o 38,0%).

Inną miarą procesu zastępowalności pokoleń, relacji między populacją matek i córek jest współczynnik reprodukcji netto, który w odróżnieniu od współczynnika reprodukcji brutto, także charakteryzuje aktualną płodność, ale z uwzględnieniem dodatkowo występowania umieralności. Ponieważ współczynnik reprodukcji netto uwzględnia proces umierania, stąd jego wartość jest zawsze mniejsza od wartości współczynnika reprodukcji brutto.

Obliczony na podstawie danych za 2019 r. współczynnik reprodukcji netto w skali całego kraju osiągnął wartość 0,684, czyli przy założeniu stałego wzorca płodności (niezmiennego poziomu cząstkowych współczynników płodności) i przy niezmiennym poziomie umieralności, zgodnej z tablicami trwania życia dla danego okresu, populacja córek, które dożyją wieku swoich matek i zastąpią swoje matki w prokreacji stanowiła 68,4% wyjściowej populacji matek. W województwie dolnośląskim współczynnik reprodukcji netto nadal kształtował się na poziomie niższym niż przeciętnie w kraju - 0,645 w 2019 r. (populacja córek, które dożyją wieku swoich matek i zastąpią swoje matki w prokreacji stanowiła 64,5% wyjściowej populacji matek). Odnotowana wartość współczynnika reprodukcji netto była jedną z niższych wśród województw – 10. lokata, przed województwami: warmińsko – mazurskim, lubelskim, podkarpackim, opolskim, zachodniopomorskim i świętokrzyskim (najniższy współczynnik reprodukcji netto w kraju – 0,600). Najwyższy poziom zastępowalności przez córki swoich matek w prokreacji wystąpił w województwie pomorskim i był na poziomie 76,8% wyjściowej populacji matek.

Statystyki obejmują także dane dotyczące urodzeń według miesięcy i dni tygodnia. Najwięcej dzieci w województwie dolnośląskim urodziło się w okresie lipiec – wrzesień, tj. 7,4 tys. dzieci (27,3% ogółu urodzeń), w tym w lipcu 2,5 tys. (9,3% ogółu urodzeń). Najmniej urodzeń miało miejsce w niedzielę (2,6 tys., 9,8% ogółu) i sobotę (2,8 tys., 10,6%), a najwięcej we wtorki 4,5 tys. (16,9%).

Dzieci rodziły się najczęściej w 37-41 tygodniu życia – 24,8 tys. (92,0% urodzeń żywych). Z ciąży trwającej powyżej 42 tygodni urodziło 143 dzieci (0,5% urodzeń żywych). Najwięcej noworodków ważyło od 3000-3499 g (38,3% ogółu urodzonych dzieci), następnie 3500-3999 g (30,8%).

W 2019 r. w województwie dolnośląskim w ramach pojedynczych porodów urodziło się 26,2 tys. dzieci. Ponadto w ramach porodu bliźniaczego urodziło się 738 dzieci i 13 z trojaczego. Bliźnięta rodziły matki przeważnie w wieku 25-39 lat (290 bliźniąt u matek z grupy wiekowej 30-34, 184 z grupy wiekowej 25-29, a 174 z grupy wiekowej 35-39). Trojaczki pojawiły się w grupie wiekowej matek 30-34 – 9, 25-29 – 3 i 40-44 – 1.

3.3. Umieralność

3.3. Mortality

Zgony są drugą, po urodzeniach, składową ruchu naturalnego, która wpływa na kształtowanie się stanu i struktury ludności. Umieralność opisywana jest za pomocą liczby zgonów, ogólnych (surowych) i cząstkowych współczynników zgonów oraz współczynnika zgonów niemowląt wraz z danymi o przeciętnym trwaniu życia. Mierniki te służą do określenia takich cech umieralności jak: ogólny poziom zjawiska, kierunek i tempo zmian w czasie, natężenie zjawiska w układzie przestrzennym według płci, wieku i przyczyn zgonów.

W 2019 r. w województwie dolnośląskim zmarło 32,7 tys. mieszkańców, czyli o 0,3 tys. mniej niż w 2018 r. (tj. mniej o 0,8%) i o 3,0 tys. więcej niż odnotowana wielkość w 2010 r. (o 10,1%). W dolnośląskich miastach zmarło 23,4 tys. osób, a na wsi 9,3 tys.

W 2019 r. częstość zgonów obu płci w grupie osób 65 lat i więcej była 3-krotnie wyższa niż w wieku 0–64 lata. W przedziale wiekowym do 64 roku życia odnotowano ponad 2-krotnie więcej zgonów mężczyzn (o 132,5% więcej) niż kobiet. Natomiast w przedziale wieku 65 lat i więcej odnotowano o 2,5 tys. więcej zgonów kobiet.

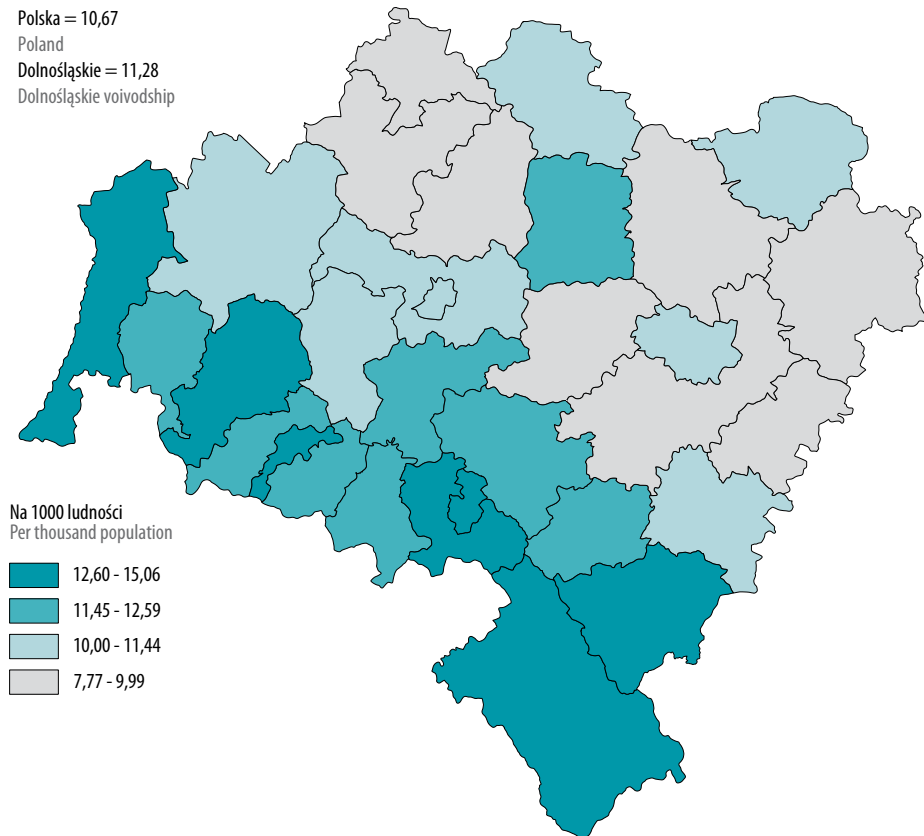
Struktura zgonów według płci potwierdza w dalszym ciągu relację określaną nadumieralnością mężczyzn względem kobiet. W 2019 r. odnotowano o 4,4 p.proc. więcej zgonów mężczyzn niż kobiet (wzrost o 1,2 p.proc.).

Współczynnik zgonów na 1000 ludności w województwie dolnośląskim wynosił 11,28‰ (kraj — 10,67‰), w miastach – 11,78‰ (kraj – 10,98‰), na wsi – 10,19‰ (kraj — 10,21‰). Był to jeden z najwyższych współczynników w kraju po województwach: łódzkim (12,44‰), świętokrzyskim (11,71‰) i śląskim (11,44‰).

Najmniej osób zmarło w powiatach górowskim (0,4 tys.) i milickim (0,4 tys.), a najwięcej we Wrocławiu (6,9 tys.). Do grupy powiatów, w których zarejestrowana liczba zgonów przekroczyła 1,5 tys. należały: powiaty kłodzki (2,0 tys.), świdnicki (1,9 tys.) i Wałbrzych (1,7 tys.).

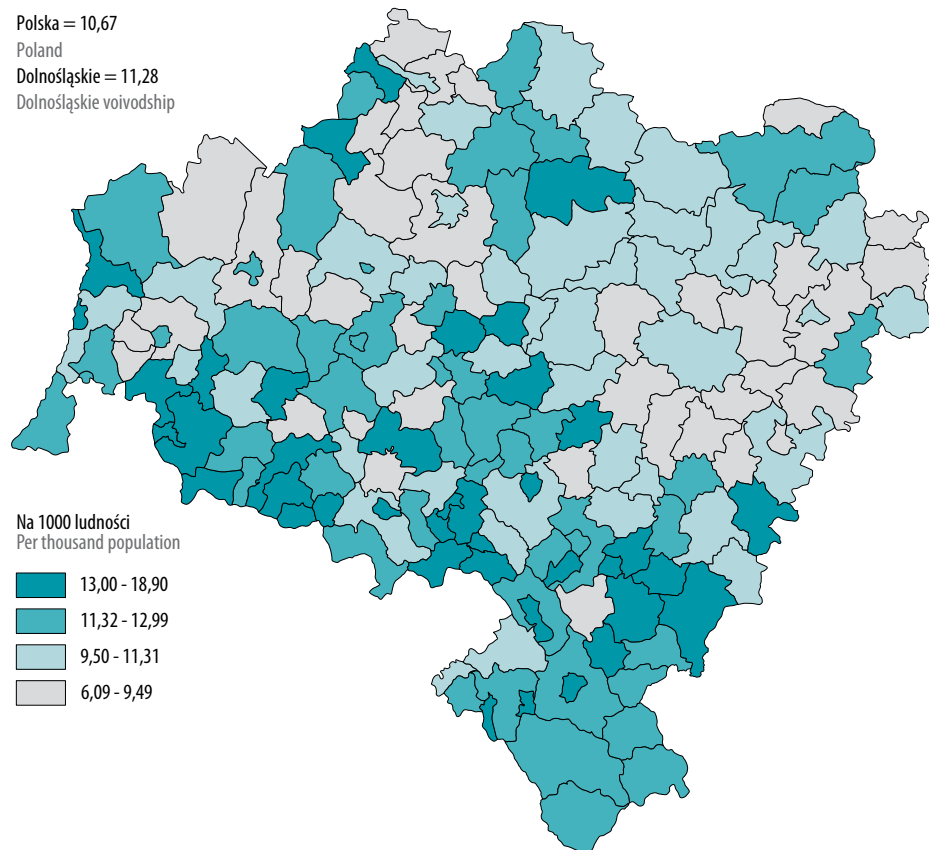
W powiatach województwa dolnośląskiego obserwowano zróżnicowanie liczby zgonów. Najniższą wartość współczynnika natężenia zgonów odnotowano w powiecie wrocławskim (7,77‰), a najwyższą w Wałbrzychu (15,06‰).

Mapa 22. Zgony według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.
Map 22. Deaths by powiats in dolnośląskie voivodship in 2019

W przekroju gminnym najmniej zgonów na 1000 ludności zarejestrowano w gminach: Jerzmanowa (6,09‰), Długołęka (6,48‰), Kobierzyce (6,65‰) i Czernica (6,78‰), a najwięcej w Szczawnie-Zdroju (18,90‰), gminie Ruji (18,57‰), Ciepłowodach (17,24‰) i Jedlinie-Zdroju (16,57‰).

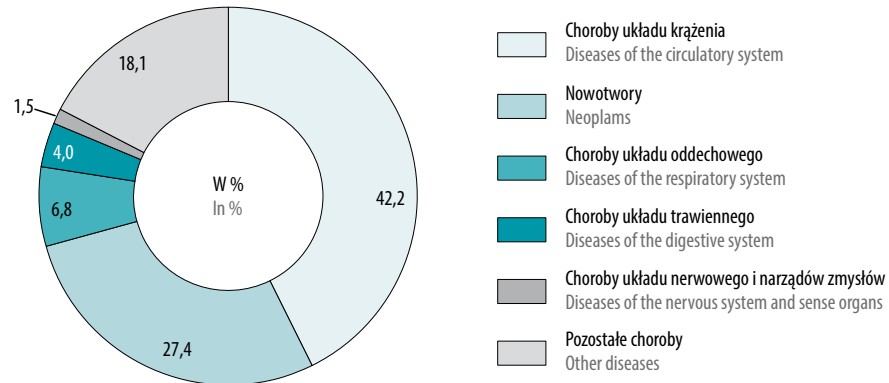
Mapa 23. Zgony według gmin w województwie dolnośląskim w 2019 r.
 Map 23. Deaths by gminas in dolnośląskie voivodship in 2019

Głównymi przyczynami zgonów mieszkańców województwa dolnośląskiego były choroby układu krążenia i nowotwory. W 2018 r. w ogólnej liczbie zgonów, która wynosiła 33,0 tys., zgony z wymienionych przyczyn stanowiły razem 69,7% (70,7% w 2017 r.), a ich udział był wyższy o 2,8 p.proc. niż w kraju (66,9%).

Województwo dolnośląskie należało do regionów z największym udziałem nowotworów w ogólnej liczbie zgonów (27,4%), po województwach: pomorskim i kujawsko-pomorskim (28,5%), wielkopolskim (28,4%) i śląskim (27,5%), a najniższy odsetek wystąpił w województwie lubelskim (23,0%). Z kolei na 9. miejscu w Polsce było pod względem udziału chorób układu krążenia w ogólnej liczbie zgonów (42,2%). Najwyższy odsetek zgonów z tej przyczyny wystąpił w województwie świętokrzyskim (48,4%), a najniższy w mazowieckim (34,7%).

Wykres 12. Struktura zgonów według przyczyn w województwie dolnośląskim w 2018 r.
Chart 12. Structure of deaths by causes in dolnośląskie voivodship in 2018

W 2018 r. w porównaniu z 2017 r. nastąpił wzrost liczby zgonów ogółem o 3,0%. W ujęciu przyczyn zgonów wg podziału Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych, zmiana w 2018 r. w stosunku do 2017 r. wyglądała następująco:

- niektóre choroby zakaźne i pasożytnicze – wzrost o 16,0%,
- nowotwory – wzrost o 0,8%, w tym:
  - o nowotwory złośliwe – wzrost o 0,2%, np.: żołądka, okrężnicy, odbytnicy, złącza jelit i odbytu – spadek o 4,4%, tchawicy, oskrzeli i płuc – wzrost o 3,0%, kobiecych piersi i szyjki macicy – wzrost o 1,3%,
- choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz niektóre choroby przebiegające z udziałem mechanizmów autoimmunologicznych – wzrost o 8,3%,
- zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej – wzrost o 0,9%,
- zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej – cukrzyca – wzrost o 1,4%,
- zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania – wzrost o 22,3%,
- choroby układu nerwowego i narządów zmysłów – wzrost o 15,6%,
- choroby układu krążenia – wzrost o 1,8%, w tym:
  - choroby nadciśnieniowe – wzrost o 17,8%,
  - choroba niedokrwienna serca – wzrost o 1,9%,
  - choroba naczyń mózgowych – spadek o 0,6%,
  - miażdżycy – spadek o 3,6%,
- choroby układu oddechowego – wzrost o 3,6%, np.: zapalenie płuc, zapalenie oskrzeli, rozedma i astma – wzrost o 4,3%,
- choroby układu trawiennego – wzrost o 9,7%, np.: choroba przewlekła wątroby i marskość wątroby – wzrost o 6,0%,
- choroby skóry i tkanki podskórnej – wzrost o 6,7%,
- choroby układu kostnowątkowego, mięśniowego i tkanki łącznej – wzrost o 30,6%,
- choroby układu moczowo-płciowego – wzrost o 7,7%,
- niektóre stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym – spadek o 23,9%,
- objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych, laboratoryjnych gdzie indziej niesklasyfikowanych – wzrost o 8,6%,

- zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu – wzrost o 2,8%, w tym:
  - o wypadki i nieszczęśliwe następstwa wypadków – wzrost o 3,0%,
  - o wypadki i nieszczęśliwe następstwa wypadków komunikacyjnych – spadek o 9,2%,
  - o wypadki i nieszczęśliwe następstwa wypadków komunikacyjnych – ruchu pojazdów silnikowych – wzrost o 7,8%,
  - o samobójstwa – wzrost o 2,7%,
  - o zabójstwa – spadek o 33,7%.

Statystyka zgonów według przyczyn pozwala na określenie potrzeb i wynikających z nich zadań głównie w zakresie ochrony zdrowia. Szczególne znaczenie mają w tym zakresie dostępne dane dotyczące umieralności z powodu chorób układu krążenia oraz nowotworów, które jak wspomniano wcześniej, łącznie stanowią wysoki odsetek wśród przyczyn zgonów.

Umieralność z powodu chorób układu krążenia

Województwo dolnośląskie jest jednym z województw o najwyższej liczbie zgonów na choroby układu krążenia – 4. miejsce w Polsce po województwach: śląskim (22,3 tys. zgonów), mazowieckim (20,4 tys.) i małopolskim (15,3 tys.).

W 2018 r. w województwie dolnośląskim zarejestrowano 13,9 tys. zgonów z powodu chorób układu krążenia. W 2018 r. nastąpił wzrost liczby zgonów z tej przyczyny o 1,8%, a udział chorób układu krążenia w liczbie zgonów zmalał z 42,7% w 2017 r. do 42,2%.

Na 100 tys. ludności województwa 480,3 osób umierało z powodu chorób krążenia, co plasowało województwo na 5. miejscu w Polsce po województwach: świętokrzyskim (569,0 zgonów), śląskim (492,0), łódzkim (488,7), lubelskim (485,3). Średnia wartość dla Polski wyniosła 437,2 zgonów, a najmniej zgonów z powodu chorób układu krążenia notowano w Wielkopolsce (361,3).

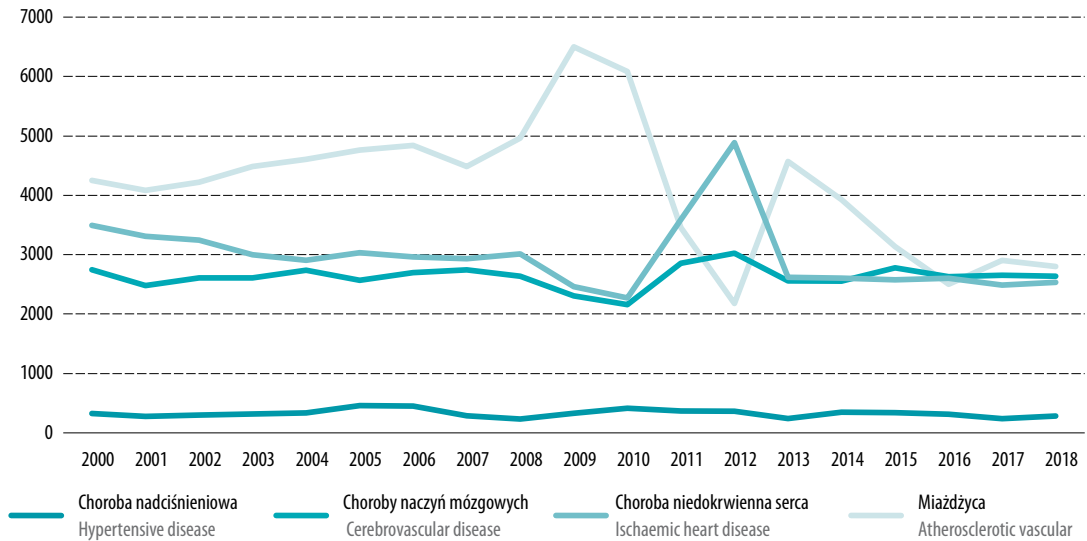
W województwie dolnośląskim najczęstszymi przyczynami zgonów z powodu chorób zaliczanych do chorób układu krążenia były:

- miażdżyca (2,8 tys. zgonów),
- choroby naczyń mózgowych (2,6 tys. zgonów),
- choroba niedokrwienna serca (2,5 tys. zgonów),
- choroba nadciśnieniowa (284 zgony).

Ponadto na inne choroby serca zmarło 5,4 tys. osób.

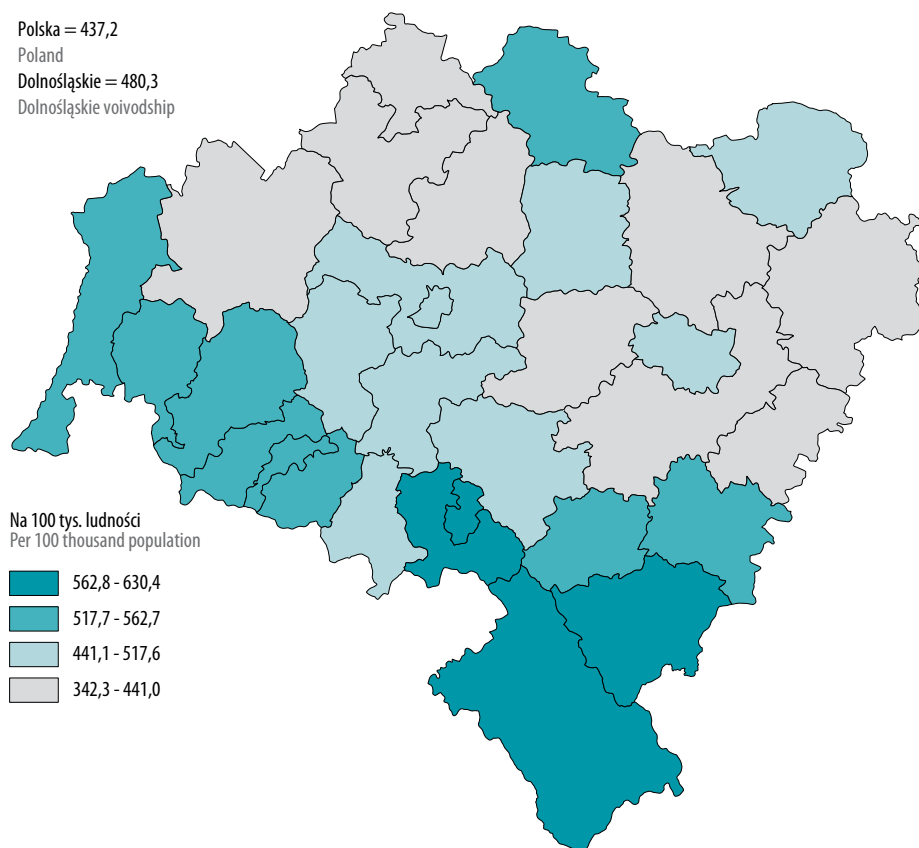
W 2018 r. w porównaniu z 2010 r. odnotowano wzrost liczby zgonów z powodu chorób naczyń mózgowych (wzrost o 22,1%) i choroby niedokrwiennej serca (wzrost o 11,6%). Korzystnym zjawiskiem było zmniejszenie liczby zgonów z powodu miażdżycy (o 53,9%) i choroby nadciśnieniowej (o 31,6%).

Wykres 13. Zgony z powodu wybranych chorób układu krążenia w województwie dolnośląskim
 Chart 13. Deaths caused by selected diseases of the circulatory system in dolnośląskie voivodship

W 2018 r. największy udział zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia notowano w powiatach: strzelińskim (49,0%), górowskim (46,5%), milickim (46,1%), legnickim (45,2%) i wołowskim (45,0%). Najniższa umieralność z powodu chorób układu krążenia notowano w powiatach: bolesławieckim (38,3%), lubińskim (39,1%), trzebnickim (39,2%), kamiennogórskim (39,5%) i głogowskim (39,8%).

Mapa 24. Zgony z powodu chorób układu krążenia według powiatów w 2018 r.
 Map 24. Deaths of people due to cardiovascular disease population by powiats in 2018

W 2018 r. w przeliczeniu na 100 tys. ludności, w województwie dolnośląskim przypadało 480 zgonów wywołanych chorobami układu krążenia. Wyższe wskaźniki od wojewódzkiego odnotowano w 19 powiatach, w tym najwyższy w Wałbrzychu – 630 zgonów na 100 tys. ludności. W 11 powiatach wskaźnik był poniżej średniej wojewódzkiej, z minimum w powiecie wrocławskim – 342 zgony na 100 tys. ludności.

Umieralność z powodu nowotworów

Województwo dolnośląskie jest jednym z regionów o najwyższej liczbie zgonów na nowotwory w kraju. W 2018 r. zarejestrowano 9,0 tys. zgonów (4. miejsce w kraju) – więcej notowano tylko w województwach mazowieckim (15,0 tys.), śląskim (14,3 tys.) i wielkopolskim (10,0 tys.). Choroby nowotworowe były przyczyną 27,4% zgonów w województwie (26,4% zgonów w skali kraju).

W województwie występował także jeden z najwyższych wskaźników zgonów z powodu chorób nowotworowych na 100 tys. ludności (311,8 – 309,3 w 2017 r.), co plasowało region na 3. miejscu w kraju po województwach łódzkim (316,3) i śląskim (315,8). Najmniej zgonów na choroby nowotworowe na 100 tys. ludności wystąpiło w województwach podkarpackim (235,7) oraz lubelskim (256,9). Tylko w województwie lubelskim i lubuskim odnotowano zmniejszenie umieralności w przeliczeniu na 100 tys. ludności r/r.

Województwo dolnośląskie kolejny rok znalazło się na 1. miejscu w kraju pod względem umieralności na nowotwory złośliwe na 100 tysięcy ludności (292,6 - wzrost z 291,9 w 2017 r.), tuż przed województwem łódzkim (292,1). Najmniej osób zmarło na nowotwory złośliwe w województwie podkarpackim – 210,0 osoby na 100 tys. ludności.

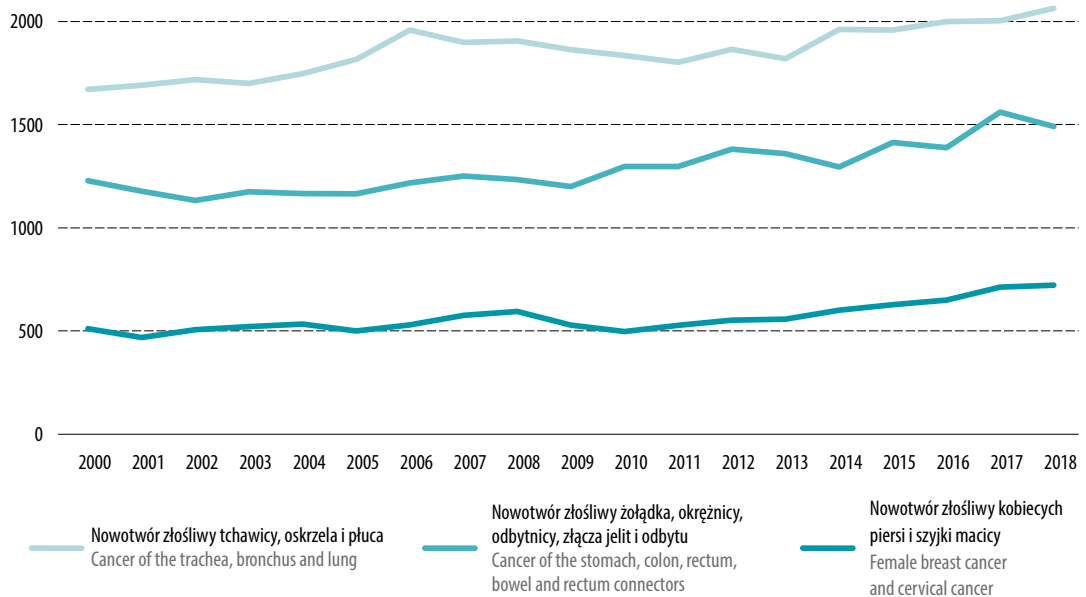
W porównaniu z 2017 r., liczba zgonów z powodu nowotworów wzrosła o 0,8%.

Najczęściej rejestrowanymi przyczynami zgonów z powodu chorób nowotworowych były zgony spowodowane nowotworami złośliwymi:

- tchawicy, oskrzeli i płuc (blisko 2,1 tys. osób),
- żołądka, okrężnicy, odbytnicy, złącza jelit i odbytu (1,5 tys. osób),
- piersi i szyjki macicy (0,7 tys. osób).

W porównaniu z 2010 r. wzrosła o 21,0% liczba zgonów z powodu nowotworów (wzrost o 15,3% w przypadku nowotworów złośliwych), w tym tchawicy, oskrzeli i płuc o 12,5%, o 15,0% z powodu chorób żołądka, okrężnicy, odbytnicy, złącza jelit i odbytu, i o 45,2% z powodu nowotworu piersi i szyjki macicy.

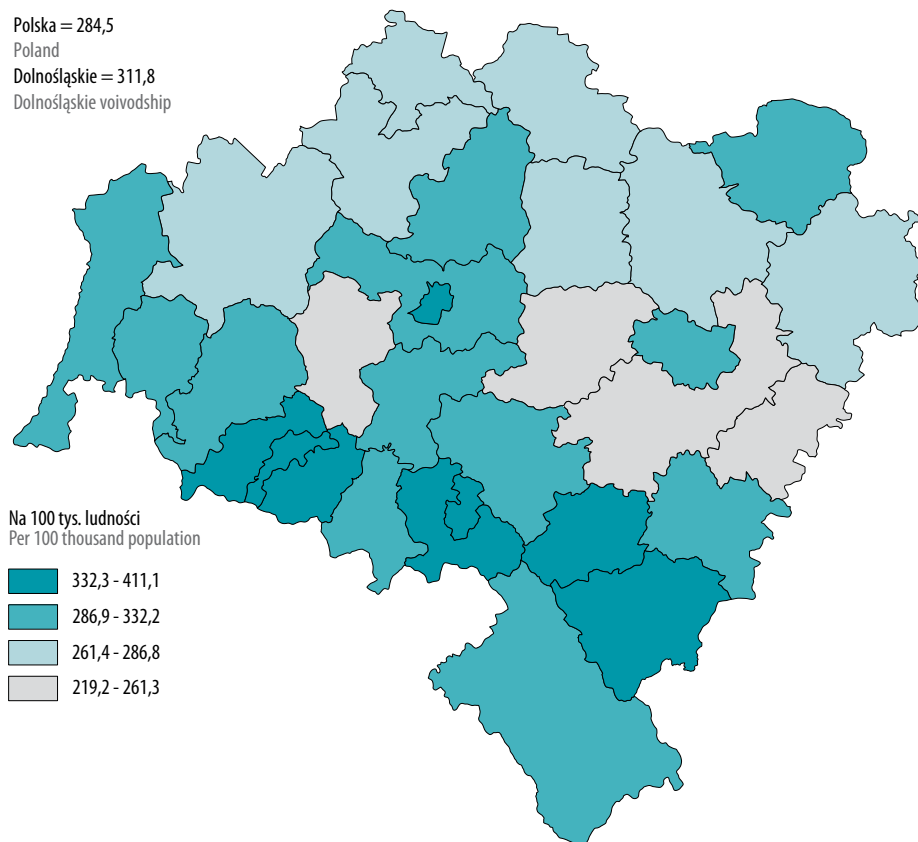
Wykres 14. Zgony z powodu wybranych chorób nowotworowych w województwie dolnośląskim
Chart 14. Deaths caused by selected diseases of neoplasms in dolnośląskie voivodship

W 2018 r. największy udział zgonów spowodowanych nowotworami notowano w powiatach: lubińskim (33,1%), jeleniogórskim (29,8%), oleśnickim (29,2%) i milickim (29,0%). Najniższa umieralność z powodu nowotworów wystąpiła w powiatach górowskim (23,7%), złotoryjskim (24,2%) i kamiennogórskim (24,5%).

Mapa 25. Zgony z powodu chorób nowotworowych według powiatów w 2018 r.
Map 25. Deaths of people due to neoplasms disease by powiats in 2018

W 2018 r. na 100 tys. ludności w województwie przypadało niemal 312 zgonów spowodowanych chorobami nowotworowymi. W połowie powiatów (15) wskaźniki były wyższe od wojewódzkiego. Najwięcej, 411 zgonów na 100 tys. ludności odnotowano w powiecie jeleniogórskim, 370 w Jeleniej Górze, 361 w Wałbrzychu, a najmniej – 219 zgonów w powiecie wrocławskim.

Umieralność na pozostałe choroby

W 2018 r. w województwie dolnośląskim na choroby układu oddechowego zmarło 2,2 tys. osób, w tym na zapalenia płuc, oskrzeli, rozedmę i astmę ponad 1,5 tys. osób.

Z powodu chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej zmarło 47 osób, wad rozwojowych wrodzonych, zniekształceń i aberracji chromosomowych – 88 osób, niektórych chorób zakaźnych i pasożytniczych – 167 osób a objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych, gdzie indziej niesklasyfikowane spowodowały zgon ponad 2,4 tys. osób.

Znacząco wzrosła liczba zgonów w wyniku zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowań (340 zgonów, wzrost o 22,3% r/r), czy chorób układu nerwowego i narządów zmysłów (489 zgonów, wzrost o 15,6% r/r).

Wysoki poziom umieralności spowodowany był także zewnętrznymi przyczynami zachorowania i zgonu – ponad 1,4 tys. zgonów. Do tej grupy przyczyn zgonów zalicza się m.in. wypadki i nieszczęśliwe następstwa wypadków (972 zgony), samobójstwa (381 zgonów) oraz zabójstwa (18 zgonów).

Umieralność niemowląt

W 2018 r. wśród 118 zgonów niemowląt, najczęściej występującymi przyczynami były: wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe (50,8% w ogólnej liczbie zgonów niemowląt).

W 2019 r. zarejestrowano 120 zgonów, tj. o 1,7% więcej niż w porównaniu z 2018 r. Najniższy poziom zgonów wystąpił w 2015 r. – 100.

Zgony noworodków jest to liczba zgonów dzieci w wieku do 28 dni (0-27 dób).

Zgony niemowląt jest to liczba zgonów dzieci w wieku poniżej 1 roku życia.

Współczynnik zgonów niemowląt jest to stosunek liczby zgonów niemowląt w badanym okresie do liczby urodzeń żywych w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

Współczynnik zgonów niemowląt na 1 tys. urodzeń żywych, w porównaniu z poprzednim rokiem był wyższy o 0,2 punktu promilowego i wynosił 4,45‰, a wyższy od najniższego w 2015 r. o 0,64 punktu promilowego. Przeciętnie w kraju odnotowano 3,77 zgonu niemowląt na 1000 urodzeń żywych. Wyższy wskaźnik niż w województwie dolnośląskim wystąpił jedynie w województwach kujawsko-pomorskim (4,91) i lubelskim (4,51). Najmniej niemowląt na 1000 urodzeń żywych zmarło w województwie świętokrzyskim (2,84).

W analizowanym roku umieralność niemowląt w miastach kształtowała się na niższym poziomie niż na wsi – odpowiednio 4,13 zgonu na 1000 urodzeń żywych w miastach oraz 5,14 na wsi (w 2018 r. w miastach 3,92, a na wsi 1,93).

Podobnie jak w skali całego kraju niemowlęta płci męskiej umierały z nieznacznie większą intensywnością niż niemowlęta płci żeńskiej. W 2019 r. w województwie dolnośląskim zmarło 69 niemowląt płci męskiej oraz 51 niemowląt płci żeńskiej. Wśród chłopców współczynnik zgonów niemowląt wyniósł 4,93, a wśród dziewcząt – 3,95 (przeciętnie w kraju odpowiednio 3,89 – wśród chłopców oraz 3,64 – wśród dziewcząt) na 1000 urodzeń żywych.

W ogólnej liczbie zmarłych niemowląt większość dzieci umiera w okresie noworodkowym, tj. przed ukończeniem pierwszych czterech tygodni życia – w 2019 r. stanowiły one 75,8% ogółu zgonów niemowląt (w kraju 72,5%), w tym 51,7% stanowiły zgony w pierwszym tygodniu życia (w kraju 53,4%). W 2019 r. w przeliczeniu na 1 tys. urodzeń żywych przypadało średnio w województwie dolnośląskim 3,38 zgonu niemowląt w wieku do 28 dni (przeciętnie w kraju 2,76 zgonu).

Umieralność noworodków determinowana jest także wagą w chwili urodzenia dziecka. Szczególnie duże ryzyko zgonu dotyczy noworodków o małej masie ciała. W ogólnej liczbie zgonów niemowląt dzieci o wadze 2500 g i więcej stanowiły 27,5% (w 2018 r. – 28,0%), natomiast dzieci o wadze poniżej 2500 g – 72,5% (w 2018 r. – 72,0%), w tym o wadze poniżej 1500 g – 57,5% (w 2018 r. – 61,0%).

3.4. Trwanie życia

3.4. Life expectancy

Poprawa kondycji zdrowotnej społeczeństwa poprzez rozwój nowoczesnych metod leczenia, coraz zdrowszy styl życia mają odzwierciedlenie w wydłużeniu życia mężczyzn i kobiet. Jednocześnie nadal utrzymuje się duża różnica między przeciętnym dalszym trwaniem życia mężczyzn i kobiet.

Statystyczny mężczyzna w województwie dolnośląskim w 2019 r. żył przeciętnie 73 lata i 5 miesięcy. W porównaniu z 2010 r. jego życie było dłuższe o 1 rok i 10 miesięcy, natomiast w porównaniu do ubiegłego roku dłuższe o 3 miesiące. Natomiast statystyczna kobieta żyła przeciętnie 81 lat i 4 miesiące – w porównaniu z 2010 r. jej życie wydłużyło się o 1 rok i 2 miesiące.

Tabela 9. Przeciętne dalsze trwanie życia
Table 9. The average life expectancy

Wyszczególnienie Specification		Mężczyźni Males			Kobiety Females		
		ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
	2000	68,8	69,2	67,9	77,6	77,5	77,8
	2005	70,4	70,7	69,6	78,9	79,1	78,3
	2010	71,7	72,1	70,7	80,2	80,2	80,2
	2011	72,1	72,4	71,2	80,5	80,5	80,5
	2012	72,3	72,6	71,4	80,3	80,5	79,8
	2013	72,5	72,7	71,9	80,9	80,9	80,5
	2014	73,1	73,4	72,4	81,1	81,2	80,8
	2015	73,2	73,4	72,6	81,0	81,1	80,6
	2016	73,5	74,0	72,3	81,4	81,5	80,8
	2017	73,5	73,9	72,6	81,1	81,2	80,6
	2018	73,2	73,6	72,5	81,3	81,5	80,7
Ogółem Total	2019	73,5	73,7	72,7	81,3	81,4	81,0
Podregiony: Subregions:							
	jeleniogórski	72,5	-	-	80,3	-	-
	legnicko-głogowski	73,7	-	-	81,0	-	-
	wałbrzyski	72,1	-	-	80,4	-	-
	wrocławski	73,7	-	-	81,9	-	-
	Wrocław	75,6	-	X	82,9	-	X

Średnia liczba lat, jaką miała jeszcze do przeżycia nowonarodzona dziewczynka była o 7 lat i 11 miesięcy większa niż średnia liczba lat, jaką miał jeszcze do przeżycia nowonarodzony chłopiec.

Porównując dwa środowiska - miasta i wieś otrzymano, iż w miastach przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzn i kobiet kształtuje się na poziomie nieznacznie wyższym niż na wsi. Osoby mieszkające w miastach żyją średnio dłużej niż zamieszkali na wsi. W 2019 r. w zbiorowości mężczyzn z miast przeciętne dalsze trwanie życia wynosiło ok. 73 lata i 9 miesięcy (czyli było o 1 rok dłuższe niż na wsi), a w zbiorowości kobiet 81 lat i 5 miesięcy (czyli było o 5 miesięcy dłuższe niż na wsi).

Spośród dolnośląskich podregionów najkorzystniej dalsze trwanie życia mężczyzn i kobiet kształtuje się niezmiennie od wielu lat we Wrocławiu. W 2019 r. odpowiednio ponad 75,5 dla mężczyzn i prawie 83 lata dla kobiet. Najkrócej żyli mężczyźni w podregionie wałbrzyskim (nieco ponad 72 lata) i kobiety w podregionie wałbrzyskim i jeleniogórskim (ponad 80 lat).

3.5. Małżeństwa

3.5. Marriages

W związku z wejściem w wiek matrymonialny roczników echa powojennego wyżu urodzeń można było zauważyć zwiększoną liczbę zawieranych związków małżeńskich w latach 2005-2008. Zmiany w natężeniu małżeństw wynikały zarówno z uwarunkowań demograficznych, jak i społeczno-ekonomicznych.

W województwie dolnośląskim w latach 2008-2013 widoczna była tendencja spadkowa liczby zawartych małżeństw. W 2016 r. została wyhamowana i widoczny był nieznaczny wzrost w 2017 r. i 2018 r. W 2019 r. w województwie dolnośląskim zarejestrowano 13,9 tys. związków małżeńskich, tj. o 1,9% mniej niż przed rokiem i o 15,4% mniej w porównaniu do 2010 r. (kraj – spadek o 4,7% w porównaniu do 2018 r. i o 19,7% do 2010 r.).

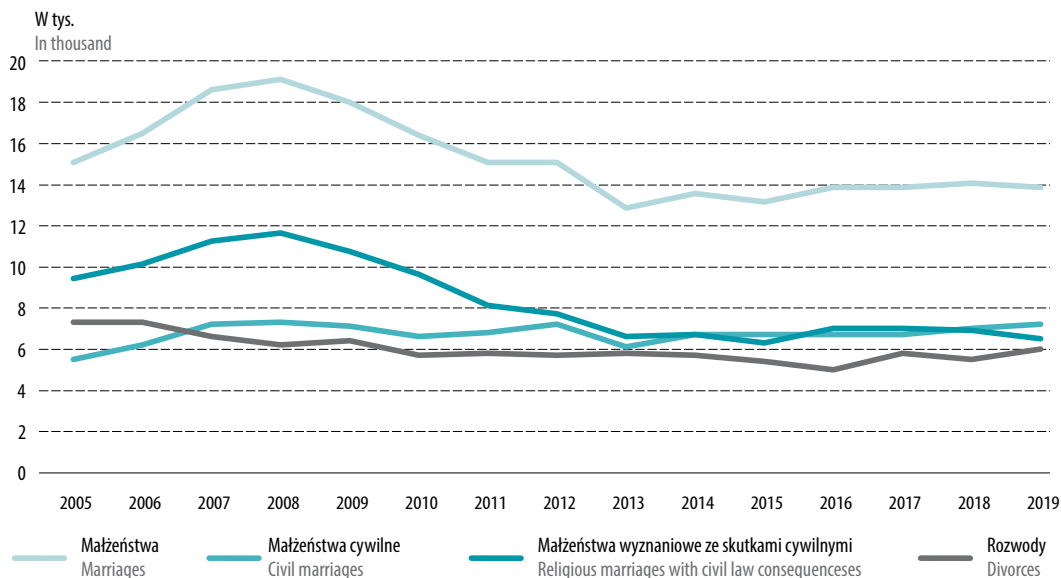
W 2019 r. w ogólnej liczbie prawnie zawieranych związków małżeństwa wyznaniowe ze skutkami cywilnymi, tj. zawarte w kościołach oraz związkach wyznaniowych i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego, stanowiły na Dolnym Śląsku 47,6% (wobec 49,7% w 2018 r. i 59,0% w 2010 r.).

W miastach zawarto 9,8 tys. małżeństw (70,5% ogółu małżeństw), a na wsi 4,0 tys. Dominowały małżeństwa cywilne – 7,3 tys. (52,4% ogółu zawartych małżeństw) nad wyznaniowymi ze skutkami cywilnymi – 6,6 tys. (47,6%).

Od 2010 r. zauważyć można było zmniejszenie udziału zawartych małżeństw wyznaniowych. Średnio na 100 zawartych małżeństw w 2019 r. przypadało blisko 48 małżeństw wyznaniowych. W 2018 r. – po 50 małżeństw wyznaniowych i cywilnych, podczas gdy w 2010 r. – 59 związków wyznaniowych i 41 cywilnych. Natomiast w kraju w 2019 r. przeciętnie na 100 zawartych małżeństw przypadało 60 małżeństw wyznaniowych (czyli o 12 więcej niż w województwie dolnośląskim) i 40 – cywilnych.

Województwo dolnośląskie pod względem odsetka zawartych małżeństw wyznaniowych zajmowało w 2018 r. 14. pozycję wśród województw, przed zachodniopomorskim (44,3%) i lubuskim (46,6%). We wszystkich województwach, poza zachodniopomorskim, lubuskim i dolnośląskim zarejestrowano więcej małżeństw wyznaniowych niż cywilnych. Największy udział małżeństw wyznaniowych wystąpił w województwie podkarpackim – 73,2%.

Wykres 15. Małżeństwa i rozwody w województwie dolnośląskim
Chart 15. Marriages and divorces in dolnośląskie voivodship

Natężenie związków małżeńskich mierzy się za pomocą ogólnego współczynnika małżeństw brutto jako stosunek liczby zawartych małżeństw do liczby ludności. Interpretacja tego współczynnika jest ograniczona, gdyż nie uwzględnia on zmian w strukturze badanej populacji, daje jednak ogólny pogląd na tendencje zachodzące w tym zakresie.

Współczynnik małżeństw to stosunek liczby zawartych małżeństw w danym okresie (zazwyczaj roku) do liczby ludności w połowie okresu lub średniej liczby ludności w tym okresie – wyrażony w ‰, tj. na 1000 ludności (współczynnik małżeństw brutto).

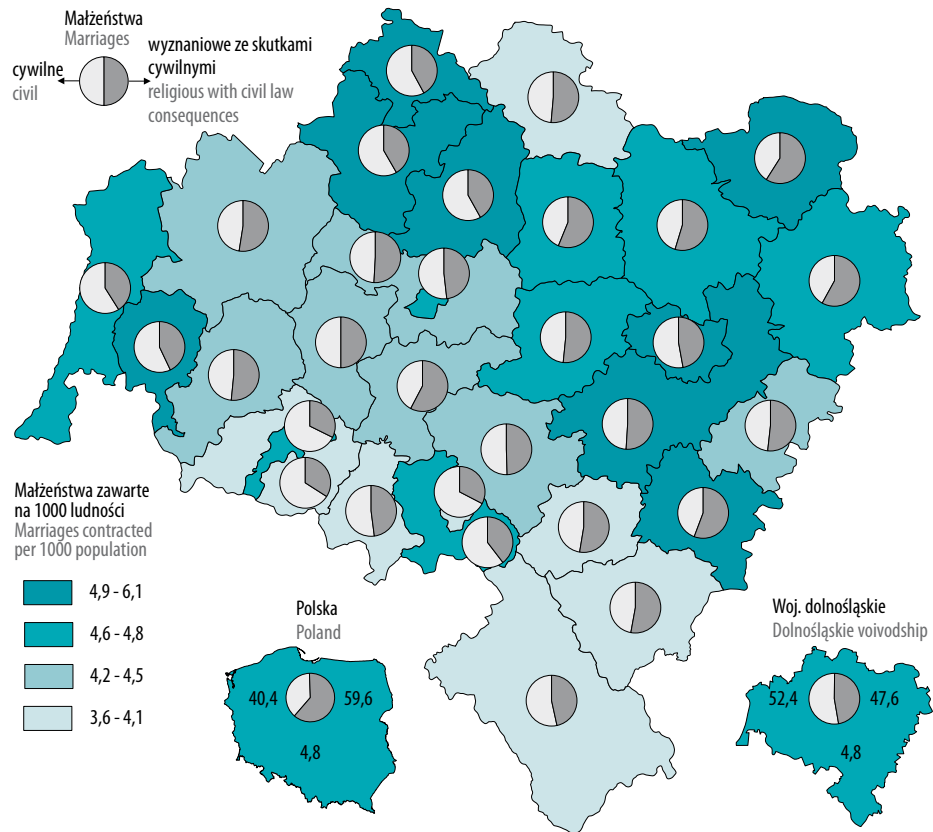
Inną, rzadziej stosowaną definicją jest: stosunek liczby zawartych małżeństw do liczby ludności uprawnionej do zawierania związków małżeńskich (ze względów praktycznych przyjmuje się najczęściej liczbę ludności w wieku 15 lat i więcej - co zwiększa możliwość porównań, szczególnie międzynarodowych).

Współczynnik małżeństw wyrażający liczbę zawartych małżeństw na 1 tys. ludności w województwie dolnośląskim wynosił 4,8‰ (tyle samo co w kraju), co uplasowało województwo na 5. miejscu w Polsce (w 2010 r. – 14 miejsce). W miastach współczynnik małżeństw wynosił 5,0‰ i był wyższy niż na wsi – 4,4‰.

W układzie powiatowym województwa dolnośląskiego, najwięcej zawartych małżeństw na 1 tys. ludności przypadają we Wrocławiu (6,1), powiecie polkowickim (5,3) i wrocławskim (5,1), natomiast poniżej 4 na 1000 mieszkańców w powiatach: jeleniogórskim (3,6), kłodzkim i w Wałbrzychu (3,8) oraz w powiecie kamiennogórskim (3,9).

Mapa 26. Zawarte małżeństwa (cywilne i wyznaniowe) według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.

Map 26. Marriages (civil and church or religious) contracted by powiats in dolnośląskie voivodship in 2019

Wśród 30 dolnośląskich powiatów w 14 jednostkach (w 2018 r. – 15 jednostkach, a w 2016 r. w 10 jednostkach) w ogólnej liczbie prawnie zawieranych związków małżeńskich było mniej małżeństw wyznaniowych ze skutkami cywilnymi niż małżeństw cywilnych, podczas gdy w 15 – odwrotnie – większość stanowiły małżeństwa wyznaniowe. Najniższymi odsetkami małżeństw wyznaniowych nadal wyróżniały się powiaty z podregionu wałbrzyskiego i jeleniogórskiego, w tym szczególnie: Jelenia Góra (32,3%), Wałbrzych (32,6%), powiat jeleniogórski (34,1%). Najwyższe odsetki małżeństw wyznaniowych odnotowano w powiatach: milickim (59,0%), oleśnickim (58,0%) i jaworskim (57,7%). W powiecie złotoryjskim odnotowano dokładnie taką samą liczbę małżeństw ze skutkami cywilnymi jak i małżeństw wyznaniowych.

Wartość współczynnika małżeństw brutto w gminach województwa dolnośląskiego, w 2019 r. najwyższa była w gminach Stoszowice (6,7‰), Zawidów (6,5‰) oraz Cieszków i Jerzmanowa (6,4‰), a najniższa w gminach Szczytna (2,6‰) oraz Ciepłowody i Jeżów Sudecki (2,7‰).

W miastach województwa dolnośląskiego mediana wieku nowożeńców zawierających związek małżeński, podobnie jak w 2018 r., była nieznacznie wyższa niż na wsi; w 2019 r. dla mężczyzn wynosiła 30 lat i 6 miesięcy, a dla kobiet 28 lat i 6 miesięcy (na wsi odpowiednio dla mężczyzn 29 lat i 7 miesięcy i dla kobiet 27 lat i 3 miesiące).

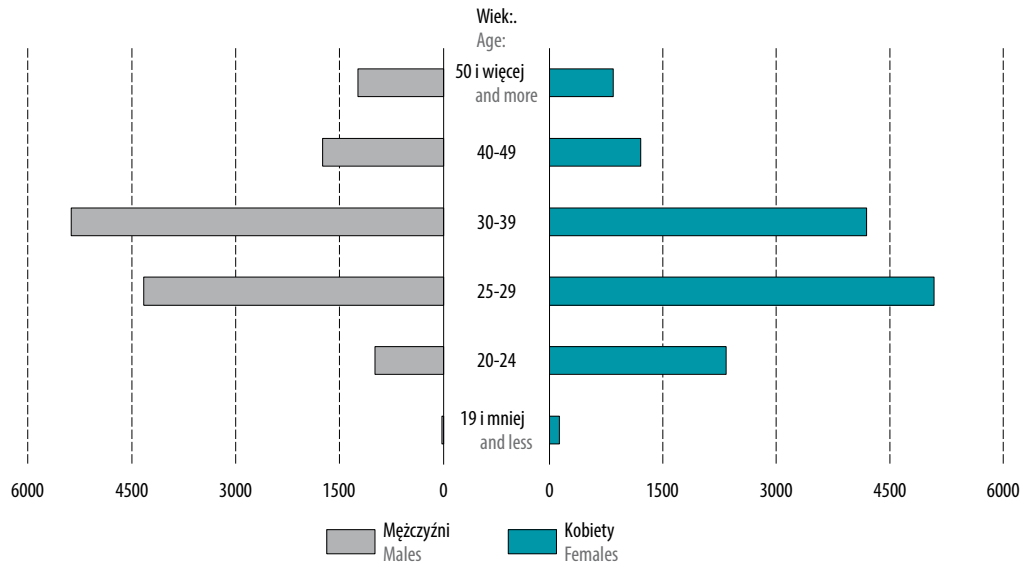
Tabela 10. Mediana wieku nowożeńców zawierających związek małżeński po raz pierwszy według miejsca zamieszkania w 2019 r.

Table 10. Median age of bridegrooms and brides getting married for the first time by place of residence in 2019

Wiek nowożeńców Age of bridegrooms and brides	Kawaler Single male				Panna Single female			
	ogółem total	z panną with single female	z wdową with wid- owed female	z roz- wie- dzioną with divorced female	ogółem total	z kawa- lerem with single male	z wdow- cem with wid- ower	z roz- wie- dzionym with divorced male
Wiek nowożeńców: 16 lat i więcej (kobiety), 18 lat i więcej (mężczyźni) Age of bridegrooms and brides: 16 years and more (females), 18 years and more (males)								
Ogółem Total	30,26	29,85	49,00	36,72	28,17	27,80	48,33	33,89
Miasta Urban area	30,52	30,08	48,25	37,00	28,52	28,15	48,75	33,89
Wieś Rural area	29,60	29,26	51,17	35,98	27,26	26,91	44,50	33,90
Wiek nowożeńców: 16 - 49 (kobiety), 18 - 49 (mężczyźni) Age of bridegrooms and brides: 16 - 49 (females), 18 - 49 (males)								
Ogółem Total	30,15	29,81	38,50	35,95	28,12	27,78	39,00	33,43
Miasta Urban area	30,41	30,05	39,50	36,23	28,46	28,13	42,50	33,50
Wieś Rural area	29,51	29,23	37,33	35,40	27,21	26,89	36,75	33,10

Na zawarcie związku małżeńskiego decydowały się najczęściej pary, w których mąż był starszy od żony od 1 do 2 lat, co stanowiło 23,8% ogólnej liczby zawartych małżeństw. Zawarto niewiele mniej małżeństw, gdzie mąż był starszy od żony od 3 do 5 lat (23,4%). Małżeństwa, w których żona była starsza od męża od 1 do 2 lat stanowiły 11,2%. Mąż starszy od żony o 11 lat i więcej występował w 6,2% ogólnej liczby zawartych małżeństw, a żony starsze o tyle lat od mężów w 0,8%.

Wykres 16. Nowożeńcy według płci i wieku w województwie dolnośląskim w 2019 r.
Chart 16. Newlyweds by sex and age in dolnośląskie voivodship in 2019

Najwięcej par zawarło związek małżeński w wieku 25-29 lat, w którym mężczyźni stanowili – 31,5% w ogólnej liczbie nowożeńców, a kobiety – 36,9%, następnie w wieku 30-34 lat, którym 25,5% ogólnej liczby nowożeńców stanowili mężczyźni, a 20,1% kobiety.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, przeważały pary z wykształceniem wyższym i średnim. Wykształcenie wyższe posiadało 50,4% kobiet wchodzących w związek małżeński i 36,3% mężczyzn, a średnie – 34,1% kobiet i 39,1% mężczyzn. Wykształcenie zasadnicze zawodowe miało 10,0% kobiet biorących ślub i 18,0% mężczyzn.

Najwięcej par zawarło związek małżeński jako panna (80,4%) i kawaler (79,9%). Rozwiedzione kobiety stanowiły 17,3% kobiet biorących ślub, a rozwiedzeni mężczyźni – 18,3% ogółu mężczyzn. Wdowy i wdowcy stanowili odpowiednio 2,3% i 1,8% ogółu wstępujących w związki małżeńskie.

Z uwagi na kraj obywatelstwa wśród kobiet dominowały Polki (97,7%), a następnie Ukrainki (1,7%), a wśród mężczyzn: Polacy (97,6%), Brytyjczycy (0,5%) oraz Ukraińcy i Niemcy (0,3%).

3.6. Rozwody i separacje

3.6. Divorces and separations

W 2019 r. rozwiązano 18,2 tys. małżeństw, ze względu na śmierć małżonka – 12,1 tys. (w tym męża – 8,7 tys., żony – 3,4 tys.) i rozwód – 6,1 tys. W dniu 31 grudnia 2019 r. w województwie dolnośląskim istniało 642,9 tys. małżeństw.

Ze zmianami dotyczącymi liczby małżeństw wiążą się zmiany liczby rozwodów i separacji. Do 2005 roku liczba rozwodów narastała (szczególnie w latach 2002–2005). Ponowny większy wzrost (w porównaniu do roku poprzedniego) miał w miejsce od 2017 r.

W 2019 r. w województwie dolnośląskim sądy orzekły prawomocnie 6,1 tys. rozwodów, tj. o 8,2% więcej w porównaniu z 2018 r. (kraj – wzrost o 4,0%).

Tabela 11. Rozwody według liczby małoletnich dzieci oraz wykształcenia osoby wnoszącej powództwo
Table 11. Divorces by number of underage children and education of the plaintiff

Wykształcenie Education	Małżeństwa bez dzieci Marriges without children	Rozwody małżeństw o liczbie dzieci Divorces of marriages with number of children			
		1	2	3	4 i więcej and more
Wyższe Tertiary	820	653	433	29	3
Policealne i średnie Post-secondary and secondary	1088	875	445	55	14
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	722	356	198	38	8
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	162	74	45	19	3
Nieustalone Unknown	6	2	1	-	-

Najmniej par małżeńskich rozwiódło się w powiatach: milickim (52), górowskim (67) i strzelińskim (74), a najwięcej we Wrocławiu (1,6 tys.).

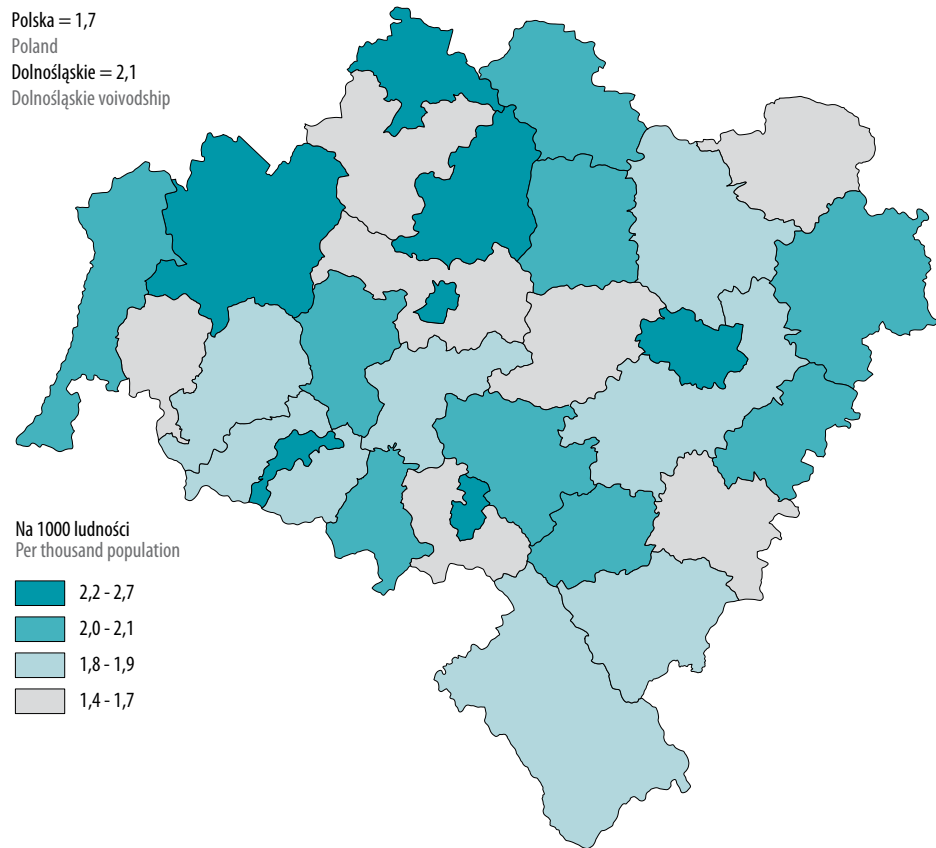
Współczynnik rozwodów na 1000 ludności wyniósł 2,1‰ (kraj 1,7‰). Podobnie jak w kraju, w miastach intensywność tego zjawiska była wyższa niż na wsi. Współczynniki natężenia wynosiły odpowiednio 2,4‰ i 1,4‰.

Do głównych przyczyn rozwodów orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu, należały (wyłącznie):

- niezgodność charakterów małżonków (816),
- niedochowanie wierności małżeńskiej (243),
- nadużywanie alkoholu (145).

Najwyższe natężenie rozwodów – w przeliczeniu na 1000 ludności, obserwowano w Jeleniej Górze (2,7‰) oraz we Wrocławiu i powiecie lubińskim (2,5‰). Najniższe natężenie odnotowano w powiatach: milickim (1,4‰) oraz średzkim i legnickim (1,5‰).

Mapa 27. Rozwody według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.
 Map 27. Divorces by powiats in dolnośląskie voivodship in 2019

Biorąc pod uwagę wiek w momencie wniesienia powództwa, najczęściej rozwodziły się kobiety w wieku 35-39 lat (21,0% ogólnej liczby rozwodów) oraz w wieku 30-34 lata (19,0%) oraz mężczyźni w wieku 40-44 lat (20,6%) i w wieku 35-39 lat (20,4%).

Porównując poziomy wykształcenia rozwodzących się małżeństw, pary z wykształceniem wyższym żony stanowiły 34,2%, męża – 22,4% w ogólnej liczbie rozwodów; z wykształceniem policealnym i średnim żony – 41,2%, męża – 38,4%. Ponadto, obserwowano – o 12,0 p.proc. wyższy odsetek mężczyzn niż kobiet z wykształceniem zasadniczym zawodowym, który wynosił 30,1% w ogólnej liczbie rozwodów.

W 2019 r. najwięcej rozwodów, tj. 2,8 tys. odnotowano wśród par bezdzietnych, które stanowiły 46,2% w ogólnej liczbie rozwodów oraz ponad 2,0 tys. par z jednym niepełnoletnim dzieckiem (32,4%). Im większa była liczba dzieci, tym mniejsza liczba rozwodów, tj. małżeństwa z 2 dziećmi – 18,5% ogólnej liczby rozwodów, 3 dzieci – 2,3%, a 4 i więcej – 0,5%.

Dzieci z rozwiedzionych małżeństw pozostające na utrzymaniu miały najczęściej ukończone 7-15 lat – 56,3% ogólnej liczby dzieci objętych rozwodami, w grupie wiekowej dzieci 3-6 lat – 26,3%, poniżej 3 lat – 8,4%. Dzieci te pochodziły najczęściej z rodzin dwudziennych (47,3% ogólnej liczby dzieci pozostających na utrzymaniu po rozwodzie rodziców) i jednodziennych (41,3%).

W większości przypadków wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dzieckiem niepełnoletnim powierzono obojgu rodzicom (54,0% rozwodów), następnie matce (40,5%).

W 2019 r. w województwie dolnośląskim sądy orzekły prawomocnie 67 **separacji**, tj. o 6,3% więcej niż w roku poprzednim (w kraju 1182 separacje, tj. spadek o 5,7%). Najwięcej separacji orzeczono w województwach śląskim (212), małopolskim (123) i mazowieckim (113), a najmniej w opolskim (22).

Najwięcej orzeczonych prawomocnym wyrokiem sądu separacji odnotowano we Wrocławiu i podregionach jeleniogórskim (17), następnie w podregionie legnicko-głogowskim (13) oraz w wałbrzyskim (12).

W województwie dolnośląskim na 100 tys. ludności przypadały 2 orzeczone separacje. Najwyższe natężenie odnotowano w powiecie wołowskim (6,4‰), Jeleniej Górze (6,3‰) i powiecie górowskim (5,7‰).

Równocześnie, co roku odnotowuje się przypadki zniesienia separacji. W 2019 r. w województwie dolnośląskim orzeczono 23 przypadki zniesienia separacji małżeństw. Zniesiono separacje 21 małżeństw bez dzieci i po 1 z jednym i dwójką dzieci.

Rozdział 4.

Chapter 4.

Migracje

Migrations

Obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na trwałe zwiększenie bądź zmniejszenie liczebności populacji, a także wpływającym na jej rozmieszczenie przestrzenne są migracje. Są to przemieszczenia ludności związane ze zmianą stałego miejsca zamieszkania lub miejsca czasowego pobytu. Wielkość i kierunek migracji oraz ich natężenie zależą od wielu czynników, wśród których najczęściej wymienia się czynniki o charakterze ekonomicznym, tzn. podjęcie pracy, poprawa sytuacji materialnej itp. Wynikają one w dużej mierze z dysproporcji międzyregionalnych w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego. Kształtowanie się ruchu migracyjnego (wędrówkowego) ma duże znaczenie dla kształtowania się podażowej strony rynku pracy.

4.1. Migracje wewnętrzne na pobyt stały

4.1. Internal migration for permanent residence

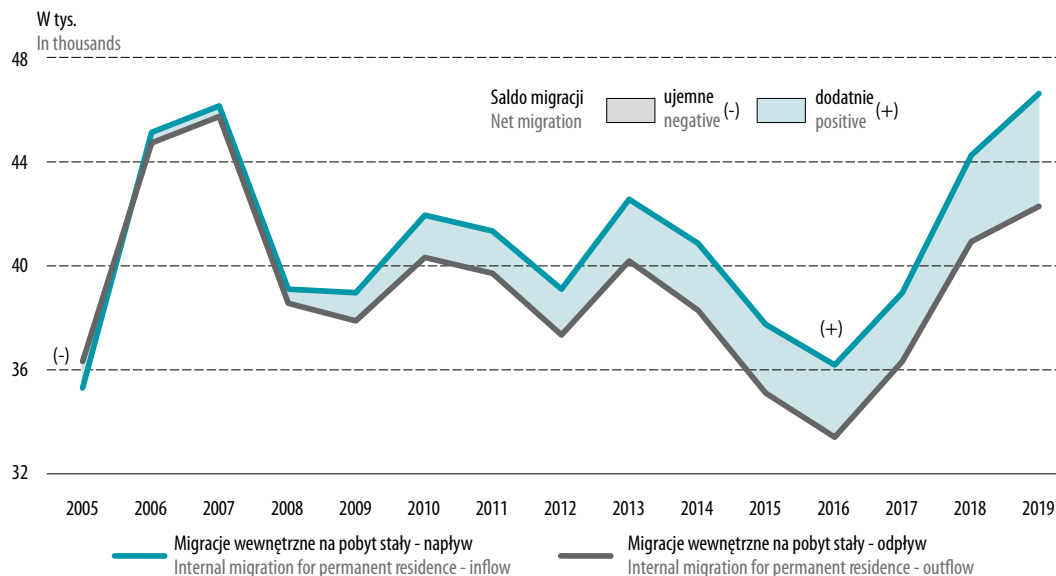
W województwie dolnośląskim począwszy od 2006 r. występowało zdecydowanie więcej zameldowań na pobyt stały niż wymeldowań z pobytu stałego. W konsekwencji osiągnięte było dodatnie saldo ruchów migracyjnych wewnętrznych, podczas gdy w pozostałych województwach (poza mazowieckim, małopolskim i pomorskim) – ujemne.

W ramach migracji wewnętrznych wyróżnia się migracje:

- **międzywojewódzkie** - przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego,
- **wewnątrzwojewódzkie** - zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego województwa,
- **międzypowiatowe** - przemieszczenia ludności z jednego powiatu do innego,
- **wewnątrzpowiatowe** - zmiany miejsca zamieszkania w obrębie tego samego powiatu.

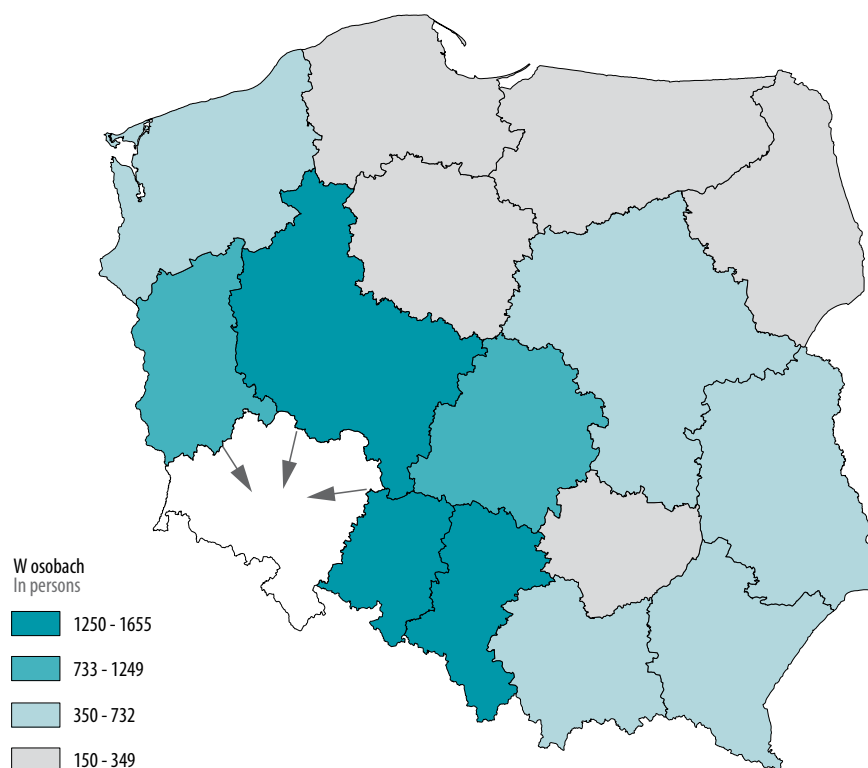
W 2019 r. w ruchu wewnętrznym na pobyt stały zameldowało się 46,5 tys. osób, tj. o 5,2% więcej w porównaniu z 2018 r., natomiast wymeldowało się z pobytu stałego 42,3 tys. osób, tj. o 3,1% więcej niż przed rokiem. Saldo stałych migracji wewnętrznych wynosiło plus 4,2 tys. osób wobec plus 3,2 tys. w 2018 r.

Wykres 17. Migracje wewnętrzne ludności w województwie dolnośląskim
Chart 17. Internal migration of the population in dolnośląskie voivodship

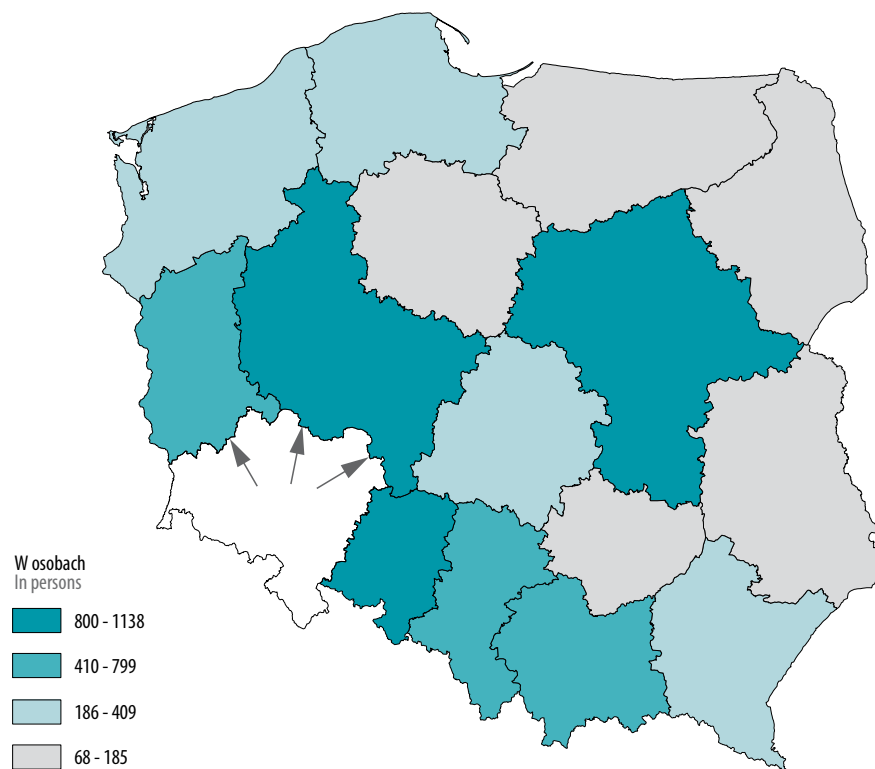
Z terenu innych województw, w województwie dolnośląskim zameldowało się na stałe 11,2 tys. osób, a wymeldowało się do innych województw 7,0 tys. mieszkańców. Saldo migracji na pobyt stały międzywojewódzkich wyniosło 4,2 tys. Najwięcej osób przybyło z województw: wielkopolskiego i opolskiego (1,7 tys. osób), śląskiego (1,5 tys. osób) i lubuskiego (1,2 tys. osób).

Mapa 28. Zameldowania ludności na pobyt stały z innych województw w 2019 r.
 Map 28. Registrations of population for permanent residence from other voivodships in 2019

Z analizy wymeldowań ludności na pobyt stały do innych województw w 2019 r. wynika, że opuszczający województwo dolnośląskie najczęściej na miejsce stałego pobytu wybierali województwa: wielkopolskie (1,1 tys. osób), mazowieckie (1,1 tys. osób), opolskie (0,8 tys. osób) i lubuskie (0,8 tys. osób).

Mapa 29. Wymeldowania ludności na pobyt stały do innych województw w 2019 r.
 Map 29. Deregistrations of population for permanent residence to other voivodships in 2019

Do miast województwa dolnośląskiego przybyło na stałe 23,1 tys. osób, a wymeldowało się 24,6 tys., saldo migracji wewnętrznej w miastach wyniosło minus 1,5 tys. osób. Na stałe zamieszkanie na wsi zdecydowało się 18,4 tys. osób, a wymeldowało się z pobytu stałego ze wsi 12,7 tys. osób. Saldo migracji wewnętrznej na pobyt stały na wsi było dodatnie i wynosiło plus 5,7 tys.

Największa liczba ludności z innych województw na stałe osiedliła się we Wrocławiu (5,3 tys. osób) oraz w powiatach: wrocławskim (1,5 tys.), kłodzkim (0,4 tys.) i oleśnickim (0,3 tys.). Równocześnie najwięcej osób wymeldowało się do innego województwa z Wrocławia (1,8 tys.), powiatu kłodzkiego (0,5 tys.) i głogowskiego (0,3 tys.).

Tabela 12. Migracje wewnętrzne ludności w 2019 r.
Table 12. Internal migration of population in 2019

Wyszczególnienie Specification	Napływ ^a Inflow ^a			Odptyw ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers							
Ogółem Total	41537	27156	14381	37322	19427	17895	4215
Miasta Urban areas	23119	12949	10170	24635	10625	14010	-1516
Wieś Rural areas	18418	14207	4211	12687	8802	3885	5731
Z tego samego województwa From the same voivodship	30336	19562	10774	30336	14993	15343	0
Z innego województwa From other voivodship	11201	7594	3607	6986	4434	2552	4215
na 1000 ludności per 1000 population							
Ogółem Total	14,3	13,7	15,7	12,9	9,8	19,6	1,5
Miasta Urban areas	8,0	6,5	11,1	8,5	5,3	15,3	-0,8
Wieś Rural areas	6,4	7,2	4,6	4,4	4,4	4,3	6,3
Z tego samego województwa From the same voivodship	10,5	9,8	11,8	10,5	7,5	16,8	0,0
Z innego województwa From other voivodship	3,9	3,8	4,0	2,4	2,2	2,8	1,5

a Zameldowania. b Wymeldowania.
a Registrations. b Deregistrations.

W ogólnej liczbie zameldowań na pobyt stały oraz wymeldowań z pobytu stałego (zarówno w ruchu migracyjnym wewnątrzwojewódzkim, jak i międzywojewódzkim) wystąpiły różnice w strukturze migrantów według płci. Nadal nieznacznie liczebnie dominowały kobiety nad mężczyznami. Wśród migrantów wewnętrznych na pobyt stały dominowały kobiety. Stanowiły one 52,9% migrantów (w 2018 r. 57,7%).

Łącznie zameldowało się 22,0 tys. kobiet, w tym 16,0 tys. w ramach migracji w tym samym województwie i 6,0 tys. z innego województwa. Wśród 19,5 tys. mężczyzn, którzy osiedlili się w województwie dolnośląskim 14,4 tys. pochodziło z migracji wewnątrz województwa, a 5,2 tys. z innych województw.

Tabela 13. Migracje wewnętrzne ludności według płci i stanu cywilnego w 2019 r.
Table 13. Internal migration of population by sex and marital status in 2019

Stan cywilny Marital status	Napływ ^a Inflow ^a			Odływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	ogółem total	mężczyźni males	kobiety females	
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers							
Ogółem Total	41537	19545	21992	37322	17607	19715	4215
Kawalerowie / panny Single	18057	8952	9105	16377	8167	8210	1680
Żonaci / zamężne Married	18501	8707	9794	16295	7709	8586	2206
Wdowcy / wdowy Widowers	1202	197	1005	1267	221	1046	-65
Rozwiedzeni Divorced	3005	1326	1679	2970	1314	1656	35
Nieustalony Unknown	772	363	409	413	196	217	359
na 10 tysięcy ludności per 10 thousand population							
Ogółem Total	143,23	98,37	240,85	128,70	88,62	215,91	14,53
Kawalerowie / panny Single	62,27	45,06	99,71	56,47	41,10	89,91	5,79
Wdowcy / wdowy Widowers	63,80	43,82	107,26	56,19	38,80	94,03	7,61
Rozwiedzeni Divorced	4,14	0,99	11,01	4,37	1,11	11,46	-0,22
Nieustalony Unknown	10,36	6,67	18,39	10,24	6,61	18,14	0,12

a Zameldowania. b Wymeldowania.
a Registrations . b Deregistrations.

Dla podaźowej strony rynku pracy szczególne znaczenie ma saldo migracji osób w wieku produkcyjnym. Migracje mają bowiem selektywny charakter ze względu na wiek migrantów, gdyż zubożają, bądź wzbogacają zbiorowość osób w wieku produkcyjnym (zasoby pracy).

Biorąc pod uwagę wiek migrantów stwierdzono, iż struktura wiekowa zarówno dla osób przybyłych, jak i wyjeżdżających była zbliżona i najczęściej zmiana stałego zameldowania dotyczyła osób w wieku produkcyjnym, a zwłaszcza osób w wieku 25-29 lat i 30-34 lata.

W 2019 r. łącznie osoby w wieku 25-34 lata, które przyjechały z innego województwa i zameldowały się na pobyt stały w województwie dolnośląskim stanowiły 43,8% ogółu osób przybywających z innych województw. W przypadku zbiorowości osób opuszczających województwo dolnośląskie osoby w wieku 25-34 lata stanowiły 28,4%.

Wymienione grupy wieku wyróżniały się największą intensywnością ruchów migracyjnych. W 2019 r. z tytułu nadwyżki migracyjnej na 10 tys. mieszkańców przybyło średnio w wieku:

- 20-24 lat – 20 osób w tej grupie wiekowej,
- 25-29 lat – 89 osób,
- 30-34 lata – 39 osób.

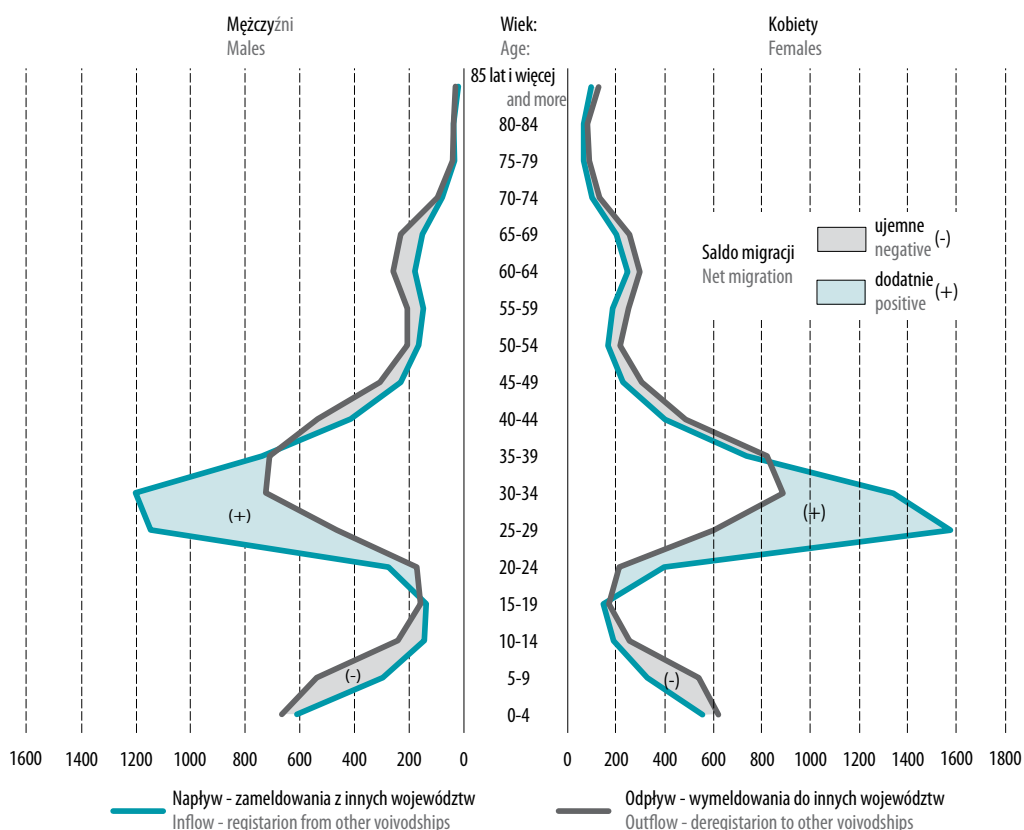
Rozpatrując migrantów według płci i wieku, otrzymano, iż szczególnie w grupach wieku 25-29 lat i 30-34 lata wystąpiły różnice w natężeniu ruchów migracji poza obręb województwa wśród kobiet i mężczyzn.

Na 10 tys. kobiet w wieku 25-29 lat nadwyżka migracyjna wyniosła 110 kobiet w tej grupie wiekowej (średnio 175 kobiet przyjechało do województwa i 65 kobiet w tej grupie wiekowej wyjechało z województwa). Natomiast na 10 tys. mężczyzn nadwyżka migracyjna w grupie wiekowej 25-29 lat kształtowała się na poziomie 67 mężczyzn (średnio 108 przyjechało i 41 wyjechało).

W grupie wieku 30-34 lata w przeliczeniu na 10 tys. kobiet w tej grupie wiekowej nadwyżka migracyjna wyniosła 51 kobiet (średnio napływ migracyjny na poziomie 101 kobiet i odpływ na poziomie 50 kobiet). Z kolei wśród mężczyzn nadwyżka wynosiła 61 osób nadwyżki migracyjnej na 10 tys. mężczyzn w tej grupie wiekowej (napływ na poziomie 101 mężczyzn i odpływ na poziomie 40 mężczyzn).

Wykres 18. Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów w województwie dolnośląskim w 2019 r.

Chart 18. Internal migration for permanent residence by sex and age of migrants in dolnośląskie voivodship in 2019

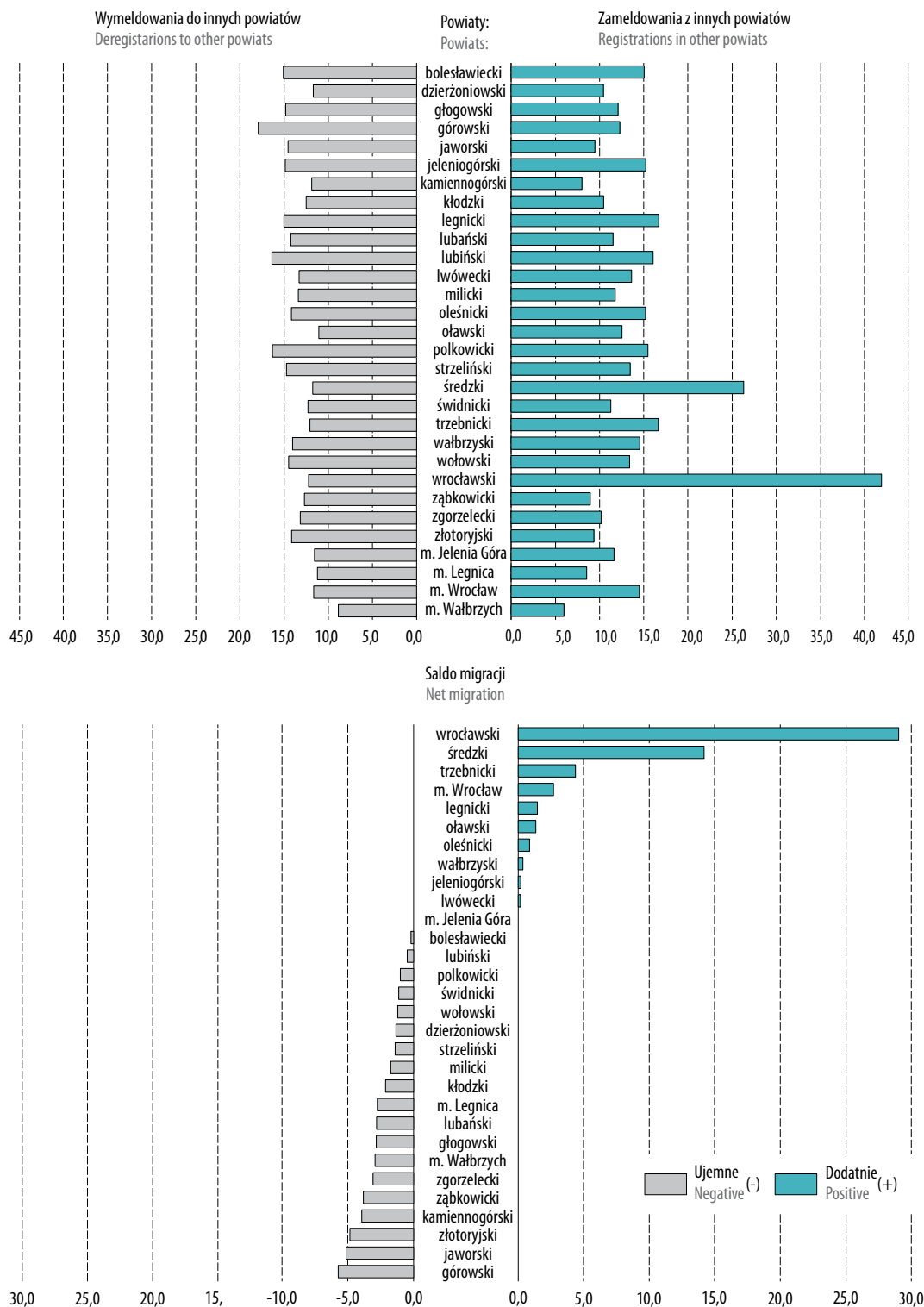

W ruchu wewnętrznym najwyższe – dodatnie saldo odnotowano w 10 powiatach, w tym najwyższe w powiecie: wrocławskim (plus 4,4 tys. osób), we Wrocławiu (plus 1,7 tys. osób), powiecie średzkim (plus 0,8 tys. osób) i powiecie trzebnickim (plus 0,4 tys.), a w przekroju gminnym – w Długołęce (plus 1,4 tys.), Czernicy (plus 0,9 tys.), Miękinii (plus 0,8 tys.) i Siechnicach (plus 0,7 tys.).

Ujemne saldo wystąpiło w 20 powiatach, w tym najniższe w powiecie kłodzkim (minus 342 osoby), Wałbrzychu (minus 331 osób), w powiecie zgorzeleckim (minus 279 osób) i w Legnicy (minus 277 osób).

Wykres 19. Migracje międzypowiatowe ludności na pobyt stały w przeliczeniu na 1000 ludności w województwie dolnośląskim w 2019 r.

Chart 19. Intraprovince migration for permanent residence per 1000 population in dolnośląskie voivodship in 2019

W układzie powiatowym występowało znaczne zróżnicowanie przestrzenne ruchliwości ludności, przy czym od wielu lat proporcje utrzymywały się na porównywalnym poziomie. Wymieniony już wcześniej, atrakcyjny pod względem napływu migracyjnego, powiat wrocławski odznaczał się niezmiennie także największą ruchliwością ludności.

W 2019 r. saldo migracji wewnętrznych wynosiło 272 osoby przybywające i wyjeżdżające z miejsca zamieszkania na 10 tys. mieszkańców (rok wcześniej 274 osób, przy największej wartości 439 osób w 2006 r.).

Znacząca dodatnia migracja na 10 tys. mieszkańców występowała w powiatach: wrocławskim (294 osoby), średzkim (143 osoby), trzebnickim (44 osoby) i we Wrocławiu (27 osób). Ujemne saldo migracji na 10 tys. mieszkańców wystąpiło w powiatach: górowskim (58 osób), jaworskim (52 osoby) i złotoryjskim (49 osób), w których napływ ludności w największym stopniu nie rekompensował odpływu.

4.2. Migracje zagraniczne na pobyt stały

4.2. International migration for permanent residence

Dane dotyczące migracji zagranicznych opracowane na podstawie bilansów stanu i struktury ludności nie obejmują wszystkich emigrantów i imigrantów. Powodem jest niedokonywanie formalności związanych z zameldowaniem i wymeldowaniem przez osoby migrujące przy znacznym swobodnym przepływie ludności.

W 2019 r. obserwowano korzystne zjawisko dodatniego salda migracji zewnętrznej (624 osoby, 512 osób w 2018 r.), co oznaczało, że liczba osób napływających do województwa przewyższyła liczbę wymeldowujących się z niego.

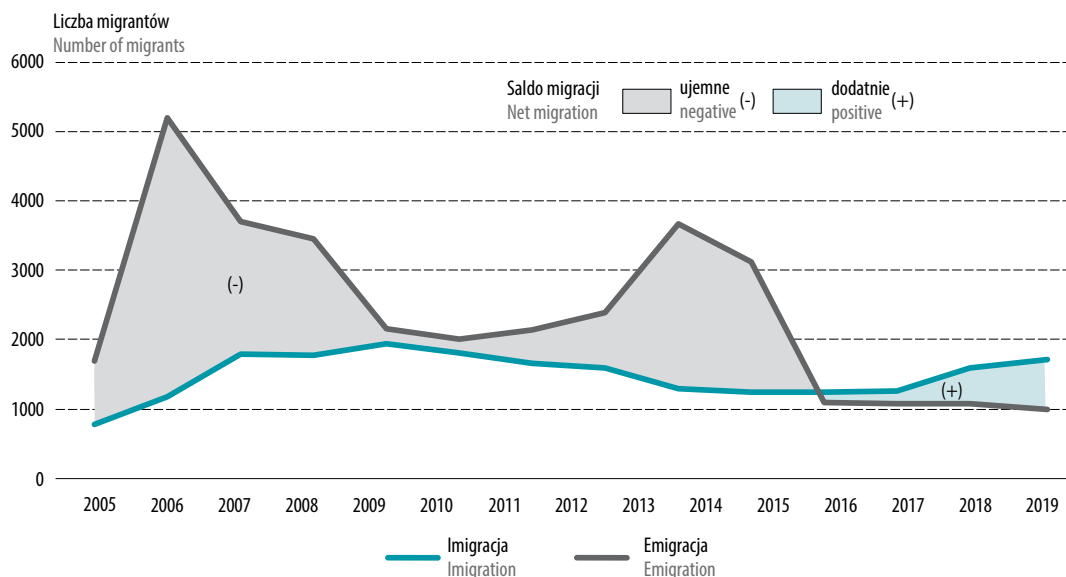
Migracje zagraniczne to wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy. Wyróżnia się:

- **imigrację** - przyjazdy z zagranicy w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy,
- **emigrację** - wyjazdy za granicę w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy.

W bieżącej statystyce migracji na pobyt stały, opartej na administracyjnych źródłach danych, liczba osób przybyłych z zagranicy oznacza liczbę mieszkańców innych krajów, którzy zameldowali się na pobyt stały w Polsce; liczba osób, które wyjechały za granicę oznacza liczbę osób, które wymeldowały się z pobytu stałego w Polsce w związku z wyjazdem na stałe za granicę.

W 2019 r. na pobyt stały w województwie dolnośląskim zameldowało się 1636 osób z zagranicy, tj. o 47 osób więcej niż w 2018 r., a wymeldowało 1012 osób (tj. o 65 osób mniej w porównaniu z 2018 r.).

Wykres 20. Migracje zagraniczne^a ludności w województwie dolnośląskim
Chart 20. International migration^a of the population in dolnośląskie voivodship

a Ze względu na niedostateczną jakość danych administracyjnych dotyczących migracji zagranicznych na pobyt stały za 2015 r., dane te nie są publikowane. W bilansie ludności za 2015 r. wykorzystano dane o migracjach zagranicznych na pobyt stały za 2014 r.

a Due to the insufficient quality of administrative data on international migration for permanent residence in 2015, the data on such migration are not published (this is the reason that tables 25 and 28 do not cover data for 2015). In population balance for 2015 the data on international migration for permanent residence for 2014 were used.

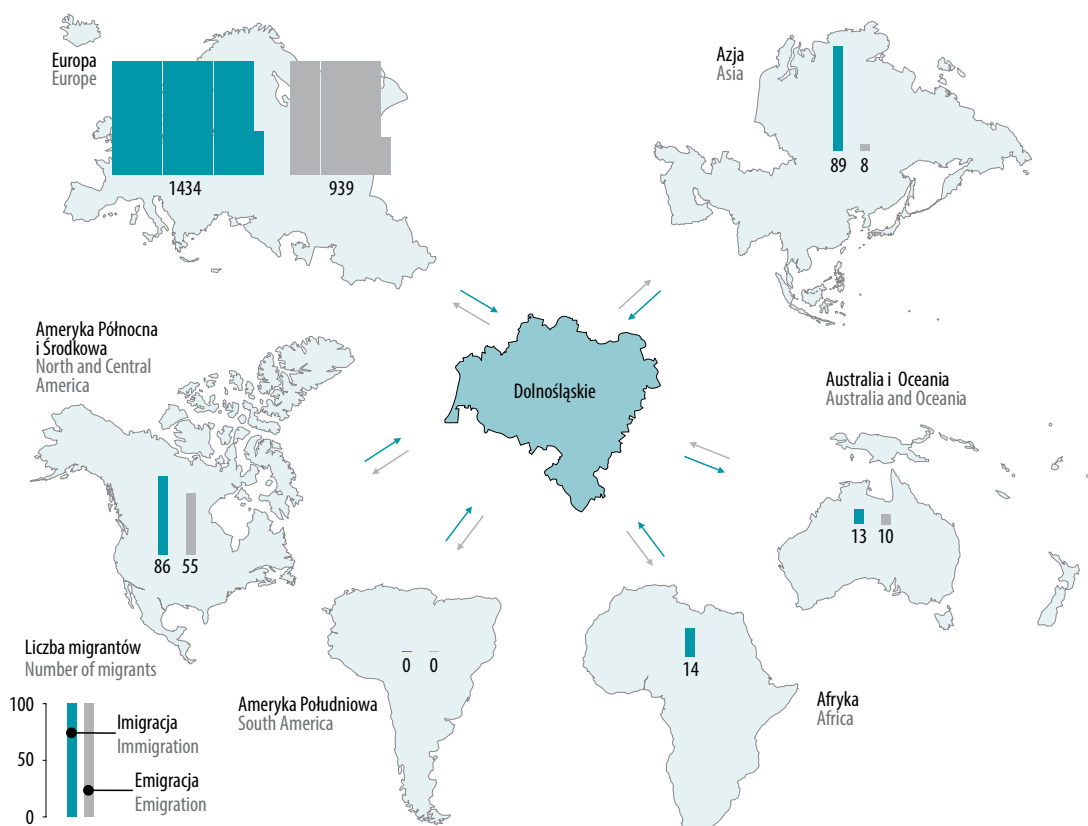
Tabela 14. Migracje zagraniczne ludności w województwie dolnośląskim w 2019 r.
Table 14. International migration of population in dolnośląskie voivodship in 2019

Wyszczególnienie Specification	Imigracja Immigration			Emigracja Emigration			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	mężczyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	mężczyźni males	kobiety fe- males
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
Ogółem Total	1636	901	735	1012	486	526	624	415	209
Miasta Urban areas	1136	630	506	683	325	358	453	305	148
Wieś Rural areas	500	271	229	329	161	168	171	110	61
na 10000 ludności per 10000 population									
Ogółem Total	5,64	6,46	4,88	3,49	3,49	3,49	2,15	2,98	1,39
Miasta Urban areas	5,72	6,71	4,83	3,44	3,46	3,42	2,28	3,25	1,41
Wieś Rural areas	5,48	5,95	5,00	3,60	3,54	3,67	1,87	2,42	1,33

Podobnie jak w 2018 r., więcej imigrantów w 2019 r. osiedliło się na stałe w miastach (1136 osób) niż na wsi (500 osób). Na stałe województwo dolnośląskie opuściło 683 mieszkańców miast i 329 mieszkańców wsi.

Kierunki emigracji zagranicznych, od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej, związane były przede wszystkim z otwieraniem się rynków pracy dla obywateli polskich.

Mapa 30. Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według kontynentów w 2019 r.
Map 30. International migration of population for permanent residence by continents in 2019

Na podstawie zgłoszenia wymeldowania z miejsca pobytu stałego 1012 mieszkańców województwa dolnośląskiego wyjechało w 2019 r. na stałe do innych krajów, przy czym nadal przeważająca część emigrantów udawała się do krajów europejskich (92,8% ogółu emigrantów), następnie do Ameryki Północnej (5,4% ogółu emigrantów). Emigrowano głównie do Niemiec (41,8% ogółu emigrantów), Wielkiej Brytanii (19,2%), Holandii (6,2%), Irlandii (4,4%) i Kanady (3,6%).

Mapa 31. Emigracja ludności na pobyt stały według krajów europejskich w 2019 r.
 Map 31. Emigration of population for permanent residence by countries of Europe in 2019

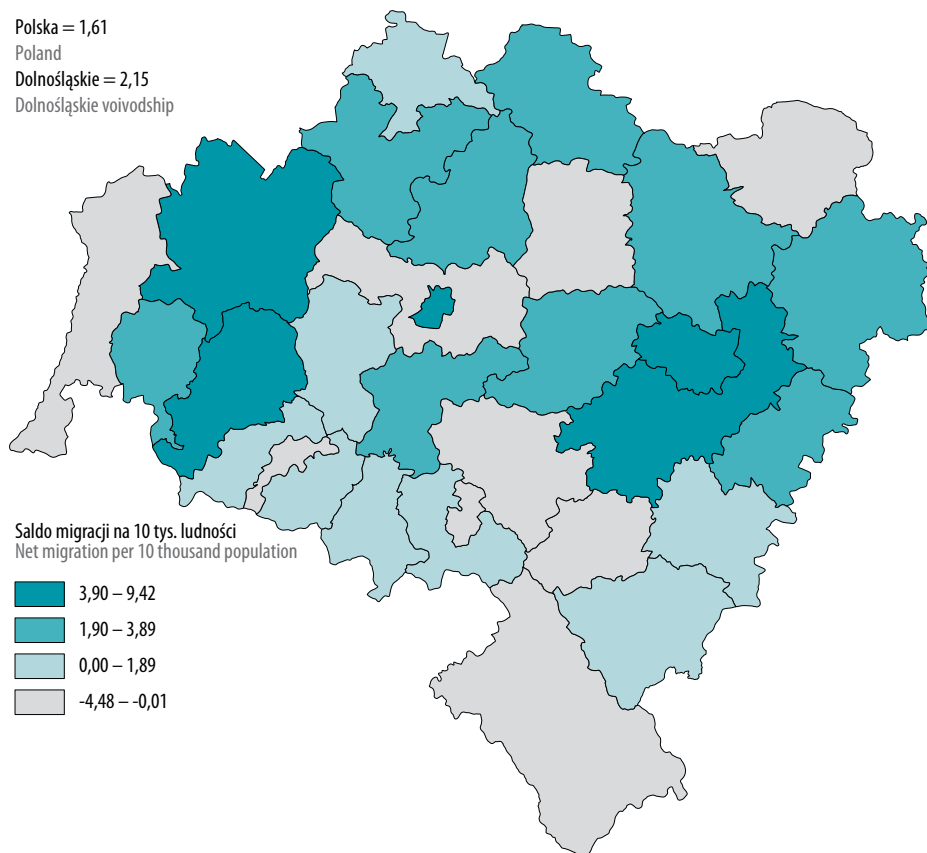
Również wśród imigrantów przeważali zdecydowanie liczebnie Europejczycy, którzy stanowili 87,7% ogółu imigrantów przyjeżdżających do województwa dolnośląskiego, następnie Azjaci (5,4%) i mieszkańcy Ameryki Północnej (5,3%). Imigrowano głównie z Niemiec (21,9% ogółu imigrantów), Wielkiej Brytanii (20,5%), Ukrainy (13,9%) i Irlandii (5,5%).

Mapa 33. Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według powiatów w województwie dolnośląskim w 2019 r.

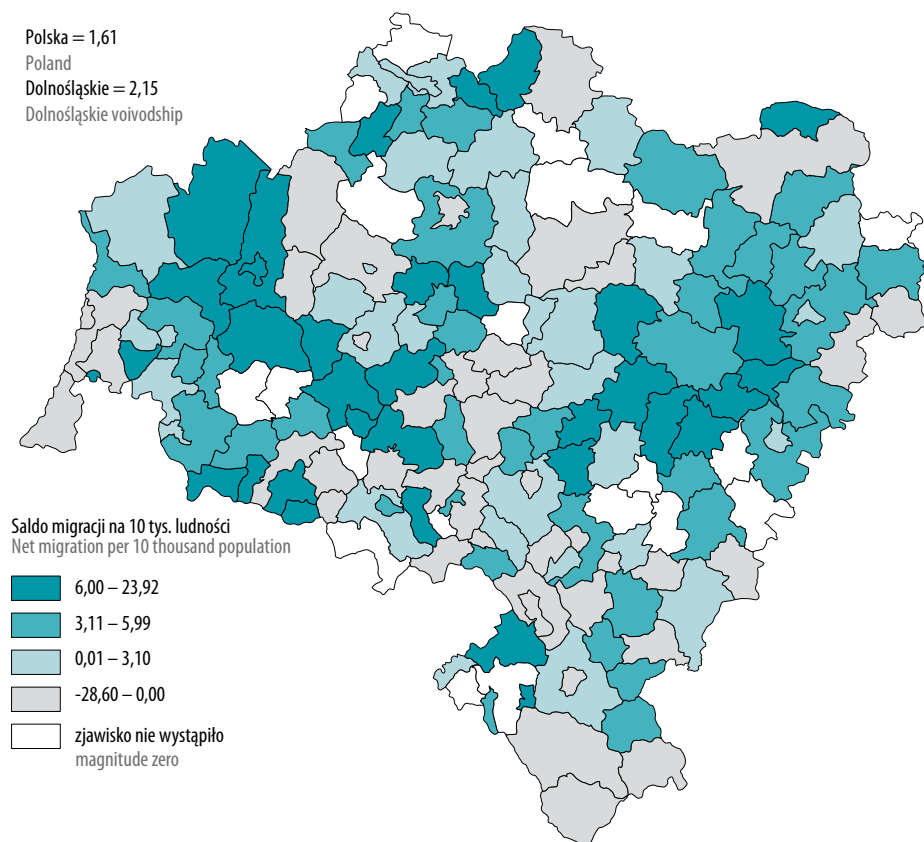
Map 33. International migration of population for permanent residence by powiats in dolnośląskie voivodship in 2019

Znacznie wyższe dysproporcje w saldzie migracji zagranicznej na 10 tys. ludności występowały na poziomie gminnym. W 20 jednostkach najniższego podziału terytorialnego zjawisko nie wystąpiło. Najwyższe dodatnie saldo migracji zagranicznej na 10 tys. ludności wystąpiło w Zawidowie (23,92), Szklarskiej Porębie (22,92) i Radwanicach (18,72), a ujemne w Dzierżonowie (minus 28,60), Gromadce (minus 24,36) i Sulikowie (minus 23,29).

Mapa 34. Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według gmin w województwie dolnośląskim w 2019 r.

Map 34. International migration of population for permanent residence by gminas in dolnośląskie voivodship in 2019

4.3. Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców

4.3. Work permits for foreigners

W 2019 r. w województwie dolnośląskim złożono 31,1 tys. wniosków (wzrost o 17,4% w porównaniu do 2018 r.) o wydanie zezwolenia na pracę, w tym 8,9 tys. wniosków złożyły kobiety. Wydano 23,9 tys. zezwoleń (wzrost o 24,8% w porównaniu do 2018 r.), w tym 6,7 tys. dla kobiet. Wnioski złożone w województwie dolnośląskim stanowiły 6,6% ogółu wniosków w kraju, wydane zezwolenia 5,4%.

Tabela 15. Zezwolenia na pracę dla cudzoziemców
Table 15. Work permits for foreigners

Wyszczególnienie Specification	Liczba wniosków o wydanie zezwolenia na pracę Number of applications for a work permit			Liczba wydanych zezwoleń na pracę Number of work permits issued			Liczba uchylonych zezwoleń Number of revoked permits		
	ogółem total	mężczyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	mężczyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	mężczyźni males	kobiety fe- males
w liczbach bezwzględnych in absolute numbers									
2015	4462	3385	1077	3388	2619	769	163	133	30
2016	11664	8107	3557	10880	7643	3237	196	151	45
2017	10357	7157	3200	12284	8488	3796	54	30	24
2018	26497	19129	7368	19158	13647	5511	133	95	38
2019	31095	22185	8910	23907	17187	6720	124	85	39
na 10 tys. ludności per 10 thousand population									
2015	15,4	24,2	7,1	11,7	18,7	5,1	0,6	1	0,2
2016	40,2	58,1	23,6	37,5	54,7	21,5	0,7	1,1	0,3
2017	35,7	51,3	21,2	42,3	60,8	25,2	0,2	0,2	0,2
2018	91,3	137,1	48,9	66	97,8	36,6	0,5	0,7	0,3
2019	107,2	159,1	59,2	82,4	123,3	44,6	0,4	0,6	0,3

Najwięcej zezwoleń na pracę (według grup wielkich Klasyfikacji Zawodów i Specjalności) wydano robotnikom przemysłowym i rzemieślnikom (30,4% ogółu zezwoleń na pracę, wzrost o 48,1% w porównaniu do 2018 r.), następnie pracownikom wykonującym prace proste (28,0%, wzrost o 12,6%) oraz operatorom i monterom maszyn i urządzeń (26,1%, wzrost o 21,2%). Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie wydawania zezwoleń na pracę cudzoziemca oraz wpisu oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi do ewidencji oświadczeń (Dz.U. 2017 poz. 2345) wydaje się 6 typów zezwoleń na pracę.

Tabela 16. Zezwolenia na pracę według typu w województwie dolnośląskim
Table 16. Work permits for foreigners by type in dolnośląskie voivodship

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
Ogółem Total	3388	10880	12284	19158	23907
A	3052	10759	12189	18677	23040
B	24	14	12	43	98
C	187	44	30	271	329
D	87	40	14	124	397
E	38	23	39	43	43

W województwie dolnośląskim dominują zezwolenia typu A, czyli dla cudzoziemców wykonujących pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy z podmiotem, którego siedziba lub miejsce zamieszkania albo oddział, zakład lub inna forma zorganizowanej działalności znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które stanowią zdecydowaną większość wydawanych zezwoleń (w 2019 r. – 96,4%, spadek o 1,1 p.proc. w porównaniu z 2018 r.).

Tabela 17. Zezwolenia na pracę według wybranych sekcji PKD w województwie dolnośląskim
Table 17. Work permits for foreigners by selected section of NACE in dolnośląskie voivodship

Wyszczególnienie Specification	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba wydanych zezwoleń na pracę Number of work permits issued	3388	10880	12284	19158	23907
Z ogółem według wybranych sekcji PKD In total according to selected section of NACE					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	76	201	184	112	145
Przetwórstwo przemysłowe Manufacturing	303	582	1335	5213	6389
Budownictwo Construction	375	1463	1912	3164	5440
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	106	293	497	589	880
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	189	586	872	1844	2746
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	197	340	545	989	1079
Informacja i komunikacja Information and communication	96	287	135	250	335
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	37	59	39	36	24
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	585	3169	1807	416	343
Edukacja Education	20	41	43	31	53
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	21	43	35	66	66
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników Activities of households as employers of domestic personnel	67	48	36	48	29

Wydawane zezwolenia na pracę dla cudzoziemców dotyczyły głównie następujących sekcji PKD: przetwórstwo przemysłowe (26,7% ogółu wydanych zezwoleń), budownictwo (22,8%) oraz transport i gospodarka magazynowa (11,5%). Największy wzrost liczby wydanych zezwoleń w porównaniu do 2018 r. odnotowano w sekcji budownictwo (wzrost o 71,9%), edukacja (wzrost o 71,0%) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (wzrost o 49,4%), a największy spadek w gospodarstwach domowych zatrudniających pracowników (spadek o 39,6%) oraz w działalności finansowej i ubezpieczeniowej (spadek o 33,3%).

W 2019 r. zezwolenia na pracę dla cudzoziemców w 83,2% dotyczyły obywateli Ukrainy, w następnej kolejności Korei Południowej (24,4%), Białorusi (2,3%), Gruzji (1,8%) i Filipin (1,0%).

Pracownicy z Ukrainy uzyskiwali zezwolenie na pracę głównie jako robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (30,5%), pracownicy wykonujący prace proste (29,9%) i operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (27,6%). W 2019 r. informatycy (312 zezwoleń) byli obywatelami głównie z: Ukrainy (32,7%), Indii (25,3%), Brazylii (7,4%) i Rosji (5,4%). Z kolei przedstawiciele zawodów medycznych, którzy uzyskali zezwolenie na pracę w województwie dolnośląskim (61) byli obywatelami: Indonezji (36,2% zezwoleń), Ukrainy (31,9%) i Tajlandii (17,0%).

4.4. Osoby zameldowane na pobyt czasowy oraz mieszkańcy czasowo nieobecni w miejscu stałego zameldowania

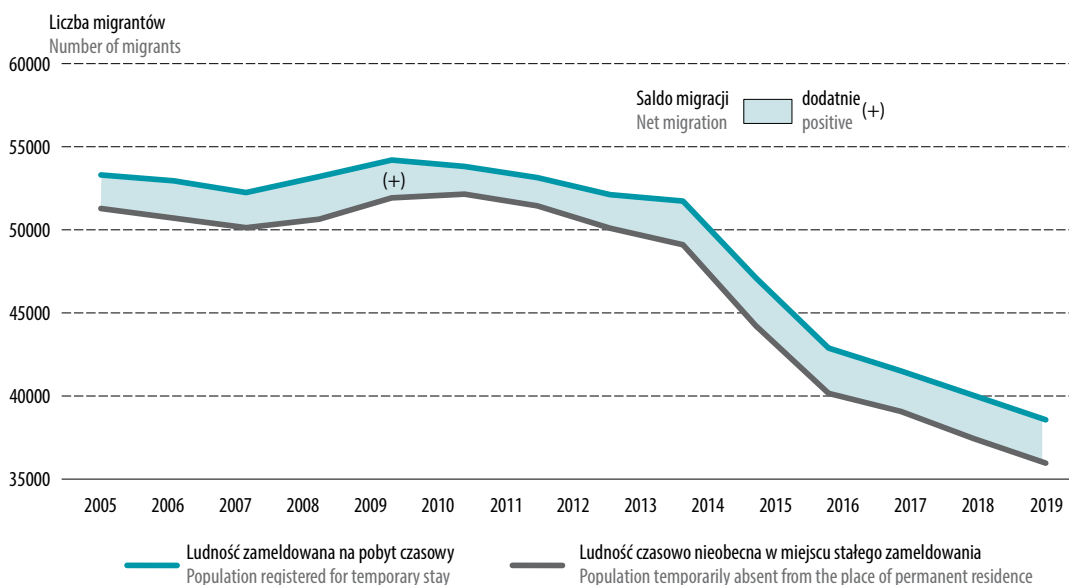
4.4. Persons registered temporarily and residents temporarily absent from place of permanent residence

Ruch wędrowniczy ludności to nie tylko migracje stałe, ale także migracje na pobyt czasowy, przez który rozumie się pobyt trwający powyżej 3 miesięcy.

Według stanu w dniu 31 grudnia 2019 r. na pobyt czasowy trwający ponad 3 miesiące, w województwie zarejestrowano 38,7 tys. osób, tj. o 3,2% mniej w porównaniu z 2018 r., chociaż najprawdopodobniej skala zjawiska jest wyższa od zgłoszeń w ewidencji ludności. Podobnie jak w kraju, więcej osób zameldowało się w miastach województwa (27,5 tys., w kraju 323,3 tys.) niż na wsi (11,2 tys. osób, w kraju 168,7 tys.).

Najwięcej osób zameldowało się w województwach mazowieckim (62,5 tys. osób), śląskim (53,5 tys.), małopolskim (46,9 tys.) i wielkopolskim (44,8 tys.). Województwo dolnośląskie zajęło 5. miejsce w kraju wśród województw najczęściej wybieranych na pobyt czasowy. Najmniej osób zameldowało się na pobyt czasowy w województwach świętokrzyskim (13,4 tys.), opolskim (14,3 tys.) i podlaskim (14,8 tys.). We wszystkich województwach (poza lubelskim i pomorskim), podobnie jak rok wcześniej, widoczny był spadek liczby osób meldujących się na pobyt czasowy w porównaniu do roku 2018.

Wykres 21. Migracje czasowe ludności w województwie dolnośląskim
Chart 21. Temporary migration of the population in dolnośląskie voivodship

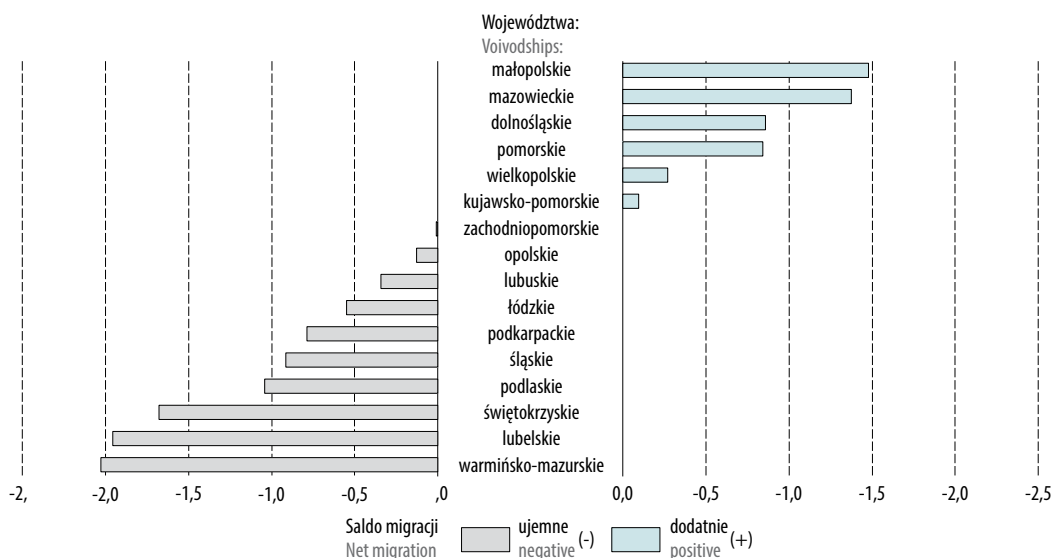
Podobnie w całym kraju zmniejszyła się liczba ludności czasowo nieobecnej w miejscu stałego zameldowania. Dolnośląskie było 5-tym województwem w kraju pod względem największej liczby osób czasowo nieobecnych, zaraz po województwach: śląskim (57,7 tys.), mazowieckim (55,1 tys.), wielkopolskim (42,9 tys.) i małopolskim (41,8 tys.). W województwie dolnośląskim zarejestrowano 36,3 tys. osób czasowo nie-

obecnych w miejscu stałego zamieszkania, tj. o 3,1% mniej niż w 2018 r. Najmniej czasowo nieobecnych w miejscu stałego zameldowania wystąpiło w województwie opolskim (14,5 tys.).

Saldo migracji czasowej, które wynika z różnicy zameldowań na pobyt czasowy, a czasowo nieobecniymi w miejscu stałego zameldowania ponad 3 miesiące, było dodatnie i wynosiło plus 2,5 tys. osób, co plasowało województwo dolnośląskie na 3. miejscu w kraju, po województwach mazowieckim (7,4 tys.) i małopolskim (5,0 tys.). W 10 województwach odnotowano ujemne saldo migracji czasowych, największe w lubelskim i śląskim (minus 4,1 tys.) oraz w warmińsko – mazurskim (minus 2,9 tys.).

W porównaniu do 2018 r., największy wzrost dodatniego salda odnotowano w województwie pomorskim (o 0,5 tys. osób). Województwa opolskie i zachodniopomorskie odnotowały ujemne saldo, przy dodatnim saldzie rok wcześniej.

Wykres 22. Saldo migracji czasowej na 1000 ludności według województw w 2019 r.
Chart 22. Temporary net migration of the population per 1000 by voivodships in 2019

Natężenie salda migracji czasowej na 1 tys. ludności w województwie dolnośląskim było dodatnie i wynosiło plus 0,85‰ (2018 r. – plus 0,89‰). Zróżnicowanie salda migracji czasowych obserwowano na poziomie miast i wsi województwa dolnośląskiego.

Od wielu lat w miastach badanego województwa odnotowuje się dodatnie saldo, które w 2019 r. wynosiło plus 5,0 tys. osób. Natomiast na wsi utrzymuje się ujemne saldo, które w 2019 r. wynosiło minus 2,5 tys. osób. Natężenie salda migracji czasowej w miastach na 1 tys. wyniosło plus 2,53 (w 2018 r. plus 2,59), a na wsi minus 2,79 (w 2018 r. minus 2,84).